

www.MinisterieVanPropaganda.org

Voorwaarts... en niet vergeten

*Impressies van de Landelijke bijeenkomst
van het horizontaal overleg van CPN'ers
op zaterdag 25 september 1982
in Krasnapolsky te Amsterdam*

INHOUDSOPGAVE

Terug of vooruit _____ p. 1

Integraal afgedrukte bijdragen

Inleiding René Dammen, Amsterdam _____	p. 9
Arie van Kooten, Rotterdam _____	p. 11
Paul Simons, Limburg _____	p. 12
Anneke Overvoorde, Rotterdam _____	p. 14
Jules de Leeuwe, Den Haag _____	p. 17
Ria Lewis, Amsterdam _____	p. 19
Frans Aarts, Noord-Holland-Noord _____	p. 21
Koos Verweymen, Gelderland _____	p. 23
Albert v.d. Lugt, Amsterdam _____	p. 26
Lily van den Bergh, Amsterdam _____	p. 28
Tini v.d. Drift, Amsterdam _____	p. 32
Ton van Rijn, Amsterdam _____	p. 33
Rinse Visser, Friesland _____	p. 35
Henk Odink, Amsterdam _____	p. 39

Redactionele samenvattingen

Vredesstrijd _____	p. 43
Sociaal-economische strijd _____	p. 45
Partij en organisatie _____	p. 49
Discussie-aanzetten _____	p. 54
Verantwoording _____	p. 59

Prijs: f 5,—

Het perspectief van het horizontaal overleg van CPN'ers — — TERUG OF VOORUIT

Opklaring

De CPN mag zich verheugen in de belangstelling van dag- en weekbladen. Het is wel eens anders geweest. Met name de landelijke bijeenkomst op 25 september j.l. van het zich noemende 'horizontaal overleg van CPN-ers' heeft de nodige aandacht getrokken. Krap twee weken nadien circuleert een open brief van eenentwintig CPN-ers die in zekere zin als tegenpolen van de 'horizontalen' zijn te beschouwen. Als betrokkenen bij het genoemde horizontaal overleg geven wij onze kameraden graag wat nadere informatie over onze visie over heden en toekomst van onze partij. Voor ons is daarbij een uitgangspunt zulks uitsluitend te doen via de organen en kanalen van de partij.

Valse tegenstelling

In de berichtgeving in de pers, De Waarheid inclus, over de bijeenkomst van 25 september valt eenstemmigheid op. Allerlei karakteristieken zijn uiteindelijk terug te brengen tot 'heimwee naar vroegere zekerheden'. De discussies in de CPN heten zo een strijd te zijn tussen 'gestaalde kaders, stalinisten, sowjetisten, conservatieven, ouderen', kortom, hen die terug willen aan de ene kant, en 'vernieuwers, feministen, zachte sector, jongeren, kortom, hen die vooruit willen, aan de andere kant. Zo liggen de zaken evenwel niet, kameraden! Wij hopen bij deze daarover klaarheid te brengen.

Onjuist beeld

Over voorbereiding, organisatie en inhoud van '25 september' zijn diverse oordelen geveld. Er is gezegd:

1. de bijeenkomst is in het geniep voorbe-

reid, ze is alleen toegankelijk voor een selecte groep leden die bovendien op hun lid-zijn gecontroleerd worden, er wordt een partij in de partij opgericht (fractievorming dus), de pers, zelfs De Waarheid, is niet uitgenodigd; gezegd is, dat op de 25ste september sterk persoonsgerichte aanvallen, met name op Gijs Schreuders, zijn uitgesproken; beweerd is, dat de horizontalen de werkzaamheden voor de partij boycotten.

Met betrekking tot de strekking van het horizontaal overleg is geschreven.
2. dat de discussie-aanzetten voor het horizontaal overleg een terugval betekenen naar vòòr het 26ste partijcongres in de zin, dat ze de betekenis van coalitievorming onderwaarderen; dat zij de vrouwenbevrijdingsstrijd ridiculiseren; dat zij de categorieën-indeling van partijgenoten weer introduceren door hun exclusieve oriëntatie op bedrijfsarbeiders; dat zij de Sowjet-Unie of het reële socialisme in het algemeen als inspiratiebron zien; dat ze het marxisme-leninisme als zaligmakend dogma opvatten. Tenslotte: er is louter geklaagd, geromantiseerd en gekoesterd, maar niets van een alternatief voor de geconstateerde problemen aangedragen. Zonder nu te willen beweren dat in de voorbereiding van de kant van de organisatoren niet hier en daar krampachtigheid aan het licht is getreden of dat in discussiebijdragen niet soms achterhaalde noties voorkomen, willen wij de boven summier samengevatte karakteristieken afwijzen.

Vorbereiding en organisatie

Initiatief

Het initiatief tot de landelijke bijeenkomst is uitgegaan van ruim honderd Amster-

damse communisten die op 1 juli in het districtskantoor vergaderden. Van die bijeenkomst is onlangs in de CPN-ledenkrant een verslag gepubliceerd (september 1982).

Helaas is een op 1 juli uitgegeven communiqué t.b.v. De Waarheid slechts vermint in De Waarheid weergegeven, in ieder geval zijn de namen van de voorbereidingsgroep niet vermeld.

Voor partijgenoten

Twee redenen liggen ten grondslag aan het besluit van de voorbereidingsgroep om deelnemers te werven via gerichte uitnodigingen na het invullen van een inschrijfformulier. In de eerste plaats een organisatorische reden. Het is namelijk geen geringe opgave een grote bijeenkomst te organiseren als de vakantieperiode in de voorbereidingsfase valt en bovendien de partij een verkiezingscampagne moet voeren. Je zou deze methode kunnen vergelijken met kaartverkoop. De inschrijfformulieren dienden om de organisatoren inzicht te geven in het aantal te verwachten partijgenoten, of er kinderopvang en/of slaapadressen moesten worden geregeld. De contactpersonen zorgden voor verspreiding van discussiemateriaal en werden tegelijk betrokken bij de organisatorische en inhoudelijke voorbereiding.

In de tweede plaats is deze organisatievorm gekozen om de discussie op een verantwoorde wijze binnen de partij te kunnen voeren. Verantwoord in die zin, dat het overleg een inhoudelijke discussie over heden en toekomst van de partij zou betekenen en geen platform zou zijn om allerlei 'oude rancunes' en 'oude partijstrijd' te etaleren. Binnen de partij, want er is geen behoefte aan onnodige polarisatie, door de pers een eigen rol in de meningenstrijd te geven.

Er is een uitzondering ten deze gemaakt voor De Waarheid. Aan het partijbestuur is gevraagd te willen bevorderen dat de inhoud en de organisatie van het overleg in de kolommen van onze krant zouden worden toegelicht. Een verhelderend ge-

— sprek vond plaats tussen een delegatie van het horizontaal overleg en het partijsecretariaat. Van de kant van de delegatie is daar benadrukt dat de bijeenkomst toegankelijk zou zijn voor alle leden van de CPN. Het secretariaat zegde toe in de CPN-ledenkrant aandacht te besteden aan de bijeenkomst (hetgeen inderdaad is nagekomen, zij het dat die ledenkrant pas eind september verscheen!).

Over een voorstel van de delegatie om alle contactpersonen en de discussieaanzetten in De Waarheid te vermelden, opdat alle belangstellenden zich konden melden en informeren, is geen uitspraak gedaan. De lezers van de krant kennen het vervolg: uiteindelijk moest een advertentie worden geplaatst om het horizontaal overleg publiekelijk te kunnen aankondigen; de berichtgeving over de discussieaanzetten, evenals die over de bijeenkomst zelf, kenmerkte zich door een uitgesproken voorin genomenheid.

Meer dan 600 partijgenoten bezochten de landelijke bijeenkomst op 25 september. Onder de aanwezigen waren sympathisanten, observanten en critici van de inhoudelijke stellingnames. Iedereen die zich schriftelijk heeft aangemeld had een uitnodiging ontvangen, alle partijgenoten die zich aan de zaal meldden zijn binnengelaten. De organisatoren hebben geen reactie gegeven buiten de daarvoor geëigende partijkanalen/organen. Niettemin konden partijgenoten 's maandags al een verslag van de bijeenkomst lezen in de NRC, helaas informatiever dan dat van De Waarheid.

Inhoud en perspectief

Het verleden

Het is jammer dat deze in feite banale kwesties zozeer de politieke inzet van het horizontaal overleg versluierten. Maar er blijkt wel uit hoezeer en hoelang al het partijleven beheerst wordt door oppervlakkigheid.

Voor de CPN kan een simpele terugkeer naar het verleden geen perspectief bieden.

In alle kritiek die nodig is op het praktisch en ideologisch reilen en zeilen van de partij moet doorklinken dat de zorgwekkende toestand van nu voor een deel ook het produkt is van het verleden van de partij. Een bureaucratisch functionerend democratisch-centralisme heeft diepe sporen nagelaten. Enthousiasme en zelfopoffering golden als belangrijker dan betrokkenheid op grond van overtuiging; voor beïnvloeding of verandering van partijstandpunten gaven relaties vaak de doorslag boven inhoudelijke argumenten; disciplinerend prevaleerde boven debat. Wat dit aangaat oefenen 'horizontalen' en 'vernieuwers' — om deze te simpele tegenstelling te hanteren — gelijkgerichte kritiek uit.

Continuïteit en verandering

De crisis, zoals die zich heden in de partij manifesteert, stelt wérkelijk het al of niet voortbestaan van de CPN aan de orde. Vernieuwers en horizontalen dragen derhalve een historische verantwoordelijkheid. Terugkeer naar oude zekerheden is even funest als alles op z'n kop zetten: in beide gevallen winnen emoties het van het verstand.

Uit de woorden ter opening van de bijeenkomst van 25 september past in dit verband het volgende citaat: 'Het besef van een dialectisch verband tussen vernieuwing en continuïteit is wezenlijk voor een communistische partij. Afwijzen van vernieuwing zonder-meer is in strijd met de marxistische denkwijze. Evenmin is vernieuwing iets wat je kunt afkondigen of zich spontaan kunt laten ontwikkelen, zo van: "we zien wel waar het op uit draait". En: 'Vernieuwing is als woord en reclameleus misschien wel bedacht, maar in wezen is die vernieuwingsdrang in 1977 voortgekomen uit de noodzaak en de wil onze partij en onze partijpolitiek kritisch te onderzoeken. Als bijvoorbeeld één ding duidelijk is geworden, dan is het dat de manier, waarop vroeger in de partij met kritiek werd omgesprongen, diepe sporen heeft nagelaten.'

De kern

Waarmee de kern van het vraagstuk dus duidelijk is: niet of er vernieuwd moet worden, maar hóe vernieuwing plaats kan vinden op basis van wat in het verleden waardevol is gebleken; aan de orde is een bezonnen weging van bestaande en nieuwe noties.

De balans

Onomkeerbaar dient het proces van verandering te zijn m.b.t.

- de autonomie van de partij, zoals die o.a. is erkend door de conferentie van Berlijn (1976);
- het afschaffen van het charismatisch leiderschap; de creatie van een werkelijk democratisch partijleven met behoud van slagvaardigheid en strijdbaarheid;
- de totstandkoming van een brede coalitiepolitiek ter realisering van een socialistische maatschappij;
- de erkenning dat de bevrijding van de vrouw niet wetmatig voortvloeit uit de vestiging van een socialistische produktiewijze.

Als constante elementen in de partijpolitiek blijven gelden

- de maatschappelijke analyse op basis van het dialectisch en historisch materialisme;
- de veroordeling en bestrijding van het imperialisme als voornaamste bedreiging voor vrede, veiligheid en nationale onafhankelijkheid;
- het smeden van de eenheid van de arbeidersklasse;
- het optreden voor de dagelijkse, ook materiële, belangen van de bevolking.

Nuances

Het horizontaal overleg heeft over deze kwesties genuanceerde standpunten ingenomen. Maar het is altijd eenvoudig verknijpt te citeren, simpel te interpreteren of voorbeelden van dogmatisme en sektarisme tot maatgevend te verklaren.

Vredesstrijd

Gijs Schreuders wijdt het grootste deel van zijn betoog in P en C 42 (1982), nr. 7, aan 'de' internationale paragraaf van de horizontalen. Daarin wordt een discussiestuk van 19 Bijlmeractivisten aangehaald; in de CPN-ledenkrant van september 1982 is de volledige tekst hiervan weergegeven. Het is belangrijk op deze plaats óók bepaalde passages te benadrukken: 'Het ontstaan van het Sowjet-blok moet beschouwd worden als een positieve ontwikkeling. Het was de neerslag van de nederlaag van het fascisme en de lange tijd met het fascisme pacterende liberaal-imperialisten. Dat wil dus niet zeggen, dat het Sowjet-blok een eindstadium is van revolutionair geluk of ook een intern toe te juichen systeem van relaties tussen staten en/of volkeren; Polen is in dat opzicht geen incident.' En: 'Het feit dat de beweging van niet-gebonden landen, waartoe de CPN zich terecht aangetrokken voelt, na de communist Tito, de communist Castro als leider aanvaardt, is een gegeven van uitzonderlijk belang. Het impliceert dat de Derde Wereldlanden met name een keuze maken in het Oost-West-conflict. En dat houdt dan niet in dat zij kiezen voor het Sowjet-model.' Tot slot: 'Het is een vaststaand feit, dat het ontstaan van het Sowjet-blok een aantal negatieve nevenverschijnselen heeft voortgebracht. Het tijdelijke karakter van zo'n machtsblok wordt niet allerwegen ingezien. Integendeel, er zijn allerlei processen zichtbaar die duiden op een koers naar consolidatie op zich. Uitingen daarvan zijn dogmatisme, simplificatie, bureaucratie en nationalisme.' In de discussie-aanzetten wordt deze lijn vastgehouden, al lijkt de meer puntsgewijze toelichting aanleiding te geven tot ongenueanceerde effecten: 'Duurzame vrede is enkel onder socialistische verhoudingen te verwezenlijken.' 'De oorlogsdreiging en meer speciaal het initiatief bij de bewapeningswedloop komt van de zijde van de kapitalistische grootmachten.' Een dergelijke benadering betekent geenszins, dat daarmee het Sowjet-model als inspiratiebron en blauwdruk voor het socialisme

hier en waar ook ter wereld wordt gekozen. 'De CPN erkent en waardeert de rol van de socialistische landen in de internationale strijd, maar dat betekent niet dat zij zich verplicht elke handelswijze onvoorwaardelijk goed te keuren en te verdedigen.' Zo is het: een onderscheid maken tussen de beide machtsblokken, erkenning van een aantal negatieve verschijnselen binnen socialistische landen en tegelijkertijd het vertrouwen in de internationale communistische beweging nieuw perspectief geven.

Onze inzet is niet een crisis daarbinnen vaststellen, maar te werken aan het oplossen ervan. Opheffen van de machtsblokken, koers op een eigen weg, is wel degelijk een vruchtbaar perspectief, maar dan dienen primair barrières opgeworpen door het imperialisme, geslecht te worden. Socialistische produktiewijze impliceert niet wetmatig vrede; ook tussen socialistische landen kunnen gewapende conflicten uitbreken. Maar duurzame vrede is pas mogelijk onder (dus niet wetmatig gevog van) socialistische verhoudingen, als het militair-industrieel complex is uitgeschakeld.

In een bepaald opzicht wijst ook Nico Schouten (P en C 47, nr. 7, 1981) op een onderscheid tussen beide machtsblokken. 'Vredesstrijd is een klaszezaak', stond op één van de spandoeken die de zaal sierden. Juist dit standpunt heeft veel wanbegrip veroorzaakt. In geen geval betekent een klassebenadering van het vredesvraagstuk dat vredesstrijd voorbehouden is aan degenen die uitgaan van dit principe. Zulks zou een sektarische stellingname zijn en dus de betekenis van brede coalities ontkennen.

Anderzijds is een beoordeling vanuit een klassenstandpunt geen beletsel voor de ontplooiing van de vredesbeweging: 'Ondanks het ongetwijfeld algemeen heersend verlangen naar vrede, was een weloverwogen initiatief van de CPN in de zomer van 1977 een basis waarop "de" vredesbeweging zich kon ontwikkelen. Dat initiatief betrof niet de bewapening, of in strikte zin de kernbewapening, in het algemeen. Het initiatief 'Stop de N-bom' richtte zich expli-

ciet op de Amerikaanse politiek om de positie van het imperialisme weer op te vijzelen (na de historische Vietnam-nederlaag) door het introduceren van een nieuw, atoomdrempel-verlagend en dus relatief gevaarlijker atoomwapen', aldus het eerder geciteerde Bijlmer-discussiestuk. Het gaat dus niet om de lijn van de vredesbeweging, want die bepaalt ze zelf. Het gaat om de inbreng van de partij op dit terrein. Namelijk het plaatsen van de vredesstrijd in een socialistisch perspectief, in relatie tot de revolutionaire strijd van de onderdrukte volkeren. Gijs Schreuders maakt het echt te bar als hij om aan te tonen dat er geen automatisch samenvallen van de anti-imperialistische strijd in neokoloniaal uitgebuide gebieden is met de staatspolitiek van socialistische landen, de door de Sowjet-Unie van de Vjetnamese vrijheidsstrijders geëiste matiging noemt. In het discussiestuk van de Bijlmer-groep wordt namelijk hetzelfde voorbeeld aangehaald. Het past dan ook niet horizontalen in het algemeen te typeren als zich oriënterend op de Sowjet-Unie, ook al zullen sommigen dat zeker doen. Het past niet het verlaten van de zaal door circa dertig aanwezigen tijdens het optreden van Jandirk Pronks VU-koor breed uit te meten, zonder te vermelden dat de organisatie dit optreden heeft geregeld en dat de overige zeshonderd aanwezigen bleven zitten.

Sociaal-economische strijd

Communistisch en verenigend antwoord op de crisis

Er leeft veel kritiek in de partij op standpunten en optreden m.b.t. de sociaal-economische strijd. Voor een deel komt die kritiek voort uit de ingewikkelde noodzaak een communistisch en tegelijk verenigend antwoord op de economische crisis te geven. Daarnaast wordt geconstateerd dat de partij zelf onvoldoende op dit terrein werkt.

Twee klippen moeten vermeden worden: de klip van het vruchteloos radicalisme en de klip van het beginselloos reformisme. In het eerste geval valt de partij terug op het niveau van vòòr 1958. De sociaal-economische strijd wordt dan verengd tot loonstrijd zonder meer, die koste wat het kost gevoerd moet worden, vaak ter meerdere glorie van de partij. Een dergelijke benadering isoleert communistische arbeiders en ontkent in feite het perspectief van de klassenstrijd ook voor coalitievorming. De andere klip maakt de partij overbodig. Want de standpunten van de CPN lijken dan hoogstens een nuancering van de politiek van de PvdA. De klassenstrijd wordt dan ondergeschikt gemaakt aan de staatspolitiek.

Gelaagdheid en eenheid

In de voorbereiding van het 26ste partijcongres is materiaal gepubliceerd dat de verandering in samenstelling van de arbeidersklasse aangeeft. Het is duidelijk dat de partij deze gegevens niet doordacht in haar politiek heeft geïntegreerd. Helder is, dat een categorieën-indeling van partijgenoten niet in overeenstemming is met de objectieve werkelijkheid. De ontwikkeling van het kapitalisme in de Westeuropese landen heeft daarvoor een te fijnmazige arbeidsspecialisatie gecreëerd. Maar de CPN dient zich dit te realiseren zonder uit het oog te verliezen dat de klassepositie van deze gelaagde arbeidersklasse in wezen onveranderd is: loonafhankelijkheid is het kernbegrip. Diezelfde bijlagen bij de stellingen voor het 26ste partijcongres signaleerden het verschijnsel dat veel (met name produktie-)arbeiders buiten het arbeidsproces terecht komen (zijn gekomen) door werkloosheid, (al of niet vervroegde) pensionering of afkeuring. De zich verdiepende crisis maakt deze zgn. groep 'inactieven' — waaraan vrouwen en jongeren nu in het bijzonder moeten worden toegevoegd — alleen maar groter. Toch zou het onjuist zijn deze inactieven niet meer tot de arbeidersklasse te rekenen, al is voor velen loon vervangen

door uitkering of in het geval van vele vrouwen door een nieuwe afhankelijkheid van de man.

De partijpolitiek dient de gelaagdheid van de arbeidersklasse en de afstoting van een deel van de arbeidersklasse buiten het productieproces te onderkennen en tegelijk gegrondvest te zijn op het smeden van de eenheid van die arbeidersklasse. Dat is volgens ons het wezen van een klasse-standpunt. Het vereist een partijpolitiek die oog heeft voor verscheidenheid, in actie-vormen, werkwijze en strijdpositie, maar die eveneens het tegenover elkaar plaatsen van categorieën voorkomt. In dat verband staat de koopkrachtgarantie tot 50.000 gulden duidelijk ter discussie. Het inleveren van loon ten behoeve van hen die niet (meer) werken of ten behoeve van arbeids-tijdverkorting, zoals dat door CNV, FNV-top en ook door sommige CPN-kaders wordt voorgestaan, is zo eveneens fundamenteel onjuist. Het geld moet gehaald worden van de grote winsten. De grootste investeerders moeten (door het organiseren van massa-actie) worden gedwongen en niet met vette winsten worden aangelokt en beloond.

Actiecomités en vakbeweging

De CPN inspireert haar leden niet meer tot het nemen van initiatieven in de sociaal-economische strijd. Het is toe te juichen dat de partijleiding de laatste twee maanden weer aanstalten maakt om te overleggen met partijgenoten, actief in deze sector.

Een drietal aspecten zijn op dit terrein te onderscheiden: de positie van de vakbeweging; de besluiten van het 27ste partijcongres inzake actiecomités en de rol van de partij.

Onder druk van maatschappelijke bewegingen en ontwikkelingen is de vakbeweging sterk veranderd. Ze is niet meer zonder meer een verlengstuk van bijv. de PvdA te noemen. Communisten moeten ook bereid zijn de resultaten van o.a. hun eigen optreden te incasseren. De dialoog van Driebergen, het gesprek tussen FNV en de besturen

van CPN, PPR en PSP mogen niet sektarisch, radicalistisch gekleineerd worden. Aan de andere kant lopen deze ontwikkelingen dood, als ze niet gedragen worden door een basis die er perspectief in ziet. Dat geldt voor de basis van de vakbeweging, dus ook voor de bedrijfskaders van de CPN.

Wat dat laatste punt betreft: het congresbesluit om grote betekenis toe te kennen aan het vormen van actiecomités op bedrijven en instellingen — niet als concurrent van de vakbeweging, maar juist als brug van de vele niet-georganiseerden naar de vakbeweging toe — is niet door de partij als geheel uitgevoerd. Zo ook is de besloten versterking van bedrijfsgroepen en het meer en beter uitgeven van bedrijfskranten achterwege gebleven.

En dan ben je meteen bij de rol van de partij. Enerzijds is er de tendens om de sociaal-economische strijd over te laten aan individuele partijgenoten. Soms komt dit door tijdgebrek omdat andere kwesties de aandacht opeisen. Soms ook komt het voort uit een verkeerde uitleg van de opvatting, dat de partij de autonomie van de vakbeweging of actiecomités moet respecteren. Dat deze autonoom zijn is juist, maar dat impliceert nog niet dat de CPN geen eigen rol op dit terrein moet vervullen. Die eigen rol is te veel verlegd naar het niveau van coalitiepolitiek-aan-de-top en mede in het kader daarvan ontwikkelde alternatieve crisisbeheersingsplannen. Het is veelbetekenend, hoe het initiatief van 3 oktober, dat juist dat perspectief van coalitie had kunnen verbinden met de inzet van vakbeweging en actiecomités, door passiviteit en verdeeldheid binnen de partij is geflopt.

Anderzijds is er de onmacht en onwil van de partij om prioriteiten in het werk van de partij ook werkelijk voorrang te geven. Maar dit punt is een algemene, niet alleen op de sociaal-economische activiteiten van de partij slaande constatering.

Partij: organisatie en ideologie

Geen slagkracht

De partijorganisatie verkeert in een zorgwekkende toestand. Op zo'n conclusie heeft het horizontaal overleg geen exclusieve rechten. Ook de al eerder genoemde groep van 21 vernieuwers constateert dat met zoveel woorden.

Er is al eerder gezegd dat vernieuwers en horizontalen meer raakpunten hebben. Zeker geldt dat, waar beiden vaststellen dat, hoe belangrijk alle discussies ook zijn, daden uiteindelijk het doel zijn. 'Er is veel ruimte voor discussie, dat wel; maar wij communisten hebben altijd meer geweld. We willen samen tot daden komen, we willen de maatschappij veranderen en we willen daartoe beslissingsmacht over het optreden van onze partij. Die hebben we nauwelijks. De beslissingsmacht is niet gedemocratiseerd. Er zijn leidingen die standpunten innemen die mee of tegenvallen; die ons behagen of niet. Voor de partij als geheel is het afwachten geblazen. Je kunt discussiëren, of je kunt op je eigen houtje iets beginnen. Maar daarvoor zijn we geen lid van de CPN geworden' (ledenkrant CPN, oktober, blz. 5, kolom 4-5).

Stalinisme

Inderdaad draagt de partijleiding een grote verantwoordelijkheid voor de thans ontstane situatie. Ze heeft geen leiding gegeven aan het proces van vernieuwing waartoe op het 26ste partijcongres is besloten. Discussies op ledenvergaderingen over het ontwerp-beginselprogramma dragen in de praktijk een vrijblijvend karakter. Er wordt niet bekend wat de conclusies zijn die het partijbestuur uit de discussies trekt. De enige lijn die consequent is doorgezet is die van: discussiëren; we zijn pluriform; geen dilemma's formuleren; vernieuwing is onomkeerbaar; al vast in de geest van de (!) vernieuwing besluiten nemen. En ondertussen werd toegestaan dat partijgeno-

ten op het hart getrapt worden, dat ledenvergaderingen door een handjevol partijgenoten worden bezocht, dat districts- en afdelingsleidingen de speelbal worden van intriges. Vroeger was invloed in de partij, posities ook, afhankelijk van de relatie tot bepaalde personen in het centrale partijcircuit. Daarmee in conflict komen betekende daling op de ladder, dus 'liep men mee'. Er is nog niet zoveel veranderd in dat opzicht: de horizontalen kunnen alleen al om die reden niet terug willen naar stalinistische organisatiestructuren. 'De meelopers van vroeger zijn degenen die thans het hardst hun talenten gebruiken om in dit geval ons de mond te snoeren', aldus een in dit verband typerende zin uit de openingsrede van de landelijke bijeenkomst van CPN-ers op 25 september.

Democratische partij

Het is te beperkt om te stellen dat het democratisch functioneren van de partij gegarandeerd is met 't principe dat 'meerderheidsbesluiten moeten worden uitgevoerd met respect voor minderheden'. Verantwoording afleggen is ook onlosmakelijk verbonden met een democratische partijorganisatie. Leidingen als geheel en leidinggevende functionarissen dienen niet alleen verplicht te zijn verantwoording af te leggen, maar daartoe ook de gelegenheid te krijgen. Er zijn interessante aanzetten daartoe gedaan, toch zijn er voorbeelden dat districtsconferenties en andere daartoe geëigende organen uitmondde in door machtsgroepen beheerste discussies en ordedebatten. Op die manier krijgen leidingen ook de kans om zich aan hun verantwoordingsplicht te onttrekken. De laatste tijd wordt een — voor onze partij — nieuwe tendens zichtbaar. Groepen partijgenoten, of individuele partijgenoten, bedienen zich van de pers om hun standpunten kracht bij te zetten. Deze methode kweekt een vrijblijvende houding van partijgenoten t.o.v. hun partij. Pluriformiteit moet niet blijken uit in het openbaar elkaar bestrijdende groepen. Gekozen leidingen en partijgenoten hebben ook recht op

bescherming door hun partij. Waartoe een dergelijke partijstructuur kan leiden laat de PvdA zien.

Het democratisch centralisme, mits dan ook democratisch toegepast, vormt een waardevol systeem van democratie voor een communistische partij. Het verbindt zeggenschap van leden met hun verplichting genomen beslissingen uit te voeren; het verbindt democratisch te kiezen leidingen met de plicht de gekozenen te helpen en te beschermen; het verbindt discussie met daadkracht; het verbindt de prioriteiten van de maatschappij met die van de partij.

Marxisme-leninisme

'Onder het vaandel van het marxisme-leninisme werden en worden mensen onderdrukt', verklaarde Gert-Jan te Kronnie op de landelijke bijeenkomst van het horizontaal overleg. Niemand zal dit ontkennen, zomin als dat in naam van Jezus Christus miljoenen mensen zijn afgeslacht. Toch meet men de waarde van het christendom niet af aan zijn inquisiteurs en ketterjagers. Meindert Fennema heeft onlangs in De Waarheid een interessante beschouwing gewijd aan de betekenis van de ideologie voor onze partij. Hij deed dit in het kader van de ontwikkelingen in de Britse Labour Movement. Terecht wijst hij op het gevaar dat het kind met het badwater wordt weggegooid. Inderdaad: aan de orde is een

— creatieve en historische toepassing van onze filosofische beginselen. Daarin past
— geen religieuze verheerlijking van het marxisme-leninisme, zomin als een simpele verguizing. Het perspectief ligt inderdaad in de verbinding van de marxistisch-leninistische grondslag met nieuwe noties, zoals noties van feministen. Het besluit van het 26ste partijcongres over het beginselprogramma biedt daartoe de mogelijkheden. Doorgaan op de huidige manier leidt uiteindelijk tot het uiteenvallen van de partij in aparte stromingen.

Tot slot

Het horizontaal overleg van CPN-ers heeft voorkomen dat het debat over de vernieuwing van de partij het monopolie blijft van een fractie partijgenoten. Het heeft krachten gemobiliseerd die zullen beletten dat de partij wordt opgeheven en De Waarheid losgemaakt van de CPN.

Waar het thans ook op aankomt is die mobilisatie richting te geven. Corrigeren daar waar die mobilisatie de vorm dreigt aan te nemen van een terugkeer naar het verleden. Sturen in de richting van een vernieuwing op grondslag van marxisme-leninisme.

René Dammen
Jules de Leeuwe
Laurens Meerten

Inleiding door René Dammen

Kameraden,

Welkom op deze grote bijeenkomst, waar de strijdbaarheid nu al vanaf straalt en die ik bij deze open!

Onze grote manifestatie voor een strijdbare, vernieuwende en principiële partij is zorgvuldig voorbereid. Een aantal voorbereidingsvergaderingen werden gehouden in Rotterdam, Den Haag en Amsterdam. Ruim tweehonderd kameraden werden op die wijze daadwerkelijk betrokken bij voorbereiden en vaststellen van zaken als presidium, agenda en organisatie van op kwaliteit gerichte discussies.

Het presidium bestaat uit Jan Brands (Leiden), Jaap Duppen (Medemblik), Ineke Jansen (Groningen), Flip Schults (Rotterdam), Anneke Overvoorde (Rotterdam), Nico van Erven (Tilburg), Laurens Meerten (Amsterdam), René Dammen (Amsterdam), Annie Pol (Amsterdam), Henny Zwart (Amsterdam), Gert van Dijk (Utrecht), Cor Moot (Amsterdam), Gerda Boekman-Blees (Landsmeer).

Kameraden, na deze openingswoorden, met ook wat formele kanten m.b.t. de voorbereiding van deze vergadering, zal ik in het kort proberen te introduceren wat naar onze mening het kader en de toonzetting van de discussie moet zijn. Het is verleidelijk om deze inleidende woorden te beginnen met de toestand van onze partij, want wat brengt ons hier bijeen vandaag? De bezorgdheid toch, over bepaalde aspecten van het politieke handelen van de partij, over de organisatorische toestand.

Maar meer nog de wil daarin verandering aan te brengen. De wil onze partij politiek en organisatorisch te versterken! Toch zou het onjuist zijn om op de eerste plaats en alleen maar het functioneren van de partij aan de orde te stellen.

De partij is immers geen doel op zich zelf. Als wij ons druk maken om de politieke oriëntatie en organisatie van de partij, dan gaat het niet om een academische discussie, maar dan gaat het om het optreden

van de partij nú, in de zich verdiepende en wereldomvattende crisis van het kapitalisme.

We constateren dat het levenspeil van de bevolking met sprongen achteruit gaat; de werkloosheid neemt snel toe, met name onder jongeren en vrouwen. Lonen en uitkeringen worden aangetast en bevochten sociale voorzieningen afgebroken. Naar de mening van vele communisten is het antwoord van de partij op die situatie onvoldoende, zowel wat betreft het formuleren van alternatieven, als met name het organiseren en leiden van de praktische strijd daarvoor.

Kameraden, de verhevigde voortzetting van de strijd voor de vrede is letterlijk een levensvraagstuk. Het is een bekend verschijnsel dat de crises in het kapitalistisch stelsel de onderlinge tegenstellingen tussen kapitalistische staten aanwakkeren en die krachten aansporen die een confrontatie willen met de socialistische landen en de revolutionaire bewegingen in neo-koloniaal uitgebuite gebieden.

In die omstandigheden is het overigens eveneens een levensgevaarlijke zaak als de partij in de praktijk een politiek blijft voeren die tendert naar pacifisme en alle staten en maatschappelijke stelsels gelijkelijk beoordeelt of veroordeelt.

Het is overigens in diezelfde internationale crisissituatie dat een fascist onder politiebescherming toegang krijgt tot ons parlement!

Kameraden, het is deze heel kort — wellicht te kort - geschetste internationale situatie die de noodzaak de CPN te versterken tot een acute zaak maakt. Waar nu behoefte aan is, is een partij die handelt, strijdbaar optreedt, vecht voor een nieuwe maatschappij, vanuit principes die historisch bewezen hebben waardevol te zijn. Partijgenoten, in de voorbereiding voor deze bijeenkomst is naar voren gekomen dat wij ons vandaag moeten en kunnen verenigen op twee hoofdlijnen:

1. Het scheppen van een politiek klimaat waarin alle leden weer aan de partijdiscussie willen en kunnen meedoen.

2. De discussies in de voorbereiding van het komende partijcongres vanuit een klassestandpunt te stimuleren, met name op de volgende punten:

- oriëntatie en organisatie van de partij;
- de sociaal-economische strijd;
- de vredesstrijd;
- de vrouwenstrijd.

In haar 64-jarig bestaan heeft de CPN zich in vele ingewikkelde en gevaarlijke nationale en internationale situaties als een doorslaggevende politieke factor bewezen. Daartoe heeft de partijpolitiek zich, ondanks fouten, tekortkomingen en aarzelingen, voortdurend vernieuwd.

Tegelijk bleven de marxistisch-leninistische beginselen de grondslag van beoordeling en optreden. Bij het opdoen van nieuwe ervaringen, het sluiten van nieuwe coalities, het werven van leden onder voor de partij nieuwe lagen, blééf onze partij zich historisch verbonden voelen met de Commune van Parijs en de Oktoberrevolutie. Onze partij was verbonden met de inzet van de Internationale Brigades in Spanje, het verzet tegen het nazi-fascisme en de anti-koloniale strijd.

De strijd voor vrede, democratie en levenspeil in eigen land was direct verbonden met de actieve internationale solidariteit, aangezien de strijd voor het socialisme noodzakelijkerwijs wereldomvattend is. Kameraden, ik stond even stil bij ons verleden. Omdat het ook roemrijk en positief is. Ik zeg dit omdat ik soms wel eens de indruk krijg, als ik bepaalde vernieuwers lees of hoor, dat ons verleden louter negatief is. Sommigen willen dat verleden zelfs geheel negeren of ontkennen.

Maar, ik weet niet wie het precies gezegd heeft — ik heb m'n klassieken ook niet altijd bij de hand — wie geen verleden heeft, heeft geen toekomst! Het besef van dit dialectisch verband tussen vernieuwing en continuïteit is wezenlijk voor een communistische partij.

Afwijzen van vernieuwing zonder meer is in strijd met de marxistische denkwijze. Evenmin is vernieuwing iets wat je kunt

— afkondigen of zich spontaan kunt laten ontwikkelen, zo van 'we zien wel waar het op uitdraait'.

Terecht besloot het 26ste partijcongres dan ook (ik citeer nu): 'Het congres draagt het partijbestuur op, het ontwerp van dit program (nl. ontwerp-beginselprogram, -r.d.) op te stellen in brede consultatie in en buiten de partij; hiermee spoedig een aanvang te maken en maatregelen te treffen voor een *grondige bestudering op grondslag van de marxistisch-leninistische beginselen van de vraagstukken die daarbij aan de orde zijn.*' Kameraden, dit congresbesluit is niet uitgevoerd!

Het partijbestuur is niet in staat geweest leiding te geven aan het proces van vernieuwing. De marxistisch-leninistische grondslagen waarover het congresbesluit sprak, zijn op een a-historische manier, vaak op initiatief van individuele partijgenoten, die daartoe dan ook nog vaak de burgerlijke pers als spreekbuis kozen, in diskrediet gebracht.

Van zaken als 'voorhoederol', democratisch centralisme en andere uitgangspunten worden karikaturen gegeven, die vervolgens omstandig worden bestreden. Dogmatische interpretaties van de voorhoederol en overtredingen van het democratisch centralisme, sektarische toepassing van de leidende rol van de arbeidersklasse worden aangegrepen om de gedachten, ervaringen en overwegingen die achter deze begrippen liggen, omvèr te halen, zonder ze verder te bezien.

Er is in de partij een lijn die een breuk met het verleden wil en dat als vernieuwing aanprijst. Een breuk met het verleden, maar ook met een deel van de partij. De onverschilligheid waarmee berust wordt in het feit dat kameraden afhaken, in de vernieling liggen of zelfs bedanken, de rust waarmee het niet functioneren van partij-afdelingen wordt aangezien, duiden erop dat sommigen de vernieuwing willen doordrukken, desnoods op de puinhopen van onze partij.

Kameraden, dat is geen vernieuwing! Dat is vernieling!

Kameraden, wij willen géén breuk! Ik zeg dit hier wellicht ten overvloede. Ik heb

immers eerder in dit openingswoord onze positieve doelstelling geformuleerd. Daarom hecht ik eraan hier te zeggen dat wij niets te maken willen hebben met lieden die de laatste dagen brieven rondsturen, met daarin grove scheldkanonnades op verleden en heden van de partij!

Partijgenoten, de discussies over de vernieuwing van de partijpolitiek zijn een tijd lang door bepaalde groepen binnen de partij gemonopoliseerd. Alles wat uit die groepen naar voren komt krijgt bij voorbaat het waarmerkstempel 'vernieuwd' mee. De wijze waarop de bijeenkomst van vandaag door sommige partijbestuurders en redactieleden is benaderd is ronduit schandelijk. We hebben zowat alles meegemaakt wat een 'pluriforme partij van een nieuw type' kenmerkt: het weigeren partijzaaltjes ter beschikking te stellen, het bestempelen van ons initiatief als één van fractievorming, pogingen om de slechte verkiezingsuitslag ons in de schoenen te schuiven, het op het matje roepen en in één geval zelfs bedreigen met ontslag van kameraden die betrokken zijn bij de voorbereiding, eerst doodzwijgen in De Waarheid en vervolgens onze discussie-aanzetten op een overigens opvallende manier vervalsen.

Maar al deze ervaringen mogen ons niet provoceren ons tegen vernieuwing als zodanig te verzetten en het verleden te gaan idealiseren en romantiseren. Want het is nodig dat onze partij zich aanpast aan de mogelijkheden en eisen van nu! Vernieuwing is als woord en reclameleus

— misschien wel bedacht, maar in wezen is die vernieuwingsdrang in 1977 voortgekomen uit de noodzaak en de wil onze partij en onze partijpolitiek kritisch te onderzoeken. Als bijvoorbeeld een ding duidelijk is geworden, dan is het dat de manier waarop vroeger in de partij met kritiek werd omgesprongen, diepe sporen heeft nagelaten. De meelopers van vroeger zijn degenen die thans het hardst hun talenten gebruiken om in dit geval ons de mond te snoeren. Het is onze inzet met de vernieuwing om te gaan zoals dat vastgelegd is in de besluiten van het 26ste partijcongres: op basis van een marxistisch-leninistische grondslag en in een brede consultatie, in de allereerste plaats op de ledenvergaderingen.

Wij keren niet terug naar de periode voor het 26ste partijcongres, maar we zullen ook niet toestaan dat we in feite terugkeren naar de periode van voor het 1ste partijcongres!

Het gaat erom dat alle partijgenoten weer worden betrokken bij de besluitvorming over de politieke koers van onze partij. Ons initiatief is erop gericht daarvoor politieke voorwaarden te scheppen, desnoods af te dwingen, kameraden!

Ik roep jullie op in die geest en op basis van het verstrekte materiaal vandaag de discussie te voeren. Laat deze dag het begin worden van een vernieuwde strijdbare opstelling van de partij in de grote vraagstukken van onze tijd, die wij per slot van rekening moeten oplossen!

Discussiebijdrage Arie van Kooten

Beste kameraden, ik zal niet verhelen dat het ook voor mij en ongetwijfeld voor veel meer kameraden als ik alleen, toch eigenlijk een vreemde zaak is, om in deze context met elkaar te vergaderen. Maar ik laat onmiddellijk er op volgen, het is nou één keer nodig en daarom moeten we het doen!

Daarop aansluitend, partijgenoten, zou ik voorop willen stellen dat het hier niet de bedoeling kan en mag zijn om volledige

overeenstemming te bereiken op al die punten die ons er toe gebracht hebben om hier te zijn. Dat kan niet en mag niet en hoeft trouwens niet. Er kan rustig verschillend gedacht en gediscussieerd worden over het blokken. Er kan verschillend en heftig gediscussieerd worden over de taak van het Warschaupact en de destructieve taak, dat in ieder geval, van de NAVO.

Ik denk dat achter deze bijeenkomst veel

meer zit dan de stellingen voor het 28ste congres. Er is veel meer, er is vaak het woord gebruikt verontruste communisten. Wat zijn dat? Dat zijn niet alleen mensen die het lef hebben om na te denken, zoals Gijs Schreuders dat zei, maar het zijn communisten die barsten van emoties, emoties die wel eens zo ver gaan, dat het bij tijd en wijle frustraties gaan worden. En ook daar hebben communisten recht op! Frustraties, als je ziet wat er nu mis gaat, wat er stelselmatig is vernield en afgebroken t.o.v. een roemrijk verleden. En ik ga niet terug naar de stichting van onze partij, 64 jaar geleden. Ik was het daar trouwens best mee eens, ik was daar niet bij, nee. Ik ga wel terug tot de Tweede Kamerverkiezingen van 1977. In dat jaar was het dat er twee dingen gebeurde. Er gebeurde natuurlijk veel meer! Maar ik noem twee dingen. De gijzeling, de treinkaping en het verlies van invloed, die in jaren was opgebouwd. Enkele maanden later demonstreerden 10.000 communisten in Den Haag en lieten zien dat ondanks het verlies van 5 zetels de communistische partij niet kapot te krijgen was en ik hoor het Gerrit Hoogenberg nog zeggen tijdens die demonstratie: '...er zijn er aan de voorkant 5 uitgegaan, aan de achterkant komen er nu 10.000 binnen.' Dat was juist, toen was dat juist. Daaruit sprak bezieling waarvan ik nu moet vaststellen dat die bezieling in de partij geen gemeengoed meer is, helaas. De verkiezingen van dit jaar hebben, na een aanvankelijk herstel, een verlies voor de partij te zien gegeven. En dan kan men wel in De Waarheid lezen dat we door een technische lijstverbinding met de PSP, waarvan de lijstaanvoerder zegt dat Hanneke Jagersma een BVD-agente is omdat ze burgemeester is, 3 zetels behouden

Discussiebijdrage Paul Simons

Toen ik hier naar toe kwam toen dacht ik dat ik toch wel precies op een rijtje had staan wat ik hier zou zeggen. Maar je wordt hier op zoveel ideeën gebracht dat je bij god niet meer weet waar je ophoudt als je

hebben. Maar dan moet je wel constateren, wil je eerlijk zijn, dat we wel 30.000 stemmen kwijt zijn. Kom, ik ga weer terug naar 1977. Direct na de verkiezingsnederlaag, die mij en vele anderen nog dwars zit, is toen afgesproken in de partij, ook na vele discussies — alleen waren er toen nog geen horizontale overleggen — dat we met de partij ons gloeiende best zouden doen om het vertrouwen daar waar we in belangrijke mate dat vertrouwen verloren waren, te gaan herstellen. Samen de positie en het vertrouwen in de arbeidersklasse te gaan terugwinnen, in het bijzonder in de bedrijven. Ik moet constateren dat door rechtsen veroorzaakte afwijkingen, het verlies van 30.000 stemmen nu, een afkalving van wat al afgekalfd was, niet heeft geleid tot het herstel van het vertrouwen onder de arbeiders. Dan kan het dus niet anders zijn, of er is wat mis. Er is wat mis en daarom zijn we hier. En daarom moet het congres een andere koers gaan bepalen. Kameraden, er is dus wat mis. Gijs Schreuders begon in de voorbereiding van de 25ste september te schelden en dat moet hij niet doen, wij ook niet. Wij moeten toch de wegen die leiden naar het socialisme samen met elkaar vinden. Wat mij betreft kan over de noodzaak daarvan geen twijfel bestaan. Maar kameraden, het is ook zo dat als anderen dat ook willen met de CPN, ze dat heel duidelijk moeten zeggen: ja, wij gooien het anti-communisme overboord, wij zijn het niet altijd met de communisten eens, maar we gaan samen, gewoon vanwege het gloeiende feit, maar daarom niet minder belangrijk, dat hij die met de CPN samenwerkt, weet dat hij met communisten te maken zal krijgen.

eenmaal begonnen bent. Ik wil beginnen met het noemen van een beweging die al enkele jaren geleden ontstaan is. En die beweging noemt zich christenen voor het marxisme.

Ik ben geen christen, maar het is wel heel opvallend dat, terwijl in de partij de discussie gevoerd wordt of we nog wel marxistisch moeten blijven, we juist buiten onze partij moeten constateren dat het marxisme juist voor mensen die zich bewust zijn van hun verantwoordelijkheid in deze maatschappij nog steeds een duidelijke motivatie en inspiratie is. Dus waarom zouden wij dat overboord moeten zetten of zelfs daarover moeten kunnen discussiëren. Zo discussiëren wij over een heleboel dingen in onze partij en ik heb wel eens de indruk dat dat de enige doelstelling is die we nog hebben. Ik vind dat we met elkaar moeten discussiëren, maar dat we ook het tijdstip moeten vaststellen waarop we de discussie beëindigen om vandaar uit een besluit te nemen en dan tot daden over te gaan. Dat is immers het doel van die discussie en dat is juist datgene waaraan het op dit moment ontbreekt. Als ik in mijn eigen district kijk, het district Limburg, en ik bekijk het proces dat zich daar de afgelopen jaren heeft voorgedaan, dan zie je inderdaad waar dit soort dingen toe leidt. Dat er een aantal mensen in de partij zijn die hevig discussiëren, vinden dat alles ter discussie moet staan, dat is natuurlijk ook wel zo, maar dat op het moment dat ze daarin een verantwoordelijkheid krijgen, om in die discussie mee leiding te gaan geven, en dus ook in de uitvoering van de besluiten daarvan een rol te gaan spelen, dan zie je ze niet meer. Dan blijkt dat al diegenen die verweten werd dat ze niet wilden discussiëren, en dat ze niets ter discussie wilden stellen, weer overblijven om op te knappen wat ze in het verleden ook hebben moeten opknappen, namelijk strijd voeren en zorgen dat de partij in stand blijft. Ik zou voor mezelf daaruit nooit de consequentie trekken, dat ik zolang de partij nog bestaat, niet bereid zal zijn bijv. in een verkiezingsstrijd me daarvoor in te zetten. Dat ik dat altijd blijf doen, ook al is de duidelijkheid waarmee de partij die verkiezingen ingaat ver te zoeken, maar ik moet ook constateren dat ik in mijn afdeling de enige ben die dat doet. En dat de verkiezingscampagne daar inderdaad ook op mijn schouders gerust

heeft. En dat, als ik dat niet gedaan had, er inderdaad door anderen die in de discussie nu wel een rol voeren, niets zou zijn ondernomen. Nu we bij de verkiezingen zijn, denk ik dat ik ook wat kwijt moet over de verkiezingsconferentie die we gehad hebben in juni. Dat vond ik wel een zeer tekenende bezigheid. Het bleek inderdaad mogelijk te zijn in onze partij dat wij kunnen discussiëren over het vraagstuk of arbeidstijdverkorting nu gepaard moet gaan met inlevering van loon of niet. En voor wie dat dan wel en voor wie dat dan niet inlevering van loon moet betekenen. Ik kan u verzekeren, Frits Philips levert geen cent in, ofschoon hij er veel kan missen. En wij moeten ons natuurlijk niet laten verleiden om in de crisis bereid te gaan zijn, want daar komt het toch uiteindelijk als we die discussie aangaan op neer, voor hetzelfde geld harder te werken of te wel, gewoon akkoord te gaan met loonsverlaging. Dat is de praktijk. Waar wij voor moeten discussiëren is, dat inderdaad de druk die in het arbeidsproces op arbeiders rust, verlaagd wordt. Dat kan betekenen arbeidstijdverkorting, maar dat betekent in ieder geval ook koopkrachtverhoging. Dus als wij praten over arbeidstijdverkorting, dan is dat met verhoging van loon. De discussie die ik mis en ook in de stellingen van vandaag, is het optreden van onze partij waar we ook jarenlang een rol gespeeld hebben in de buurten. Wij praten nu in kranten weliswaar na 1 juli nog over verschrikkelijke huurverhogingen en woonlastenverhogingen die weer over de mensen gekomen zijn, maar de partij laat na om de strijd daarvoor actief te organiseren en dat niet te doen binnen de smalle marges van Den Uyl en de kaders die Van Dam daarvoor destijds ontworpen heeft. In het verleden had onze partij een sterke positie in de buurten, die ook haar doorwerking had in ons optreden naar de bedrijven, want het zijn immers de bedrijfsarbeiders die in de buurten wonen en niet de villawijken waar wij colporteren. Maar juist in die buurten zal, op het moment dat wij nalaten onze posities daar te versterken, om actief en zichtbaar in de wijken de

strijd te organiseren, dat ook een negatieve doorwerking hebben op onze positie in de bedrijven. En dat is nu ook zichtbaar, want we staan buiten de poort in menig bedrijf en niet meer binnen de poort, omdat we ook in de wijken de mensen in de steek gelaten hebben. Het is de duidelijkheid naar buiten uit die verloren dreigt te gaan, de duidelijkheid die voor duizenden, tienduizenden mensen in Nederland reden is geweest om CPN te stemmen en die dat nu blijkbaar niet meer gedaan hebben. Daarbij moeten we ons inderdaad niet laten provoceren om nieuwe scheidslijnen aan te brengen tussen arbeiders en intellectuelen. Wat wel opvallend in de discussie is, is dat daar waar ongeruste partijgenoten, die werkelijk verantwoordelijkheidsbesef hebben, en daarom werkelijk ongerust zijn over wat er met die partij gaat gebeuren, waar die hun discussiebijdrage in de krant, in P en C of waar dan ook geven, daarbij van de zijde van diverse partijbestuurders wel kunnen rekenen op een grondig afkraken van hun standpunt, maar nergens die ongerustheid wordt opgepakt om nou eindelijk eens initiatieven te nemen om die partij weer een duidelijke richting te geven, waar mensen behoefte aan hebben. Een duidelijke richting in de strijd tegen het kapitalisme, voor socialisme en vrede, omdat dat dingen zijn die samengaan, al denk ik dat

Discussiebijdrage Anneke Overvoorde

'De strijd voor de bevrijding van de vrouw ontplooit zich op sociaal-economisch terrein, met concrete eisen en acties voor betaald werk, voorzieningen, maatregelen tegen discriminatie en vele solidariteitsacties.'

Dat besloten we op ons 27ste congres. In mijn bijdrage wil ik ingaan op de juistheid van deze resolutie en op het niet uitvoeren van deze resolutie.

Belangrijke voorwaarden voor de bevrijding van de vrouw zijn: recht op werk t.b.v. het gezinsinkomen of als basis van economische zelfstandigheid; recht op

we er niet vanuit moeten gaan dat dat wetmatig is. Het optreden voor vrede leidt tot het optreden voor socialisme, juist in die vredesstrijd waarin we heel duidelijk kunnen constateren dat mensen vanuit die vredesstrijd zich oriënteren op socialisme en marxisme, die groep christenen voor het socialisme is daar een van de groepen van, maar dat het inderdaad niet gaat om het vraagstuk van links en rechts een-pot-nat en het blokdenken moet doorbroken worden — ja dat zal best doorbroken moeten worden — daarin moeten wij ook keuzes durven maken en ik denk dat die keuzes in de discussie duidelijk tot stand moeten komen, dat dat onze wapenen zijn waarmee we uiteindelijk de strijd organiseren. Dat het daarom gaat, dat dreigt nog wel eens vergeten te worden. Ik ben gemeenteraadslid en ik merk dat als er op punten waar ik in de gemeenteraad voor op moet treden geen strijd gevoerd wordt, dat ik tegen een blinde muur praat en dat ik blijf praten en dat het leuk is dat ik ergens in de notulen kom, maar dat geen hond daar wat mee kan doen.

Onze parlementariërs op welk niveau dan ook, zullen zich moeten oriënteren op de strijd in hun optreden en de partij zal zich moeten oriënteren op het organiseren van die strijd, zodat die parlementariërs ook wapenen krijgen om binnen dat parlement mee om te gaan.

sociale en culturele voorzieningen waaronder ook recreatieve voorzieningen, buurt- en clubhuiswerk, kinderopvang, cursussen (zoals naailes), enz; werktijdverkorting en dat niet alleen als extra vrije dag — dat betekent verlenging van het weekend — maar juist ook per dag.

De vrouwenbevrijdingsstrijd richt zich op verschillende punten:

- a. de zogenaamde rolbevestigende acties, aangaande abortus, tarieven, vrede, die gebaseerd zijn op een zeer breed maatschappelijk draagvlak;
- b. deelname aan sociaal-economische

strijd, zoals de vijfde ploeg, behoud van werk voor vrouw en man, betere cao's in het algemeen;

c. meer algemene acties zoals betaalbare voorzieningen, buurt- en clubhuiswerk; In al deze onderdelen is vrouwenstrijd tevens sociale strijd en onderdeel van de maatschappelijke strijd tegen ondernemers- en regeringspolitiek. Daarnaast is er d. strijd tegen onderdrukking in de eigen relatie (het bestrijden van de seksetegstellingen) ofwel het zelfbeschikkingsrecht van vrouwen over hun lijf en leven en tegen verkrachting, seksueel geweld etc. Dat is mede de strijd tegen patriarchale onderdrukking.

Het ontstaan van het privébezit, de particuliere eigendom, heeft zijn uitwerking op de bovenbouw (ideologie, cultuur, opvoeding) en leidde tot het patriërchaat. De huidige patriarchale onderdrukking is een vorm van en eigen aan deze kapitalistische maatschappij, ja, ze is een steunpilaar van het kapitalistische systeem.

Er is een wisselwerking tussen de onderbouw (de economische maatschappij-organisatie) en de bovenbouwmechanismen. Daarom denk ik dat als we een aanzet geven in acties om de economische onderbouw te veranderen, we de grondslagen van het kapitalisme aantasten en de daarbij behorende opvattingen en ideologieën. Daarmee ontken ik niet dat wij vrouwen ook in een socialistische maatschappij als gelijkberechtigten (mee) zullen moeten vechten tegen oude normen en gedachten (bij mannen en vrouwen). Die verdwijnen niet automatisch!

In mijn bijdrage wil ik uitgaan van het grote aantal huisvrouwen: vrouwen die voornamelijk huishoudelijk werk, ofwel privé-arbeid verrichten t.b.v. de reproductie van hunzelf, hun partners en hun gezin. Vrouwen die juist door deze privé-arbeid geïsoleerd zijn of dat dreigen te raken en daardoor onbewust de heersende ideologie t.a.v. relaties, seksualiteit, gezin, in stand houden.

Mijns inziens is de rolverdeling in deze kapitalistische maatschappij zo, dat er onderscheid is tussen privé-arbeid (huishoudelijk) en productie-arbeid (in loon-

dienst); daarop is de arbeidsverdeling tussen de seksen gebaseerd. Maar ik vraag me nog steeds af of indien we, in wat voor relatie dan ook, de rollen zouden omdraaien, iets zouden oplossen. Immers, alle maar dan ook alle huishoudens zijn nu zeer individueel georganiseerd, omdat dat uitstekend past bij het kapitalisme. De huidige verdeling tussen privé- of huishoudelijke arbeid en de maatschappelijke arbeid speelt ook nu weer een grote rol in de discussies over arbeidstijdverkorting binnen de vrouwenbeweging en binnen de vakbeweging. Arbeidstijdverkorting kan ongetwijfeld een stap zijn in de richting van vrouwenbevrijding omdat vrouwen er de kans door krijgen deel te nemen aan het maatschappelijk leven. Arbeidstijdverkorting is een voorwaarde om vrij te kunnen beslissen over je eigen relatie/huwelijk en over verdeling van huishoudelijke arbeid. De huidige tendens van de discussie binnen de vrouwenbeweging over de strijd voor meer deeltijdbanen doet vermoeden dat feministische vrouwen bereid zijn op dit terrein 'offers' te brengen. Dat betekent niets anders dan het inleveren van loon, of het gezamenlijk in deeltijdarbeid werken, in wat voor relatie dan ook en dat past mij net iets te mooi in het streven naar één gezins- of samenlevingsinkomen, het stokpaardje van CDA en VVD.

Daarnaast wordt er binnen de vakbeweging heftige discussie gevoerd om het steeds groter wordende werklozenprobleem op te lossen. Een al jaren door de partij gestelde eis, nl. verkorting van de arbeidsdag, langere vakanties, verbeteringen van de ploegdiensten, vindt eindelijk weerklank binnen de vakbeweging. Alleen het grote verschil is, dat de vakbeweging en bepaalde delen van de vrouwenbeweging willen inleveren voor het realiseren van zulke rechtvaardige eisen. Hetzij d.m.v. inleveren van loon, pur sang, hetzij d.m.v. het inleveren van een gedeelte van de automatische prijscompensatie. Is dat nu de oplossing van het werkgelegenheidsprobleem waar vrouwenbeweging en vakbeweging voor staan?

Nee, integendeel, vakbeweging en die bepaalde delen van de vrouwenbeweging

gaan voorbij aan de werkelijke positie van de huisvrouwen en hun behoefte/recht om deel te nemen aan het maatschappelijk leven, door bijvoorbeeld mee te doen aan praatgroepen of een VOS-cursus. Alleen als de arbeidstijdverkorting voor mannen ingevuld kan worden op een voor vrouwen aanvaardbare manier (d.w.z. dat bepaalde materiële voorwaarden vervuld moeten zijn), kan er sprake zijn van echte discussie binnen het gezin over de verdeling van huishoudelijke taken (zoals de opvoeding van de kinderen).

Arbeidstijdverkorting heeft pas echt effect op de kwaliteit van het vrouwenbestaan als het levenspeil (koopkracht) gehandhaafd blijft. Anders is haar individueel verkregen 'vrije tijd' immers niets anders dan een lege huls. Die vrije tijd kan dan niet besteed worden aan het deelnemen aan culturele activiteiten, aan het verenigingsleven en aan buurthuiswerk. Naast betaalbare voorzieningen zijn handhaving en uitbreiding van de koopkracht essentieel.

Discussies over hoe om te gaan met de gevolgen van eventuele arbeidstijdverkorting, binnen de bestaande relatie, wordt voor huisvrouwen een inbreuk op hun privéleven, hun privé georganiseerde huishoudens (denk eens aan een werknemer die plotsklaps in de WAO, de VUT of de WW terecht komt); dààrvoor zijn discussies noodzakelijk, in buurt- en clubhuizen en in vrouwenoverleggen. Vaak gaat een bingo of een bar vóór als de bezuinigingen verdeeld worden. Voor vrouwen heel noodzakelijke voorzieningen kunnen zo op de tocht komen te staan. De discussies rond deeltijdbanen zijn voor hen ook niet realistisch. Immers, hoeveel huisvrouwen werken nu 's ochtends of 's avonds een aantal uren buitenshuis om het gezinsinkomen noodzakelijk aan te vullen. De huidige tendens om in te leveren voor arbeidstijdverkorting betekent voor veel vrouwen dat zij juist **langer** moeten werken. Voor hun is dat langere werken zonder meer een verzwarende van hun last. Arbeidstijdverkorting per dag, met behoud van loon (inclusief prijscompensatie) is voor hen ook de **enige** voorwaarde om te komen tot een verdeling van de huishoudelijke arbeid.

Dat biedt de mogelijkheid tot werkelijke deelname aan het maatschappelijke leven, zoals bijv. de activiteiten van een buurthuis. Juist dié sectoren worden getroffen door de bezuinigingswoede van de rechtse regering. Dat betekent verhoging van de prijs voor deelname aan bijv. een naai-groep, VOS-cursus etc. en duwt de vrouw weer terug tussen die vier vertrouwde muren.

Kortom: en de aanvallen op het welzijns-werk en de propaganda voor arbeidstijdverkorting met inleveren van loon, zijn niets dan aanslagen op de vrijheid van vrouwen t.a.v. hun eigen ontwikkeling. Structurele, anti-kapitalistische veranderingen zijn nodig, anders blijft de bevrijding van de vrouw beperkt tot de verbetering van de positie van individuele vrouwen. Wij moeten werken aan collectieve structurele oplossingen, zodat vrouwen zelf kunnen bepalen welke keus ze willen maken. Dat is een absolute noodzaak. Daarom moeten vrouwenoverleggen, net zo als bedrijfsgroepen van bepaalde categorieën bedrijfsarbeiders, functioneren; maar wel als platform voor discussies en acties en niet op een elitaire wijze. Nu zijn de vrouwenoverleggen verheven tot puur feministische bijeenkomsten en functioneren ook zo. Discussies te over, over normen en waarden, maar zonder gerichtheid op acties die voorwaardescheppend zijn t.a.v. bevrijding, laat staan dat ze op een gelijkwaardige basis plaatsvinden. De discussies en de schriftelijke bijdragen zijn vaak ontoegankelijk voor de zogenaamde wat minder belezen arbeidersvrouwen en gaan voorbij aan de praktijk- en strijdervaring van deze vrouwen. Dat werkt remmend. Remmend omdat weliswaar terecht de emotionele individuele beleving van vrouwen besproken wordt, maar dan wordt vergeten om deze individuele ervaringen en behoeften om te zetten in een collectieve oplossing van problemen. Nu blijven de vrouwenoverleggen veelal steken in discussies over normen en waarden, over feminisering van de partij, en fungeren ze als correctoren van reeds genomen besluiten op welk niveau dan ook van de partij, in plaats van dat ze werken aan een veran-

dering van de totale maatschappij met gelijke kansen en keuzemogelijkheden voor **een ieder**, zoals ook onze congresbesluiten dat formuleerden.

Die keuzemogelijkheden willen wij als vrouwen, leden van de CPN, ook inderdaad hebben.

Discussiebijdrage Jules de Leeuwe

Toelichting op de discussie-aanzetten over de strijd voor de vrede

Kameraden, de discussie-aanzetten over de strijd voor de vrede vind je op de bladzijden 4 en 5 van het jullie uitgereikte materiaal met het blauwe dekblad. Met verontwaardiging heb ik in ons dagblad De Waarheid van 22 resp. 23 september jongstleden gelezen dat de voorbereiders van het horizontaal overleg een stuk zouden hebben gepubliceerd waarin '...de politieke richting die de CPN op haar 26ste congres in januari '78 is ingeslagen, op een aantal punten wordt afgekeurd...'. Met verontwaardiging, omdat het helaas de zoveelste **belangrijke onjuistheid** is die in De Waarheid wordt voorgeschoteld. Zo raakt de geschiedenis vervalst. Wat wij afkeuren is juist de **niet-uitvoering** van de besluiten van het 26ste en ook van het 27ste congres die hier aan de orde zijn.

Niet-uitvoering door de partijleiding en door de redactie van het dagblad De Waarheid. Dat ene door mij gewraakte zinnetje uit De Waarheid bevat ingebouwd een tweede even grote onjuistheid: namelijk, dat de koers die de CPN op het ogenblik van bovenaf en naar buiten toe op de betrokken terreinen volgt, zijn oorsprong zou hebben gevonden op een CPN-congres, het 25ste, 26ste, 27ste of welk CPN-congres dan ook.

Ook de zittende partijleiding kan onder dit feit niet helemaal uit, waar in het zojuist in De Waarheid verschenen verslag van de werkzaamheden van het partijbestuur wordt verklaard: 'In de loop van de discussie rondom en na het 27ste congres kwam aan de orde dat gebroken moet worden met het blokdenken.' In de **congresbesluiten** wordt die zogeheten strijd tegen het blokdenken zelfs niet **aangeduid**. Jullie

weten dat die zogenaamde strijd hierin blijkt te bestaan, dat door partijleiding en krant het 'Amerikaans blok' en het 'Sowjet-blok' gelijkelijk afkeurenswaardig worden geacht en dat degenen die daar anders over denken — zoals voorbereiders van het overleg van vandaag bijvoorbeeld — in de schoenen wordt geschoven, dat zij de wereld in twee kampen verdeeld willen hebben en de strijd voor de vrede willen 'reduceren' (letterlijk) tot een keuze tussen NAVO en Warschaupact. Verder bestaat wat genoemd wordt 'strijd tegen het blokdenken' hieruit dat door de partijleiding ter zake geen onderscheid meer wordt gemaakt tussen imperialistische bedreiging van de vrede en socialistische verdediging daarvan en dat — in aansluiting daarmee

— ons dagblad De Waarheid aan de lopende band verdraaide berichtgeving over ontwikkelingen in de Sowjet-Unie en andere socialistische landen publiceert en belangrijke gebeurtenissen — ook op het gebied van de vredesstrijd — in socialistische landen doodzwijgt of afdoet in enkele kleine lettertjes onder misleidende koppen. Een stug voorbeeld van 6 resp. 7 september j.l. is de frontpaginakop: 'Sowjet-Unie en Israël wijzen plan Reagan af', alsof die twee afwijzingen ook maar ergens in hetzelfde vlak liggen. Een ander voorbeeld — ik moet het helaas een uiting van politiek analfabetisme noemen — is De Waarheidkop (pag. 5 op 22 resp. 23 sept.): 'Poolse generaal wijt crisis aan de schoolboekjes.' Zelfs de Westduitse tv had al een paar dagen voordien duidelijk gemaakt dat het hier een onderdeel van een groot geheel betreft, waarbij onder meer in Polen een onderzoek is verricht naar het oordeel van jongeren over de noodtoestand. De Poolse Verenigde Arbeiderspartij oefent daarbij een gedetailleerde zelfkritiek. Natuurlijk kan men ook als communisten meningsverschillen hebben en discussiëren over de situatie in Polen en zijn oorzaken en achtergronden, maar dan niet op dit Waarheid-niveau. Een dag later pas heeft De Waarheid dan toch iets losgelaten over de resultaten van het Poolse onderzoek. Het is ondoenlijk, kameraden, om aan de hand van de analyse van door De Waarheid bedreven journalistiek, dit hier nader te belichten. Ik kom nu terug op het feit dat verontruste voorbereiders van het horizontaal overleg van vandaag eisen dat de betrokken besluiten van het 25ste, 26ste en 27ste congres eindelijk worden uitgevoerd. Het 26ste congres heeft onder meer stellingen goedgekeurd (nummer 22 t/m 38) over de vrede, veiligheid, nationale zelfstandigheid, neo-kolonialisme, bevrijdingsstrijd alsmede 'de CPN en de internationale communistische beweging' (letterlijk) waar wij **achterstaan** maar een machtsmeerderheid in de huidige partijleiding niet. Daar staat (stelling 22) dat internationale ontspanning kon worden bereikt 'door de politiek van vreedzame coëxistentie van de Sowjet-Unie en de andere socialistische

landen...'. Daar staat (stelling 35): 'Tegenover de oorlogszuchtige krachten van het imperialisme staat de reusachtige macht van de socialistische landen. Daarbij zijn de socialistische landen voor de Nederlandse arbeidersklasse onmisbare bondgenoten in de strijd tegen de gevaren van de bewapeningswedloop, voor de integrale uitvoering van het Akkoord van Helsinki, voor een vredelievend en zelfstandig Nederland. Zestig jaar lang, sinds de oktoberrevolutie een nieuw tijdperk inluidde in de wereldgeschiedenis, is de Sowjet-Unie een steunpunt voor de vrede...' Dat staat er. Het 27ste congres heeft dit niet herroepen of tegengesproken. Integendeel. Ik kan wegens tijdgebrek ook hier weer niet uitvoerig zijn, maar lees jullie een wezenlijk fragmentje voor uit Joop Wolffs inleiding op de congres-resolutie over de actie tegen atoombewapening en voor vrede en veiligheid. 'Wij moedigen de discussie over het lidmaatschap van de NAVO aan — een verdragsorganisatie die wij met alle krachtsinspanningen hebben proberen te verhinderen en die uiteindelijk beantwoord werd en moest worden met een ander militair verdrag: tussen socialistische staten, het Warschaupact. Wat in het Westen aan militaire blokvorming begonnen werd, kan niet in het Oosten beëindigd worden.' Aldus Joop Wolff. Mijn idee! En in de daarbij aansluitende congresresolutie van onze partij (27ste congres, 1980) staat dat onze vredesstrijd zich richt tegen '...het militair-industriële complex in de kapitalistische wereld...' en dat tot de doeleinden in de strijd voor de vrede behoort '...het doorbreken van boycot-maatregelen tegen de Sowjet-Unie en het ontwikkelen van de Oost-West-dialogo...'. Sindsdien draagt De Waarheid — onder het goedkeurend oog van Gijs Schreuders, Bart Schmidt en een meerderheid in de partijleiding — stelselmatig bij tot een politiek-ideologische boycot tegen de Sowjet-Unie, soms uitmondend in aantoonbaar onjuiste cijfers over de Sowjet-economie. Als het niet zo droevig was, zou het dan ook een lachertje zijn, waneer we in het meergenoemde verslag van het partijbestuur over 1980 - 1982 lezen dat de CPN ter

zake 'verenigend' is opgetreden 'voor doelstellingen zoals geformuleerd op het 27ste congres'.

Een partijgenoot-vredesstrijder heeft in de voorbereiding tot deze bijeenkomst aan de subcommissie voor de discussie-aanzetten over vredesstrijd een brief geschreven waaruit ik het volgende citeer, waarmee ik het volledig eens ben.

'Het is een typisch stalinistisch verschijnsel, ook de geschiedenis van de CPN kent er vele voorbeelden van, dat koerswijzigingen van de partij van boven af, zonder voorafgaande discussie in de partij, zonder uitleg achteraf, worden opgelegd. Want dat er (na het 27ste congres namelijk) een koerswijziging heeft plaatsgevonden, valt niet te ontkennen.'

Tot zover die brief die verder een mijns inziens uitnemend betoog bevat over de kruisraketten, de Pershing II en de SS-20, een betoog waaruit kan blijken dat de partijleiding en de krant in gebreke zijn gebleven om o.a. het politiek en oorlogstechnische onderscheid tussen enerzijds de kruisraketten en de Pershing II uit Amerika en anderzijds de SS-20 raketten uit de Sowjet-Unie te belichten.

Ons 26ste congres heeft in zijn resolutie voorts benadrukt dat bij de opstelling van een ontwerp-beginselverklaring resp. partijprogramma van de CPN dient te worden uitgegaan van 'marxistisch-leninistische beginselen', waarbij overigens congresbesluiten van de CPN sinds 1945 slechts zijn bevestigd. Ook dit is op geen enkele manier door het 27ste partijcongres herroepen. Maar het is wel door de huidige partijleiding genegeerd en het wordt — in strijd met elk organisatiebeginsel van welke communistische partij ook — **afgekeurd in het openbaar** door o.a. partijleider Gijs Schreuders. Wij ontzeggen Gijs Schreuders uiteraard

— niet het recht om binnen de partij en — met toestemming van de partijleiding — ook in het openbaar het leninisme af te wijzen. Het zou onleninistisch en onmarxistisch zijn om hem te 'maatregelen' wegens zijn opinie. Maar hij had volgens mij wel eigener beweging als partijleider dienen te verdwijnen, want **nu** is het fractievorming wat hij doet, al vinden vele partijbestuurders het blijkbaar best. En hiermee gaat het mij natuurlijk niet om de persoon van Gijs Schreuders maar om de aanpak. Het is van toepassing op een hele reeks andere partijleiders die hun nek niet zover uitsteken als hij. Ik ben zo 'conservatief' dat ik om te beginnen partijstatuten en partijcongresbesluiten door de partijleiding evenals door alle andere partijgenoten geëerbiedigd resp. uitgevoerd wil zien. De partijleiding is hier in werkelijkheid geenszins blind voor en poogt zich op dit punt te redden door glashard te verklaren dat de congresbesluiten worden uitgevoerd, een weergaloos chotspe-van-een-verklaring. Andere partijleiders — ik heb met ze gesproken — geven toe: 'Er wordt door de partij en de krant een lijn gevolgd die aansluit bij het ontwerp-beginselprogramma, maar dat is zo gegroeid van onder-op.' Dat is zo mogelijk een nog grovere politieke misvatting. Wie anders dan een partijcongres maakt uit wat er in de partij **in afwijking van essentiële congresbesluiten** gegroeid zou zijn? De partijleiding is tussen twee congressen de hoogste beslissende instantie in de partij maar **alleen** — let wel: alleen — wanneer ze de congresbesluiten uitvoert. En dat is een door de ervaring in de communistische beweging tot op de huidige dag juist gebleken praktijk, die al ten volle bekend was bij Marx.... en Lenin.

Discussiebijdrage Ria Lewis (schriftelijk)

Kameraden, de CPN moet een partij zijn die zich baseert op een klassestandpunt. Een partij die van daaruit situaties analyseert en strijd organiseert. Ik ben vandaag

hier, omdat ik vind dat de strijd tegen de zoveelste crisis die het kapitalisme heeft veroorzaakt gevoerd moet worden. Strijd voor behoud van werk en levenspeil, voor

vrede en tegen onderdrukking in binnen- en buitenland.

De artikelen in De Waarheid moeten die strijd ondersteunen. De Waarheid moet materiaal aandragen waarmee in strijd staande mensen de discussie kunnen voeren. Initiatieven moeten zodanig beschreven worden dat ze de mensen stimuleren.

Verzet tegen reformistische ontwikkelingen in de partij is noodzakelijk. Ook als zij zich verbergen achter het etiket coalitievorming. Als je de krant moet geloven ben je vóór of tegen coalitievorming. De 'vernieuwers' zijn vóór, de anderen zijn tegen. Dat is een valse voorstelling van zaken. Waar gaat het in *wezen* om? Om de vraag of je ten behoeve van coalities je eigen principes op de schroothoop moet gooien, ja, of je ten behoeve van coalitievorming je eigen partij in de uitverkoop moet doen. Dàt is de kern van de discussie. Brede samenwerking in de bewegingen is noodzakelijk en die is er ook.

Het is van groot belang het reformisme zelf te bestrijden omdat het reformisme een gevaar oplevert voor ontwikkeling naar het socialisme. Bij sommigen bestaat de neiging om het feminisme de schuld te geven van de ontwikkelingen in de partij. Ik denk dat we een duidelijk onderscheid moeten maken tussen feministische ideeën en de manier waarop sommige mensen menen te moeten opkomen voor die ideeën. Vrouwenbevrijdingsstrijd moet een geïntegreerd onderdeel zijn van een communistische partij. Vrouwenbevrijdingsstrijd en de weg naar het socialisme zijn onlosmakelijk verbonden. Daar wou ik wat over zeggen; eerst over de positie van vrouwen in de sociaal-economische strijd en vervolgens iets over strijd tegen historisch gegroeide discriminatie en onderdrukkende normen ten opzichte van vrouwen.

We moeten binnen de sociaal-economische strijd geen aparte vrouwenpunten aanwijzen. Van het kostwinnersprincipe bijvoorbeeld zijn wel vrouwen de dupe, maar het gaat hier uiteindelijk om recht op betaald werk en dat recht geldt voor iedereen. Wat als straks mensen ontslagen zouden wor-

den omdat er genoeg werklozen te vinden zijn die het werk wel gratis willen doen. Belachelijk natuurlijk! Ja, maar dit is wel precies wat er onder het mom van kostwinnersprincipe of van het stimuleren van het vrijwilligerswerk gebeurt. Afschaffing van het kostwinnersprincipe is dus in het belang van zowel vrouwen als mannen, die daar gezamenlijk tegen moeten strijden.

Vrouwen die optreden voor het behoud van werkgelegenheid in de scheepsbouw zeggen ook niet, dat is een mannenzaak, daar doen we niet aan mee. Nee, zij zeggen dat is klassenstrijd, we gaan er tegen aan. Dus, ook aan de bak voor het behoud van werkgelegenheid in de gezinsverzorging en de gezondheidszorg en vóór behoud van voorzieningen als kinderopvang. Het gaat hier niet om overbodige luxe, maar ok de kwaliteit van het bestaan. Als vrouwen opkomen voor recht op betaald werk en voor recht op WWV is dat geen belangenstrijd die zo goed is voor het zelfbewustzijn en het politieke bewustzijn van vrouwen, maar het is anti-kapitalistische strijd en moet als zodanig ondersteund worden. Mensen die in actie staan worden altijd politiek bewuster, of het nou gaat om een staking, tegen kernraketten, om solidariteit met bevrijdingsbewegingen, tegen hoge woonlasten of om een WWV-uitkering, daar is niets typisch vrouwelijks aan.

Met strijd tegen discriminatie van vrouwen en tegen onderdrukkende normen ten opzichte van vrouwen moet niet gewacht worden tot er socialistische eigendomsverhoudingen zijn. Hoewel pas in een socialistische maatschappij die strijd gewonnen kan worden, kan er nu een hoop gedaan worden. Met het bestrijden van het racisme wachten we toch ook niet tot er een socialistische maatschappij is gevestigd. De ideologie dat vrouwen in hun gezin horen wordt enerzijds gebruikt om vrouwen als arbeidsreserveleger ter beschikking te hebben. Anderzijds is de arbeidsdeling binnen het traditionele gezin ten voordele van de kapitalistische uitbuiting van de mannelijke werkers. De verzorgende functie van vrouwen zorgt ervoor dat hun mannen

's ochtends weer fit op hun werk kunnen verschijnen.

We zullen als partij op weg naar het socialisme strijd moeten leveren tegen discriminatie en onderdrukking van vrouwen. Dit is zowel noodzakelijk voor de strijd tegen het kapitalisme als voor de kwaliteit van het socialisme, waar het immers gaat om werkelijke vrijheid en gelijkheid van alle mensen. Dat kan nooit bereikt worden als één of meer groepen in de samenleving als minderwaardig worden beschouwd. We kunnen in de partij zelf beginnen. Om een paar voorbeelden te noemen. Vrouwen worden vaak gevraagd voor vervelende klussen of voor zogenaamd typisch vrouwelijke taken. Waarom? Zelfs wordt wel gevonden dat de taak van de vrouw ophoudt bij het op de kinderen passen, zodat de man partijwerk kan doen. Deze vrouwen worden belemmerd in hun functioneren als volwaardig partijlid.

Ook als vrouwen gewoon meedraaien in het partijwerk, komen ze de nodige problemen tegen. Vrouwen worden benaderd als vrouw in plaats van als partijgenoot. Zo is het voorgekomen dat ik een compliment kreeg over de mooie planten terwijl men zich tot mijn man wendde om de politieke situatie van dat moment te bespreken. Dat is helemaal niet kwaad bedoeld, maar het is wel tekenend. Bijdragen van vrouwen op ledenvergaderingen worden vaak minder serieus genomen. Zij worden vaker in de rede gevallen en zij krijgen vaker te horen dat het anders is dan zij zeggen. Vrouwen voeren minder vaak het woord, terwijl ze vast niet minder interessante dingen te vertellen te hebben.

Discussiebijdrage Frans Aarts

Kameraden, ik ben lid van het partijbestuur en durf m'n nek ook wel uit te steken op zo'n horizontaal overleg. Ik ben tegenstander van alle gestructureerde overleggen in de partij, in en om en naast de partijorganisatie, want ik vind dat in de partijorganisatie de discussie gevoerd moet worden en daarom ben ik ongelukkig met al dit

Nog een ander voorbeeld. Vrouwen zijn altijd actief geweest in de loonstrijd, in de huurdersbeweging, in de vredesstrijd, in de anti-koloniale strijd enz. Tóch zie je weinig vrouwen in leidinggevende posities in de partij en in de parlementaire organen.

Wat dat laatste betreft: daar is verandering in gekomen zou je zo zeggen, maar ik vind daar een merkwaardige kant aan zitten. Er wordt namelijk onderscheid gemaakt tussen soorten vrouwen, tussen feministische vrouwen en andere vrouwen. Kennelijk wordt de discriminatie hier alleen voor een bepaalde groep vrouwen opgeheven. Dit gebeurt onder verantwoordelijkheid van het partijbestuur.

Kortom, binnen onze eigen partij kunnen we beginnen met de strijd tegen onderdrukking en discriminatie van vrouwen. Door in de partij zelf geen onderscheid te maken tussen mannen en vrouwen. Door ervoor te zorgen dat vrouwen in staat zijn als volwaardige partijleden te functioneren. Veelal gebeurt discriminatie van vrouwen onbewust. Dit kan alleen opgeheven worden als geluisterd wordt naar opmerkingen onzerzijds hierover. Wat de sociaal-economische strijd betreft, die moeten we gezamenlijk voeren, we moeten ons niet laten verdelen.

Kameraden, de vrouwenbevrijdingsstrijd moet een integraal onderdeel zijn van de strijd voor het socialisme, want dat is de strijd voor gelijkwaardigheid en de bevrijding van alle individuen, ongeacht sekse, ras of geloof.

Dus ook voor vrouwen!

soort overleggen.

Toch ben ik hier vandaag naar toe gegaan; ik heb dat de partijleiding meegedeeld, omdat ik begrijp hoe dit tot stand komt, omdat het is opgeroepen door een groot aantal andere groepen-discussies die plaatsvinden onder welke benaming dan ook.

In het februarinummer van P en C 1982 heb ik mijn zienswijze op dit soort ontwikkelingen gegeven. Ik schreef toen over het vervagen van het klassekarakter van de partij en dat de vernieuwingsmethode zoals ze eenzijdig getracht wordt door te drukken, zou leiden tot een dubbel verlies van wat je aan de andere kant wint. Er is tegenspel nodig. Wil je een echte vernieuwing die met alle facetten rekening houdt, dan zul je namelijk in de partij de discussies en tegenontwikkeling moeten opstarten. Het grote ongenoegen van vele aanwezigen hier stoelt namelijk op een aantal feiten. De media van de partij worden praktisch gevuld door een gelijkgezinde groep en zij hebben het monopolie daarop. De krant veranderde dusdanig van karakter dat ze enorme frustraties oproept bij iedereen. Als er kritische stukken komen, worden ze onmiddellijk met een stuk beantwoord, waarvan toon en inhoud niet bijdraagt tot een zorgvuldige en evenwichtige discussie over die kritiek. Er bestaat ook een rubriek 'Meningen'. Daarin worden mensen gevraagd die een bijdrage zouden kunnen leveren. Nou, mij hebben ze nog nooit wat gevraagd. De partij is onze partij. Wij zijn een communistische partij. Een partij van allemaal mondige mensen van 'beiderlei kunne' om het zo maar eens te zeggen. Er hoeft niet voortdurend gezegd te worden dat er twee soorten mensen zijn, dat hebben wij met Adam en Eva heel vroeg ontdekt, hoor. Als we ons op de hoofddoelstelling kunnen verenigen, dan zal het mij een zorg zijn welke andere zaken binnen die klasse-maatschappij dan nog aan de orde kunnen komen, zoals de bevrijding van de vrouw, maar ook de positie van de bejaarden, want voor dat laatste voert de partij praktisch helemaal geen strijd, terwijl daar toch wezenlijke problemen aan de orde zijn. De jeugd is ook zo'n voorbeeld. Maar dat is niet de hoofdtegenstelling. De hoofdtegenstelling is de klassesetelling. En als die verlaten wordt...! Ik heb toen geschreven, het lijkt wel of de klasse-instelling van de partij vervaagd. De kritiek is dat vraagstukken van andere orde de hoofddoelstelling hebben verdrongen.

De organisatie verzwakt en de strijdtraditie is verlaten. Bovendien wordt vooruit gelopen op de koers die de partij sociaal-economisch en als belangenbehartiger moet voeren. Dit soort vraagstukken moeten opnieuw aan de orde komen, maar niet alleen op communistenoverleggen. Ik zou er voor zijn dat alle gestructureerde overleggen in de partij worden beëindigd. Er kunnen voor mij gerust een aantal overleggen plaatsvinden, tijdelijk, ad hoc, om een aantal zaken uit te dokteren, maar dan zal daar toch de discussie in de partij over moeten plaatsvinden, in afdelingen, in districten, tot in het partijbestuur en op het congres. De stellingen die hier als aanzetten tot discussie voorliggen, getuigen van die opvatting. Persoonlijk ben ik het met een aantal zaken eens. Ik heb daarvan getuigd, ook binnen het partijbestuur. Met andere zaken ben ik het niet helemaal eens of helemaal niet eens. Maar dat is niet het vraagstuk. Wanneer vraagstukken aan de orde komen, dan kun je daarover discussiëren. Maar als het niet meer aan de orde kan komen, omdat we eerst over procedures moeten praten, die flauwekul, die vervormt, die draait af van wat we wezenlijk willen. Arbeiders op de bedrijven hebben toch al jaren met dat bijtje gehakt. Of ook mensen in districten die een enorm karwei moeten runnen. Over de internationale communistische beweging en het solidariteitsvraagstuk, nou, daar is een dwarsstraat over te zeggen. Ik ben het met die kameraden eens die zeggen, jij kunt mij niet vertellen dat er van Wladiwostok tot de grens van de DDR niks goeds bestaat als dissidenten en het enige lichtpuntje daar is het openen van een pizzeria in Moskou. Want het gaat in de partij niet om blindelings goedkeuren van alle zaken in socialistische landen. Sommige zaken zijn inderdaad niet te verteren. Maar als Gijs Schreuders zegt dat hij zonder oogkleppen... nou, hij heeft me een paardebril opgezet! Maar ik wou dat bij al dit soort discussies de eenheid van de partij, in z'n gevarieerdheid, overeind blijft en het voorkomen dat

dit soort discussies en provocaties de bijzetten aan de boom van de breuk. En dit is een absolute provocatie. Ik vind het goed dat deze communisten hier vandaag bij elkaar zijn. Maar dit zijn geen andere communisten dan die, die hier vandaag niet zijn. Laat ons dat wel weten! Mijn voorstel is dat, nu uit deze grote bijeenkomst blijkt hoe groot de betrokkenheid is bij het wel en wee van partij en krant, deel te nemen aan de discussies in de afdelingen over het congresmateriaal. Voorstellen uit te werken die op de dis-

trictsconferenties en op het congres aan de orde kunnen worden gesteld. De plaatsen in afdelingsbesturen, districtsbesturen en voor een aantal kameraden ook in het partijbestuur in te nemen en daar de discussie aan de orde te stellen. Met één doel, de krachten te bundelen om in het heden en de toekomst over een communistische partij te beschikken die toegerust is voor zijn politieke, sociale en revolutionaire taak. Dat kan niet anders dan op basis van het marxisme en de ideeën van Lenin.

Discussiebijdrage Koos Verweymeren

Ik ben Koos Verweymeren, lid van het partijbestuur, al moet ik zeggen dat ik de laatste 5 vergaderingen bewust niet meer heb bijgewoond. En ik wil dat ook heel duidelijk verklaren. En dan ga ik terug naar het 27ste partijcongres. Ik spreek dus over de sociaal-economische strijd. Want in die paragraaf staat

de ervaring die wij Rotterdamse havenarbeiders in 1979 hadden opgedaan. Als voorbeeld, als richtinggevend voor het aanpakken van economische vraagstukken waar wij als Nederlandse arbeidersklasse voor staan. En we hebben als slot van die verklaring op dat congres een aantal besluiten genomen. Punt 6, ik wil jullie het

voorlezen: 'De CPN constateert dat haar politiek dankzij jarenlang, geduldig en niet aflatend optreden van communisten in de arbeidersbeweging er breed gehoor heeft gevonden. Zij beschouwt dit als een uitwerking van de standpunten van het 26ste partijcongres m.b.t. het optreden van de politiek van de partij op de bedrijven. De propaganda voor de standpunten van de partij ging niet uit van een eng partijbelang, maar van dat van de werkende mensen en de noodzaak hen te verenigen voor nieuwe doelen. Ondanks belangrijke resultaten die hierbij geboekt werden, moet geconstateerd worden dat de vorming van nieuwe groepen en de werving van nieuwe leden op de bedrijven traag verloopt. Daarom besluit het congres om met nog meer kracht de versterking van de partij op de bedrijven, kantoren en instellingen organisatorisch en propagandistisch aan te pakken.'

Dat zijn de besluiten van het laatste partijcongres. En dat zijn besluiten waar de nu zittende partijleiding zich aan dient te houden. Want als de discussie over de democratie in de partij hoog oplaat, dan is het toch dat op z'n minst dit centrale uitgangspunt van onze sociaal-economische paragraaf uitgevoerd moet worden. Ik heb daar in het begin van dit jaar op partijbestuursvergaderingen heel duidelijk op gewezen. Ik was nieuw partijbestuurder, ik kwam binnen in dat partijbestuur met de opvatting: we hebben een nieuwe regering, we kunnen verslechtingen verwachten en zoals de jongens in de haven dat zeggen: we gaan aan de bak, we gaan knokken, want alleen daarmee bereik je resultaten. Ik ben na een aantal vergaderingen gefrustreerd en overspannen naar huis gegaan. Want de zittingen verzandden in ellenlange procedurekwesties en deze sociaal-economische vraagstukken kwamen niet aan de orde. En ik wil mijn betoeg voortzetten met een voorbeeld van waar dat toe leidt. Toen die havenstaking in 1979 plaatsvond verscheen er een verklaring van het partijbestuur die alle progressieve mensen opriep achter die staking te gaan staan, de mensen te steunen en dat bracht een half miljoen binnen. Waardoor die staking met

succes kon worden bekroond. Waardoor we het 6 weken konden volhouden. En dan spreekt men nu over coalitiepolitiek. Door die staking is er mede dit jaar opnieuw gestaakt. Met name door jongens van de machinale bedrijven, die in actie en beweging gingen voor de uitgangspunten van het gecoördineerde arbeidsvoorwaardenbeleid. Want door de staking van 1979 moest toch dat beleid om. Er kwam een ander arbeidsvoorwaardenbeleid en de sterkste, winstgevendste bedrijven van Nederland waren gekozen als speerpunten om te forceren dat arbeidstijdverkorting kwam en dat die arbeidstijdverkorting zou worden ingevuld met arbeidsplaatsen. Jongens, ook van mijn bedrijf zijn vier weken buiten de poort geweest. Ik heb toendertijd geen oproep gezien van het **partijbestuur**. Ik heb toendertijd geen solidariteitscampagne zien ontwikkelen **die opnieuw dat half miljoen op tafel bracht**. En ik lees nu in de congresstukken van het 28ste partijcongres dat niet alle stukken strijd worden gewonnen. En dan noemen ze Ford en de havens. Maar ik vind daar geen analyse bij... En uit eigen ervaring. Ik ben inmiddels uit mijn bedrijf, uit de haven weggepromoveerd, weggesaneerd, ik woon nu ergens in een bos in Gelderland, maar m'n hart gaat naar de jongens in Rotterdam. Ik heb met de jongens discussies gevoerd over het feit dat Wim Kok op vergaderingen had gezegd: 'jongens, de vakbeweging staat achter jullie'. En er gebeurde niets. Toen brachten wij de discussie op: hoe kunnen we Wim Kok onder druk zetten om z'n woorden hard te maken. We deden het voorstel, solidariteitscampagnes dwars door de vakbeweging heen te organiseren en achter die jongens te gaan staan, want het was toch het gecoördineerde arbeidsvoorwaardenbeleid. Daar moet dus ook de handtekening van Wim Kok onder, want de actie is één van de hele vakbeweging, zei Wim Kok. Deze voorstellen zijn niet in discussie gebracht, met als argument dat we niet het risico kunnen lopen om van Wim Kok een 'nee' te krijgen. Want dat is slecht voor de coalitie. Dat is de situatie waarin we verzeild raken als we coalitiepo-

litiek willen voeren over de hoofden van de mensen heen, van boven af en wij weten uit ervaring: als je strijd wilt voeren, als je resultaten wilt bereiken, dat dan de juiste manier is om vanaf de basis de mensen te organiseren. **STAKEN IS ALTIJD EEN COALITIE, KAMERADEN!** Er is hier vandaag al veel uit boeken geciteerd. Maar ik wil nu ook een boek citeren, het is nog niet zo oud. Er staat voorop 'Op zoek naar nieuwe wegen'. Dat is dus de voorloper van de vernieuwingen. Daar staat op pagina 10: — Kameraden, dit horizontaal overleg is uiteraard een slechte zaak en toch ben ik er zo gelukkig mee. Want wat is de ervaring: dat de politiek van de partij de laatste jaren als een ernstige klap, als een crisis in ons eigen leven is gekomen. Als je strijder bent, tenminste. En dat je je afvraagt: waar gaat dit in godsnaam naar toe. En dat we allemaal individueel in de hoek zaten te mokken en dat we er kapot van waren. Als deze bijeenkomst — en dat moet ook het doel ervan zijn — leidt tot het feit dat we niet allemaal de enigen zijn die zo ortho of conservatief zijn dat we het niet meer zien zitten, maar dat we zien dat een groot deel van de partij uit eerlijke motieven constateert dat we bezorgd zijn en dat daaruit voortkomt dat we die partij terug ingaan met de vechtlust en strijdlust om voor onze communistische partij een goede toekomst te bewerkstelligen, dan heeft deze bijeenkomst al heel duidelijk aan z'n doel beantwoord. — Maar nu het boek, pagina 10: dat was 1977, zo'n slechte verkiezingsuitslag, het boek van Henk Hoekstra: 'Gezegd moet worden dat de ideologische versterking van de partij dringend noodzakelijk is. Het is onmiskenbaar dat ook in onze partij duidelijk merkbaar is, dat de voortetterende afstomping van het klassegevoel en het niet aandurven van de klassenstrijd gesignaleerd moet worden. Er is duidelijk een infiltratie aan de gang van rechtse sociaal-democratische standpunten, waarbij vakbondsbestuurders als Kok en Spit een rol spelen en mensen van de loonstrijd afhouden.'

En: 'Dat er mensen in de partijleiding

moeten, die door hun optreden, door in en met de actie om te gaan, dat is meer waard dan optreden in openbare vergaderingen en vertegenwoordigende organen.' Ik heb in de partijleiding een discussie gevoerd, Flip Schults weet het, in de havens knokken we elkaar de tent uit. We hebben nog geschoold over linkse stroming. Van Lenin. Daarin staat een hoofdstuk waarom communisten in reactionaire vakbewegingen moeten werken. Dat is helemaal uit de tijd. Natuurlijk is het FNV geen reactionaire Tsarenavakbond. Maar er wordt gewoon niet vanuit gegaan **DAT GEWONE BEDRIJFSARBEIDERS HEEL GOED IN STAAT ZIJN DIE PRINCIPES VAN LENIN TE VERTALEN NAAR DE HUIDIGE SITUATIE**. Er worden ellenange discussies gevoerd of communisten wel een voorhoederol moeten spelen. Ik heb daar één antwoord op: men lult over de voorhoederol, men lult urenlang over hoe en wat, maar voorhoede ben je door je houding en je optreden aan de basis, door op te treden. Ik wil besluiten met één zaak. Er wordt in de discussiestukken gesproken over koopkracht. En ik spreek dan niet eens over behoud van koopkracht in het verkiezingsprogramma. Want dat heeft een allooï, daar word je doodziek van! Niemand heeft mij ooit ingevuld, wat een middeninkomen is. Maar het is wel zo dat een inkomen van 45.000 gulden een middeninkomen is. Dat betekent wel dat ik aan de havenarbeiders moet vertellen, die in de continu en volcontinu lopen, dat in het verkiezingsprogramma van de CPN staat dat hun koopkracht niet meer gehandhaafd kan worden volgens de CPN... Kan je lekker stemmen mee winnen... Dat is nu het gevaar. Tot slot. In Rotterdam krijgt de Centruumpartij 4% van de stemmen. En fascisme wat de kop opsteekt. Als wij communisten niet opnieuw de kop nemen en die voorhoederol vervullen om die crisis te bestrijden, dan spelen we de fascisten in de kaart! En nu schei ik ermee uit.

Discussiebijdrage Albert v.d. Lugt

De partij verkeert momenteel in een bijzonder ernstige situatie. Er is sprake van toenemende ontreding, malaisesfeer en politieke en ideologische desoriëntatie. Afdelingen en districten functioneren steeds moeizamer en in bepaalde gevallen niet of nauwelijks meer. De partijleiding, intern verdeeld en topzwaar, is niet bij machte organisatorisch en inhoudelijk leiding te geven aan de partij als geheel. De financiële problemen nemen hand over hand toe.

Geen partij heeft waarschijnlijk de afgelopen jaren zoveel kaderleden zien komen en gaan als de CPN. Voor vele communisten is er geen inhoudsvolle en werkbaar politiek te herkennen. De met steun en ten dele onder leiding van de oude partijleiding ingezette vernieuwingskoers heeft niet tot resultaat gehad dat de zich vernieuwende partij zijn positie onder die lagen van de bevolking waarvan de spraakmakende gemeente binnen de CPN de woordvoerder is of graag zou willen zijn, heeft kunnen consolideren, laat staan versterken. Slechts door lijstverbinding met de PSP hebben we bij de laatste verkiezingen de derde zetel kunnen behouden.

Ook is de partij niet bij machte gebleken, na de dramatische nederlaag van 1977, waarbij we in één klap het merendeel van onze traditionele arbeidersaanhang verloren, deze terug te winnen. In feite zien we een tegengestelde beweging. Vele actieve communistische arbeiders zien het niet meer zitten, taaien af of lopen met die gedachte rond. De vernieuwing heeft ons veel gebracht, maar niet datgene waarop velen gehoopt hadden.

Interne partijdemocratie. Mijn verhaal is een somber verhaal. Maar feiten kunnen nu eenmaal ook somber zijn. De genoemde verschijnselen en ontwikkelingen zijn niet op één bepaalde oorzaak of groep terug te brengen. Dan was het gemakkelijk. De oorzaak van de terugval van de partij en de crisis waarin ze verkeert heeft naar mijn idee structurele oorzaken, die wij ten dele onderkennen en waar wij ten dele een

verklaring voor hebben.

Dit geldt bijvoorbeeld voor de verkiezingsnederlaag van 1977 ook. Wel staat het voor mij vast dat mensen uit de partijleiding met hun onbekwaamheid een niet te onderschatten rol hebben gespeeld. In dit kader wil ik verwijzen naar het ontwerp-beginselprogramma. Binnen de partij zijn een aantal posities te onderkennen die de weg uit de crisis menen gevonden te hebben. Maar veelal zelf weer een factor zijn in dezelfde crisis. Zo zijn er kameraden die op basis van de vredespolitiek de partij als het ware willen laten opgaan in een links-socialistisch blok van PSP-PPR en CPN. Anderen richten zich op basis van hun sociaal-economische opvatting veel meer op de sociaal-democratie. Ook zijn er enkelen die niet De Groot terug willen, maar wel de oude situatie. Hierbij is niet zozeer sprake van heimwee naar een oude situatie als wel van een onvermogen een creatief antwoord te vinden op de nieuwe situaties binnen en buiten de partij. En dan is er natuurlijk de stroming: alle partijen tezamen in één linkse partij, tezamen met sociale bewegingen. Alleen de andere kleine linkse partijen en sociale bewegingen willen nog niet.

Maar wij als CPN moeten voorstaan een communistische partij te zijn die sociaal-economische strijd praktisch en theoretisch voert. Een partij die prioriteit geeft aan die strijd, of dat nu hoog of allerhoogst is zal me een zorg zijn. Want het gaat erom dat het een zaak is van de hele partij, dat er op alle niveaus en met alle kracht aan gewerkt wordt. Dat de sociaal-economische strijd een geïntegreerd onderdeel uitmaakt van een inhoudsvolle en herkenbare socialistische politiek. Dat de organisatie van de CPN afgestemd wordt op herstel van de slagkracht.

Recentelijk is in de kolommen van ons dagblad De Waarheid een pleidooi gehouden, dat links de sociaal-economische strijd anders moet voeren. Dat betekent dan vooral oriëntatie op werklozen, ongeorganiseerden en ongeschoolden. Ik zal de

laatste zijn die dat zal ontkennen. Maar daaraan gaat toch wel iets vooraf. De sociaal-economische strijd moet wel eerst gevoerd worden. En daar ontbreekt het in toenemende mate aan, in de partij. Apathie, ongeïnteresseerdheid en onbegrip met de wereld van de arbeidersklasse heerst in brede lagen van de partij. Binnen de partij zien we partijgenoten die van de nood een deugd maken. Al of niet zich beroepend op Lenin denken ze dat er socialistische politiek gevoerd kan worden zonder inzet van die arbeidersklasse. Helder vinden we die opvatting verwoord bij Gijs Schreuders. Is de CPN dan geen klassepartij meer, vraagt hij zichzelf pathetisch af, in zijn artikel in P en C. Hij heeft inmiddels zelf al het antwoord gegeven in het artikel: nee dus. Wat Schreuders in het artikel verwoordt is eigen aan de politieke praktijk van de sociaal-democratie. Kenmerkend voor de PvdA is namelijk dat die partij de arbeiders vooral en eigenlijk kunnen we zeggen uitsluitend mobiliseert voor verkiezingen. Eenmaal deze ondersteuning verkregen kan overgegaan worden tot het maken van de politiek. De parlementaire politiek hoofdzakelijk. Weliswaar voor de arbeiders bedacht, maar uitgevoerd zonder de actieve inzet en meedenken van de arbeiders. Wie zich daarvan wil overtuigen, moet de brochure: Smalle marges, grote gevolgen maar bestuderen. Veel wordt daarin aangevallen, veel verdedigd, maar nergens wordt een beroep gedaan op de arbeidersbeweging om zelf in actie te komen. En daarin ligt traditioneel een wezenlijk onderscheid met de opvattingen van de CPN. Voor de communistische politiek was uitgangspunt het leven van de mensen zelf. De partij was een middel om de belangen van de mensen zelf tot uiting te brengen. De dagelijkse belangen op het werk net zo goed als de politieke langere-termijn-belangen. Er was in de theorie geen onderscheid tussen een activistische partij en een passieve electorale aanhang. De immer dreigende en aanwezig kloof tussen het alledaagse leven en de politiek moest juist opgeheven worden. Dat was zo en dat moet zo blijven. Daarvoor is momenteel meer reden dan ooit. Al zijn voor de arbeidersaanhang

intern de voorwaarden nog nooit zo ongunstig geweest. We moeten de CPN niet terug zetten op een parlementair standpunt, maar juist de mensen zelf opzoeken, op de bedrijven, instellingen, in de buurten, in hun eigen omgeving. Daar ligt onze kracht. Dat veronderstelt wel dat we onszelf duidelijkheid scheppen omtrent onze verhouding tot de vakbeweging en de structuren van de vakbeweging binnen de onderneming. Dat we duidelijkheid scheppen over onze relatie tot werklozen, ongeorganiseerden en dat we misschien ook moeten komen tot een geheel nieuw soort belangenbehartiging in de buurten.

Maar over het uitgangspunt van onze strategie kan geen onduidelijkheid bestaan. De basis van die strategie kan nooit gevormd worden door een optelsom van deelbelangen. Een politieke partij onderscheidt zich nu eenmaal van een beweging doordat ze prioriteiten kan stellen. En de sociaal-economische strijd is voor mij zo'n prioriteit.

Naar mijn mening moeten de volgende punten op het komende partijcongres aan de orde komen:

- de partij zal binnen de ondernemingen weer een basis dienen te veroveren;
- bedrijvenwerk veronderstelt wel, dat we duidelijkheid scheppen over onze relatie tot de vakbeweging en de structuur van de vakbeweging binnen de onderneming. En het veronderstelt ook dat we ons herbezinnen op de praktijk en geschiedenis van actiegroepen;
- die herbezinning moet zich ook uitstrekken tot de vraag: waaruit is het verlies onder de traditionele arbeidersaanhang te verklaren? En welke factoren beletten arbeiders toe te treden?
- we zullen onze partij ook moeten richten op werklozen, jongeren. Daarvoor zullen adequate actie vormen ontwikkeld moeten worden.

De agenda en de lijn van de partij zullen zo moeten zijn, dat de mensen zich daarin

herkennen. Verdediging van loon en werk; strijd voor een betere verdeling van betaalde en onbetaalde arbeid. Daarbij moeten we proberen het alledaag-

Discussiebijdrage Lily v.d. Bergh

Uitgaande van de stukken die we vandaag gekregen hebben, wil ik wat opmerkingen maken over de stellingen betreffende vrouwenstrijd. Dat betekent niet dat ik het niet eens zou zijn met de andere stellingen, het betekent ook niet dat vrouwen alleen over vrouwenstrijd moeten praten (in de voorbereidingsgroep over vrouwenstrijd zat ook een man; in de dagelijkse leiding van de partij zit ook een vrouw), maar omdat de vrouwenstrijd in deze tijd zo geweldig belangrijk is, gezien de plannen van interim minister De Graaf (CDA) om het hele stelsel van sociale zekerheid te herzien, lees bezuinigen, waarbij het begrip kostwinnerschap in versterkte mate wordt gehanteerd. En dat treft vooral en in de eerste plaats de vrouwen. Zoals in stelling 1 staat is er al een grote achterstelling van vrouwen, meestal niet-kostwinners t.o.v. mannen, wel kostwinners, in de sociale wetten. Een aanvulling: Bij stelling 1 moet ook de WWV genoemd worden: gehuwde werkende vrouwen krijgen, hoewel ze wel premie betalen, meestal geen WW. Vrouwen in de bijstand krijgen net als vroeger weer te maken met ambtenaren die bij hen thuis op zoek gaan naar een tweede tandenborstel of mannschoenen. Dan is aangetoond dat ze zou samenwonen en dreigt ze haar uitkering te verliezen. De vrouwen hebben na de Tweede Wereldoorlog al veel strijd gevoerd voor grotere onafhankelijkheid en veel gewonnen. Zo kwam aan de onmondigheid van de gehuwde vrouw in 1957 een einde, toen ze handelingsbekwaam werd. Toen in 1965 de Algemene Bijstandswet werd ingevoerd betrof 80% van de aanvragen ongetrouwde of gescheiden vrouwen, waarvan de meesten kinderen hadden te verzorgen. In 1970 bepaalde een wet dat de man niet langer het hoofd van het gezin was, zodat de

se, het geïsoleerde actie-eisen te verbinden met de lange-termijn-strategie. Een strategie die een alternatief moet zijn voor de afbraakpolitiek van de heersende klasse.

vrouw niet langer verplicht is de man in alles te volgen. Eind 1969 staakten vrouwen voor gelijk loon als hun mannelijke collega's in de sigarenfabriek Champs Clark, bij Optilon en Clitex, maar het duurde nog tot 1975 voor de wet op de gelijke beloning er kwam. De Nederlandse regering was de laatste van alle EEG-landen. In de sociale wetgeving werd in 1976 een wijziging aangebracht, zodat vrouwen niet ontslagen konden worden bij huwelijk, zwangerschap of bevalling.

Steeds meer beroepsopleidingen werden voor vrouwen opengesteld in de jaren zeventig wat tot gevolg had dat in 1980 de wet op gelijke behandeling van mannen en vrouwen gerealiseerd werd. Maar de regering, als grootste werkgeefster bezuinigt als eerste op arbeidsplaatsen, waarbij in het onderwijs en de gezondheidszorg veel vrouwen met ontslag bedreigd worden.

Zo is er de jarenlange campagne voor vrijwilligerswerk bijv. in de gezinsverzorging, waarbij betaalde banen vervangen zouden moeten worden door onbetaalde banen, want, 'die vrouwen willen immers zo graag werken'. Maar de gezinsverzorgers zijn massaal hiertegen in verweer gekomen. En ook nu wordt het emancipatieproces, dat steeds meer vrouwen bewust maakt van hun situatie, misbruikt om de sociale uitkeringen af te knippen. Vrouwen, die net als hun man werken, worden weer uit het arbeidsproces gestoten, omdat één baan genoeg zou zijn per gezin, terwijl gebleken is dat de mannen van de grootste groep werkende gehuwde vrouwen het minimumloon verdienen of tussen minimum en modaal inzitten en de vrouwen dus moeten werken om het gezinsinkomen aan te vullen.

Ook hiertegen komen de vrouwen weer in

beweging. 'Vrouwen voor economische zelfstandigheid' werd onlangs opgericht, een breed platform, waar vele vrouwenbewegingen aan meedoen.

De vrouwenbeweging is dus al lang actief en steeds meer vrouwen worden in de strijd betrokken, naarmate de hoeveelheid inmenging in hun leven toeneemt. Daarbij zijn alle actievormen nuttig en noodzakelijk: praatgroepen, discussieplatforms. De conclusies uit al die activiteiten blijkt steeds weer te zijn dat de onderdrukking van vrouwen geen individueel probleem is, maar opgelegd wordt door de kapitalistische maatschappij en dat die dan ook niet alleen individueel maar vooral gezamenlijk moet worden bestreden door de zelfstandige vrouwenbeweging, met actieve steun van politieke partijen, zeker van de CPN (zoals in stelling 4 staat aangegeven). Maar betekent dit alles dat de partij anders moet gaan functioneren, andere organisatieprincipes moet doorvoeren, nota bene zonder dat een congres, toch het hoogste orgaan in de partij, zich erover heeft uitgesproken?

In het verslag van werkzaamheden van het partijbestuur wordt verschillende keren gesproken over de onontkoombare noodzaak om het functioneren te veranderen, waarbij o.a. het erkennen van de seksetegenstellingen aangehaald wordt. Er staat: '(...) dat op grond van de maatschappelijke tegenstelling tussen de seksen — die ook in de partij z'n doorwerking heeft — vormen van organisatie van vrouwen binnen de partij onontbeerlijk zijn.'

Maar wat bedoelt de schrijfster hier? Ik dacht altijd dat de tegengestelde seksen samen iets konden produceren, iets nieuws en iedereen die hier zit is het resultaat van die conceptie.

Maar goed, het is zonder meer waar dat de seksetegenstellingen ook in onze partij doorwerken, wat tot uiting komt in het geringe aantal vrouwen in de partijleiding, het in geringere mate kunnen werken in de partij door vrouwen wier man actief is, en nog zo wat.

Maar volgens het verslag van werkzaamheden van het partijbestuur is de consequentie van de erkenning van de seksete-

genstellingen dat vrouwen zich loyaler achten aan hun sekse dan aan partijbesluiten, als die besluiten strijdig zijn met hun feministische visie, en machtsvorming van vrouwen over de partijen heen, belemmeren. Het verslag zegt:

'Hoe gaan we met die erkenning om?' Vervolgens wordt ons geruststellend verzekerd dat de ontwikkelingen in de partij niemand voor 'n dergelijke loyaliteitskeuze zal plaatsen. De consequentie van dit alles is, dat wanneer de feministen op feministisch gebied iets willen bereiken, dat op dat moment niet de prioriteit van de hele partij is, of zelfs strijdig met het belang van de hele partij, dan zou dat feministisch belang dus doorgedrukt moeten worden, desnoods met behulp van vrouwen uit rechtse partijen, omdat de seksetegenstellingen boven de klasstegenstellingen geplaatst worden.

Wat zegt onze vice-voorzitster Elli Izeboud over dit alles, toen ze nog secretaresse was van de NVB, in een discussie over feminisme in 1979 in Politiek en Cultuur, toen nog het tijdschrift gewijd aan de theorie van het marxisme-leninisme onder leiding van het partijbestuur van de CPN? Ze antwoordt op de stelling van enkele feministes, die stelden dat de onderdrukking van vrouwen los staat van het geheel van de machtsverhoudingen in de maatschappij en dat er speciale feministische organisatieprincipes zouden zijn, zoals het afwijzen van leiderschap, het vertrouwen op persoonlijke ervaringen, het benadrukken van opkomen voor jezelf en participatie van iedereen in discussie en besluitvorming: 'Ik kan het specifieke feministische hierin moeilijk ontdekken. Ook in andere opkomende massabewegingen spelen anti-autoraire organisatieprincipes een belangrijke rol.' Elli pleit voor een zelfstandige autonome vrouwenbeweging en tevens voor de noodzaak voor de CPN om een inbreng te hebben in het geheel van de vrouwenstrijd, en om de eigen visie verder te ontwikkelen. Dat betekent dus dat de partij niet passief moet gaan wachten waar de vrouwenbeweging mee aan komt zetten en de verantwoordelijkheid naar de vrouwenbeweging afschuift.

Als voorbeeld geeft ze het al eerder genoemde probleem van vrouwen, die door de opvoeding van de kinderen niet op de vergaderingen kunnen komen, terwijl de man wel gaat. Het probleem is niet opgelost wanneer de man niet gaat, of het normaal te vinden dat de vrouw niet gaat. Beter is het de strijd bijv. voor betere kinderopvang krachtig te ondersteunen, dus het publiek maken van tot nu als privé aangemerkte vrouwenproblemen.

In haar artikel 'Feministische golf' of 'Feministische hoogtij' in Politiek en Cultuur, verwerpt ze het idee van een CPN-vrouwennorganisatie, nadat ze aangetoond heeft dat er een terechte afkeer is van onder-schikking van de vrouwenbeweging aan partijpolitieke manoeuvres en koehandel, maar dat er ook een onterechte angst in de feministische beweging is voor bewuste verbindingen van de vrouwenstrijd met de progressieve strijd in het algemeen; de anti-kapitalistische strijd, de klassestrijd dus. Die twee zaken worden vaak helemaal van elkaar losgemaakt, alsof er niet een duidelijke historische en maatschappelijke band tussen beide bewegingen bestaat in de praktijk.

Wat er mijns inziens nu in de partij gebeurt is het stellen van de ene strijd boven de andere. Elli zegt verder dat praktische verbinding van politieke vrouwenstrijd met klassestrijd iets anders is dan organisatorische verbinding, 'Vrouwen hebben eigen zelfstandige organisaties nodig, ook als linkse partijen zich wel feministisch zouden opstellen, ook dan blijft er een onderscheid nodig tussen een politieke partij en een belangenorganisatie.' 'In de CPN-opvattingen over de manier waarop maatschappelijke veranderingen tot stand gebracht kunnen worden, past dan ook geen CPN-vrouwennorganisatie.' (39e jaargang, no. 6, pag. 248.)

Pratend over de abortusstrijd zegt ze dat die kleinschalige revoluties thuis bewerkstelligde, vrouwen een grote mate van zelfbewustzijn gaf, de noodzaak bewees om als vrouwen naar buiten te treden en gezamenlijk macht te ontwikkelen. De vrouwenbeweging wint aan kracht door de inzet van vrouwen binnenshuis en buitens-

huis. Maar het feit dat ze dat gezamenlijk, gemeenschappelijk doen is voorwaarde voor het vormen van maatschappelijke macht. Zoals steeds meer vrouwen ook nu voelen, nu de economische zelfstandigheid op het spel staat.

Dat was duidelijke taal en goed gesteld en ik begrijp dan ook volstrekt niet waarom die stellingname nu niet meer zou gelden. Helaas geeft de vice-voorzitster in haar verslag weer dat het huidige partijbestuur deze uitstekende opvattingen omtrent de organisatieprincipes van de partij prijsgeeft om de belangenstrijd van een bepaalde groep tot de algemene strijd van de partij te verheffen; waarbij de ene partijbestuurder op een achternamiddag het marxisme-leninisme als ouderwets afdoet; waarbij onze voorzitter in een interview met een buitenlandse krant ook zijn bedenkingen tegen deze orthodoxe opvattingen uit de doeken doet, en waarbij het democratisch centralisme van onwaarde wordt verklaard. Men vraagt zich niet af of deze opvattingen en organisatiemodellen voor iedereen wel te volgen zijn, er wordt ook geen wezenlijk nieuwe ideologie tegenover gesteld, maar vooral, dit alles gebeurt zonder dat het congres besluiten daarover heeft genomen.

In Amsterdam leidden deze zaken tot het (ik citeer Het Parool van 19 mei '82) 'knokken tegen de centralistische macht', zoals een partijgenote aan een Parool-journalist vertelde, waar zij dan 'democratische macht' tegenover zouden stellen. Maar die macht ging wel buiten de ledenvergaderingen om; vrouwen die het vrouwenoverleg niet kunnen of willen bezoeken en mannen die op grond van hun sekse niet toegelaten worden op de vrouwenoverleggen, worden buiten de meningsvorming gehouden. Het Parool concludeert dat de vrouwenstrijd het van de klassenstrijd heeft gewonnen. De adjunct-hoofdredactrice van De Waarheid vertrouwde, in een jeugdige overmoed, een Parool-journalist toe, dat het communisme haar wel aanspreekt, omdat 'het verwijst naar iets radicaals (het is een geuzennaam), maar aan de andere kant moeten we misschien van het woord communisme af. Het is wel verbazingwekkend

dat communistische partijen die op orthodoxe standpunten blijven staan, winst boeken, zoals in Griekenland en Portugal.' Nu zal ik nooit beweren dat we van het woord feminisme afmoeten en laat staan van de geweldige strijd van de vrouwenbeweging, maar misschien moeten we wel af van vooroordelen en onbegrip ten aanzien van de uitgangspunten en doelstellingen van een communistische partij, want de mensen herkennen in die partij hun bondgenoot in de strijd tegen het moorddadige kapitalisme, dat over lijken gaat.

Een middel om die vooroordelen te bestrijden is scholing, bijv. door die vertrapte, verguisde, zogeheten klassieke marxistisch-leninistische literatuur te bestuderen. Je kunt pas met kracht iets verwerpen wanneer je het grondig bestudeerd hebt en met nieuwe en betere theorieën komt, die in de praktijk van de dagelijkse strijd op hun houdbaarheid getoetst kunnen worden. Maar ik zie weinig wezenlijk nieuws in de opvattingen zoals die in het ontwerp-programma staan en de sociaal-economische strijd, waar die inzichten uitgeprobeerd zouden kunnen worden, wordt nauwelijks door de partij gevoerd.

Helaas heeft de verrijking die de feminisering voor de partij betekent, zoals het verslag zegt, financieel voor de krant of partijkas niet veel opgeleverd. Noch in stemmenaantallen voor de partij. We moeten ons eens gaan afvragen of dat dan aan al die mensen ligt of aan onze huidige politieke lijn, die een versnippering van krachten bewerkstelligt en ontpolitisering met zich meebrengt en zo defaultisme tot gevolg heeft.

Maar het zou onjuist zijn daar de vrouwen de schuld van te geven, dat wil ik er duidelijk bijzeggen. Het is de leiding die daarvoor verantwoordelijk is. De vrouwenbeweging is een van de levendigste bewegingen van deze tijd, die met alle zin en onzin een geweldig elan heeft en steeds meer vrouwen in beweging brengt voor verbetering van hun positie. Door hun acties worden oude vooroordelen (stofnesten, zoals Trijnie Ahlers eens zei) uit de mannenhoofden, maar ook in de vrouwenhoofden natuurlijk,

verwijderd. Vrouwen worden op alle terreinen zelfstandiger en dus politiek bewuster. Het politieke is altijd persoonlijk, terwijl het persoonlijke nog niet altijd politiek is (in tegenstelling tot wat de feministen menen), want ook al is de strijd over de verdeling van de huishoudelijke arbeid gestreden, daarmee zijn de produktieverhoudingen nog niet veranderd. Daarom begrijp ik ook een uitdrukking als 'de politiek moet vrouwvriendelijker worden' niet. Voert Thatcher vrouwelijke politiek of doet ze wat haar partij, de uiterst conservatieven en de ondernemers, haar opdraagt? De vrouwen moeten juist politieker worden en dat zie je iedere dag gebeuren, bij binnenshuis en buitenshuis werkende vrouwen. In de vakbond hebben vrouwen vaak de progressiefste ideeën, zoals bleek bij de strijd om de arbeidstijdverkortung met behoud van loon.

In stelling 4 staat dat de vrouwenstrijd een integraal onderdeel moet zijn van de hele anti-kapitalistische strijd van de partij. Dat betekent dus ook dat de helft van de mensheid zich niet kan en zal onttrekken aan de sociaal-economische strijd, ook als die niet speciaal feministisch is (behoud van werk, hoge aardgasprijzen etc.).

Moeten we geen kinderen meer krijgen of strijd voeren voor meer kinderopvang, moeten we vrouwenbevrijding opvatten als bevrijding van de man of als bevrijding van het kapitalisme?

In bovenstaand betoog kies ik duidelijk voor het laatste en in die strijd blijken alle historisch gegroeide onderdrukkingnormen aan de orde te komen. Deze strijd gaat geleidelijk en daarom zeggen we ook dat in het socialisme nog verder gestreden zal moeten worden voor de afbraak van oude vormen en gedachten.

Discussiebijdrage Tini van der Drift

Kameraden, de discussie van internationaal blokdenken heerst erg binnen de afdelingen van de partij en ook hier, maar ik denk dat als we het woord internationaal willen afschaffen, wat gevaarlijk is, dat we het woord blokdenken binnen onze partij gaan halen. Een voorbeeld: we discussiëren niet meer als partijgenoten onderling, mannen, vrouwen, arbeiders, studenten, mensen uit hoger beroepsonderwijs, maar in categorieën. Dus bij voorbaat ben je al een blok, de ene keer ben je arbeider, de andere keer vrouw. Je zou zeggen gelukkig, want je bent ook een tijd identiteitsloos geweest. Identiteitsloos, daar bedoel ik mee dat we een discussie krijgen, we moeten acties gaan voeren op elk gebied en we moeten de vrouwenstrijd niet vergeten.

Dan krijg je dat nieuwe woord, feminisering, ik denk dat vrouwenstrijd een veel beter woord is, want wat krijg je met de feministische strijd, dat is een stempel drukken op een groep vrouwen, dan krijg je dus een wig tussen vrouwen, dan krijg je dus de discussie van wij zijn feministische vrouwen en dan ben jij die andere vrouw. Dat is een gevaarlijke discussie binnen de partij, dat is koersen op een scheuring en niet op gezamenlijk optreden van vrouwen met elkaar en mannen met elkaar binnen de partij. Want ik denk dat als we, zoals we hier zitten, een aantal vraagstukken tot ons door laten dringen en er over gaan discussiëren, dat we daar dan allemaal vóór zijn, want er zijn achterstellingen van vrouwen, met het samenvoegen van banen gaan ze sneller de straat op. In het onderwijs krijgen we op dit punt ook een grote actie, want bij het vernieuwen van het onderwijs, bij het integratie-onderwijs, komt het hoofd van de kleuterschool, wat meestal een vrouw is, op straat te staan. Dat is een brok strijd, die je gezamenlijk moet aanpakken om met elkaar tot een eindresultaat te komen. En dan niet gaan praten over 'wat is feminisme', want daar wil ik dan wel eens over gaan discussiëren. Het gekke is dat ze zeggen, ja je moet je losmaken van je man. Maar ze

vergeten daarbij dat het heel makkelijk is om zo te praten, want als ik alleen zou wonen, kan ik makkelijk tegen m'n poes zeggen, nou ik ga weg, maar die poes gaat miauwen en ik ga dan toch. Maar nu heb ik een gezin en dat heb ik al jaren. Met kinderen! Maar nu moet je de discussie gaan voeren, wat belangrijk is voor een vrouw, wie gaat er weg. En als het normaal de man was geweest, dan krijg je na een discussie van nèt, ik ga weg. Dus dat is een maatschappelijke ontwikkeling binnen je gezin, wat een hele grote discussie is. Ik heb het altijd als normaal gevonden dat mijn man thuis zat met de kinderen en dat ik dagelijks op pad kon voor de partij. Nou dan vraag ik je, zijn hùn dan nog niet zover, of ben ik al zover?! Dan hebben we een landelijk overleg gehad van vrouwen, ik bedoel, dit is een horizontaal overleg, wat dus kwalijk is en het landelijk overleg van vrouwen mócht, maar het gaat kwalijk worden, wanneer je niet de normale faciliteiten hebt. Voor het vrouwenoverleg waren er faciliteiten, openheid, de krant, dus iedereen kon deelnemen. Er was dus een grondslag op basis waarvan iedereen kon deelnemen. Word je geïsoleerd en iedereen gaat je een stempel opdrukken en zeggen dat je met oogkleppen oploopt, nou die heb ik inderdaad op gehad, want ik zit bij de verzending van P en C. Ik heb moeten balen, want ik denk wanneer is het moment dat ik hem kan verzenden, want dat is ook een discussie. Er wordt maar automatisch aangenomen dat je het doet, maar net wat al gesteld werd, we zijn geen robots.

We gaan zelf denken en dan stuiten bepaalde artikelen je tegen de borst, die plegen inbreuk op de discussie zoals die hier gevoerd wordt. En dan krijg je natuurlijk dat er dan gezegd wordt, is dat dan geen fractievorming. Dat is een stempel dat je krijgt, omdat er geen openheid is. Nou, ik ben er een voorstander van dat we teruggaan naar onze afdeling, dat we knokken en werken, opdat wat we hebben opgebouwd in al die jaren als partij en

bezig zijn te vernieuwen, dat we dat uitbreiden en zondig nog een schepje boven opleggen, en dan is de discussie niet meer hoe maken we de partij. Dan is de discussie, over m'n lijk, mijn partij moet vooruit! Moet een van de grootste worden! En die moet de kracht blijven binnen het kapitalistisch bestel. Want kijk, je kan dan wel zeggen, we zitten niet meer op één lijn, maar ik denk dat we moeten zeggen: wàr zitten we niet meer op èn lijn. Een andere maatschappij wil je allemaal. En die maatschappij moet ingevuld worden en daarvoor moeten we strijden. Keer ik even terug naar een eerder discussiepunt. Moeten we als vrouwen binnen of buiten de partij functioneren. Die discussie was aan de orde en het resultaat was binnen de partij blijven. Dat houdt voor mij dan in, dat wij vrouwen, feministische

Discussiebijdrage Ton van Rijn

Waarde kameraden, ik spreek namens partijgenoten die actief zijn in WAO-comités en organisaties van uitkeringsgerechtigden. In de huidige tijd nemen de aanvallen op mensen met een uitkering hand over hand toe. Het hele sociale verzekeringsstelsel wordt op de tocht gezet en vele bevolkingsgroepen worden hiervan de dupe. De ouderen kunnen uit ervaring nog meepraten over de crisis van de dertiger jaren, de ellende die dat teweeg bracht. Daarna de verschrikkingen van de Tweede Wereldoorlog en de krachtenvergende opbouw na 1945. Een opbouw van ons land die enorm hard werken vereiste en waar tegenover vaak maar een pover loon stond. Onze partij nam altijd de kop als het ging om de bescherming van de belangen van de arbeidersklasse, onze partijgenoten gingen de strijd om meer loon en verkorting van de arbeidstijd niet uit de weg. Deze strijd werd gestreden en velen van ons brachten daarvoor ook offers, maar zij wisten dat strijd in een kapitalistische maatschappij nu eenmaal offers vergt en dat deze broodnodig waren om de belangen van de gehele arbeidersbeweging te

vrouwen, vrouwen of wat voor blokjes dan ook, dat wij één partij hebben, met allemaal mensen, met wie we willen optreden, aan de slag gaan.

En dan moet het niet zo zijn dat als je ergens komt, je meteen in een hoekje wordt gedrukt, bij voorbaat. We moeten hier vandaan gaan en ons realiseren wat we niet dulden en willen, en ons niet door tegenstellingen laten misleiden, als studenten en arbeiders, want wat is het verschil. Wij als arbeiders hebben altijd gevochten, zodat de kinderen op een hoger niveau konden komen. Dat niet enkel rijkelui's kinderen konden leren. Dus onze kinderen, zoals we hier zitten, diè studeren, die zijn de studenten van heden. En daar moeten we mee werken en moeten we de zaak mee vooruitbrengen.

beschermen en vooruit te brengen. In onze huidige tijd hebben we te maken met een enorme groei van mensen met een uitkering, wat voortvloeit uit de grote werkloosheid en crisis die nu heerst, waarvan velen de dupe worden en vooral ook de jongeren en vrouwen zijn hiervan het slachtoffer. We moeten vechten tegen de perspectiefloosheid van groepen mensen in onze samenleving, uitkeringsgerechtigden moeten in strijd gebracht worden voor hun zelfrespect en recht op een eigen en aanvaardbare plaats in deze samenleving. We mogen als partij deze medegroepen niet ten offer laten vallen aan racistische en fascistische clubs die de schuld trachten te geven aan andere groepen en hiermede de aandacht afleiden van de hoofdschuldigen en dat zijn de grote ondernemingen, de banken en noem ze maar op. De strijd van uitkeringsgerechtigden is dus, ook gezien vanuit onze anti-fascistische strijd, van groot belang.

In onze partij wordt veel gediscussieerd over vernieuwingen, maar een vernieuwing die te weinig in de aandacht staat is de toch vrij nieuwe strijd van WAO-ers, als-

mede die van vrouwen in de bijstand. Ook de bejaarden beginnen zich steeds meer te roeren. Zo hebben we gezien dat enige tijd terug meer dan 4000 bejaarden aanwezig waren op het Binnenhof om te demonstreren tegen alle verslechtingen. Het is toch een schandalige zaak dat mensen die hun leven lang gewerkt hebben, op hun AOW bekort dreigen te worden. Ook vrij nieuw is de strijd van gehandicapten, die vaak onder de meest moeilijke omstandigheden de strijd aangaan om op te komen voor hun belangen. Daarom is ondersteuning van die strijd van groot belang. In de paragraaf sociaal-economische strijd, punt 6, staat: 'Communisten hebben de plicht op alle mogelijke manieren aan de sociaal-economische strijd van de vakbeweging mee te doen en ook via bedrijfsgroepen en actiecomités een zo groot mogelijke bijdrage te leveren. De CPN dient de motor te zijn van steeds weer nieuwe acties, betogingen en manifestaties. Ondanks veel gepraat en uitvoerige nota's verwaarloost de partij de laatste tijd deze rol.'

En dat is ook onze kritiek op dit moment. Er zijn meer zaken waar kritiek op te leveren is, maar ik wil me beperken tot de positie van uitkeringsgerechtigden in de sociaal-economische strijd en de ondersteuning van belangengroepen van WAO-ers. Op 27 mei j.l. is er voor het eerst een initiatief genomen om alle groepen en comités die opkomen voor WAO-ers en andere uitkeringsgerechtigden te bundelen; groepen van maatschappelijk uiteenlopende opvattingen. Wij hebben er bij De Waarheid op aangedrongen om die bundeling actief te ondersteunen en bekendheid te geven aan het feit dat op 27 mei de oprichtingsvergadering gehouden zou worden. Maar niets van dat alles. Op de dag zelf kwam er alleen een verslagje in De Waarheid, dat bestond uit 20 regeltjes tekst, zijnde een mededeling dat er een oprichtingsvergadering geweest was, maar politiek-inhoudelijk werd verder nergens op ingegaan. Ook in de afdelingen is er weinig of geen discussie rondom deze stukken strijd. Vanuit de partij wordt er weinig of niets georganiseerd om de actieve partij-

genoten in deze strijd te ondersteunen. Zelfs in discussies over de aantasting van de ziektewet van het afgelopen voorjaar werd vaak de discussie afgedaan als zijnde een strijd van de vakbonden. Het wordt voor de mensen die dagelijks in strijd staan steeds moeilijker om in partijafdelingen e.d. over deze vraagstukken te discussiëren. In De Waarheid bijv. wordt wel aan de orde gesteld hoe moeilijk het voor veel mensen is om elke maand weer rond te komen, maar de essentie van waar het om gaat ontbreekt in die verslagen. Interviews en discussies met die mensen die in stukken sociaal-economische strijd voorop lopen en dagelijks in de actie staan zijn sporadisch.

Voor het eerst in de geschiedenis is er van het voorjaar een hoorzitting in de Tweede Kamer geweest rondom de problematiek van WAO-ers. Niks van dit alles was terug te vinden in De Waarheid. Voor de parlementsverkiezingen wordt er een gesprek van uitkeringsgerechtigden met Ina Brouwer georganiseerd door het partijdistrict Amsterdam. Geweldig druk... 20 mensen, dus niet georganiseerd, maar geregeld. We kunnen de mensen niet ondersteunen en organiseren met ad-hoc-maatregelen. Wij zijn blij — hoewel, het is een paar jaar te laat — dat er een week geleden vanuit de partij een initiatief is genomen om te komen tot de oprichting van een partijgroep van uitkeringsgerechtigden. Wij hebben daar geëist dat er in de partij en in de krant meer aandacht komt voor onze stukken strijd, want nogmaals: de partij heeft al die tijd veel te weinig aandacht besteed aan onze acties, bijeenkomsten, enz. enz.

In deze maatschappij krijgt een ieder een etiket opgeplakt of worden groepen uit de bevolking in allerlei verschillende hokjes geplaatst, zoals werkenden/niet-werkenden, werklozen, bejaarden, WAO-ers, gehandicapten, uitkeringsgenieters (hoe verzin je zo'n woord), minima/echte minima, met het doel om een verdeel-en-heerspolitiek te voeren en groepen tegen elkaar uit te spelen.

Wij constateren echter dat dit ook in onze partij gebeurt. Mensen die verontrust zijn

over de partijpolitiek worden bestempeld als zijnde dogmatici, conservatief, stalinisten enz. Als we daarmee doorgaan is een open en eerlijke discussie niet mogelijk en zullen vele aanzetten en kanalen naar de discussie verstopt raken; en zo zullen en

kunnen we de partij niet verder helpen. Laat deze bijeenkomst voor velen een waarschuwing zijn en voor velen inspiratie geven om weer actief in de partij te gaan optreden.

Discussiebijdrage Rinse Visser

Kameraden, ik wil een aantal opmerkingen maken, naar aanleiding van het stuk van Gijs Schreuders in Politiek en Cultuur van deze maand. Hij gaat daar voornamelijk in op het discussiestuk, dat, naar ik heb begrepen, niet als zodanig geldt voor dit overleg. Maar ik wil mijn opmerkingen toch maken omdat naar mijn mening het stuk van Schreuders een van de weinige pogingen tot nu toe is om te komen tot een openlijke discussie over de verschillende standpunten die in onze partij leven. Ondanks vele versluieringen licht het stuk toch enigszins het topje van de berg uit het wolkendek.

Het stuk in P en C is getiteld: 'Zonder oogkleppen' en veronderstelt dus dat het geschreven is zonder oogkleppen op. Maar is dat wel waar? Ik zal ook proberen dat enigszins te beantwoorden. Immers, het tegenovergestelde van 'zonder oogkleppen' is met oogkleppen op rondlopen. En van dat laatste worden door hem in feite beschuldigd de zogenaamde 'conservatieve communisten', de tegenpolen van 'progressieve communisten'. Nu heb ik altijd al grote moeite gehad met etikettenplakkerij als dat binnen onze partij plaatsvond — zoals met euro's en ortho's, dogmatici en vernieuwers. Nu

introduceert een communist, lid van het dagelijks bestuur en lid van de Tweede Kamer — dus niet de eerste de beste — de term 'conservatieve communisten', wetende dat er grote kans is dat dit een blijvende terminologie zal worden. Dat bij mij het kiezen van de titel 'zonder oogkleppen' nogal pedant overkomt, zal wel met mijn persoonlijke smaak te maken hebben... De indruk wekkend dat het in het geheel gaat tegen opvattingen in een discussiestuk voor een 'communistenoverleg', gaat het in werkelijkheid tegen allen die kritische kanttekeningen (durven) maken bij het functioneren van de partij als organisatie. En wie wil zich op de hals halen 'conservatief' genoemd te worden? Rondlopen met oogkleppen op veronderstelt dat mensen voortdurend een bepaald iets of meerdere dingen bewust niet willen zien. Dat is niet iets om zenuwachtig van te worden. De CPN herbergde er hele regimenten van, waarbij ik Gijs Schreuders en ondergetekende helemaal niet uitsluit. Nee, kameraden, er is iets anders aan de hand, iets waarover het maar moeilijk discussiëren is in de partij, om niet te zeggen dat dat aardig in de taboesfeer dreigt te raken. Onze partij bestaat uit mensen. Mensen met verschillende achtergronden en met verschillende karakters. Dan mag het toch geen wonder heten dat het proces waar de partij mee bezig is door verschillende leden verschillend wordt ervaren? En het grote, naar mijn mening allesoverheersende vraagstuk daarbij is: **de kwestie van de voorhoede**. Het is dit vraagstuk dat alle discussies in de partij bepaalt, of het woord nu wel genoemd wordt of niet. Dit vraagstuk speelt in de discussie in en rondom de vredesbeweging, de loonstrijd en verder op vrijwel alle terreinen van het dagelijks leven waar mensen zich verzetten of ergens voor opkomen en waar communisten bemoeienis mee hebben. Het gaat om het vraagstuk hoe de CPN als organisatie bewegingen interpreteert - hoe individuele communisten daar wel of niet en op welke wijze in optreden, als herkenbare mensen met een eigen inbreng. Afgeleid daarvan, maar eveneens zeer belangrijk, is het vraagstuk hoe mensen in bewegingen,

maar ook het grote publiek, onze partij zien en waar ze ons plaatsen. Dat laatste speelt vooral bij verkiezingen een grote rol. En het is beslist niet negatief als er communisten zijn die zich daar grote zorgen over maken. Die lopen op dat punt beslist *niet* met oogkleppen op. En dan gaat het er niet om dat als een roos anders geheten zou hebben zij toch even zeer zou geuren (a rose by any other name would smell as sweet, - P en C september 1982). Het gaat er niet om of de geur gelijk blijft, maar of de kleur van het bloempje dezelfde blijft. En die kleur was tot nu toe nog altijd **rood!** Na deze korte bloemlezing mogen gerust een aantal vragen gesteld worden. Bijvoorbeeld: Mogen communisten alsjeblieft bezorgd zijn over de ontwikkelingen in *hun* partij als ze in P en C nr. 82/6 een artikel lezen, waarvan de conclusies in bijna niets meer verschillen van die van Arie Groenevelt? (De arbeidersbeweging is niet in staat de koopkrachtachteruitgang te keren, daar is ze te zwak voor; ze moet inleveren en dan in strijd gaan om voor dat inleveren goede investeringen die werk opleveren af te dwingen.) Mogen communisten bezorgd zijn als ze meer en meer niet-partijgenoten in onze organen aan het woord zien komen en van en over bekende communisten die altijd vooraan stonden in de strijd, niets meer horen? Mogen communisten zich zorgen maken om ontwikkelingen in de vredesbeweging als ze lezen over een stemadvies van het IKV om op linkse partijen te stemmen, wat in de gegeven omstandigheden een advies was om op de PvdA te stemmen? Mogen ze? Of moeten ze zich zeer ethisch wegcijferen ten gunste van hen die zich bij het minste en geringste zuchtje tegenwind aan de kant laten blazen? Is het zo vreemd dat er communisten zijn die een aantal ontwikkelingen menen te moeten zien als een onderdeel van partijvernieuwing of als uitvloeisel daarvan? Is het dan een wonder dat er vele communisten zijn die, ook voor vernieuwing zijnde, er kritische kanttekeningen bij plaatsen? Het is juist dat vredesstrijd over de klassengrenzen heengaat, maar het is volstrekt

onjuist om te veronderstellen dat klassenstrijd en vredesstrijd minder met elkaar te maken zouden hebben. Het probleem waar onze ethici mee zitten, is dat de bevrijdingsstrijd van onderdrukte massa's tegen de onderdrukking van een meestal door imperialisten gesteunde heersende klasse, met wapengeweld gepaard gaat. Het vraagstuk is in feite hoe klassebewuste mensen en in de vredesstrijd en in de strijd van onderdrukte volken zich opstellen. Want ook de bevrijdingsstrijd van onderdrukte volken gaat over de klassengrenzen heen. Ook daar is sprake van coalities met de noodzakelijke compromissen, maar dan wel compromissen op basis van strijd. En het zou een sprookje zijn te veronderstellen dat de meest revolutionaire delen van een bevrijdingsbeweging hun politieke aspiraties opgeven, ook niet na de overwinning! En dan kan men wel gaan schermen met citaten van Kautsky en Bebel, maar het gaat mij echt te ver de consequentie uit deze citaten te trekken 'dat de strijd voor vrede volkomen zinloos is en alleen het omverwerpen van het kapitalisme een oorlog kan verhinderen'. Vechten voor de vrede, tegen oorlogsdreiging en oorlogsvoorbereiding heeft de CPN, althans bij mijn weten, nooit 'zinloos' gevonden, ook niet toe we nog niet met het vernieuwingsproces bezig waren. De verwijzing in het stuk van Gijs Schreuders naar de toestand in het vooroorlogse Duitsland kan dan ook niet dienen ter ondersteuning van zijn standpunt. Ik citeer: 'De automatische koppeling tussen kapitalisme en oorlog heeft de Duitse arbeidersbeweging (in de traditie die met de uitspraken van Kautsky en Bebel hierboven is aangegeven) ertoe gebracht de vredespolitiek als ondergeschikt aan de klassenstrijd te verwaarlozen, hetgeen een tragische factor in de geschiedenis van deze eeuw is gebleken. Vredespolitiek is allesbehalve een zuivere afgeleide van een klassenbelang.' Er is helemaal niet aan de orde of klassenstrijd van een hogere orde is dan vredesstrijd. Er is aan de orde of vredesstrijd wèl of niet ook een klassebelang is. En dat is het. Voor anderen misschien niet, maar

voor klassebewuste mensen wèl!!! Niemand met een beetje gezond verstand zal beweren dat het alléén het imperialisme is dat tot oorlog leidt, daarvoor zijn er in andere tijdperken in de geschiedenis met andere produktieverhoudingen te veel oorlogen geweest. En ook het overwinnen van het imperialisme in één of meerdere landen sluit nog geen oorlog uit. Maar dat neemt niet weg dat in ons tijdperk, het tijdperk van het imperialisme, juist dat imperialisme de belangrijkste bedreiger van de vrede is! Nee, waar het in wezen om gaat is dat voor veel communisten klassestrijd ruimer wordt gezien dan enkel loonstrijd. En als het klassebelang in Duitsland bij de arbeidersbeweging prioriteit had boven de vredesstrijd, dan moet het daar met de klassestrijd wel goed hebben gezeten. De geschiedenis leert ons juist iets anders! Vòòr de Eerste Wereldoorlog was in Duitsland bijna de hele arbeidersbeweging in handen van de reformisten; vòòr de Tweede Wereldoorlog bevochten communisten en socialistena elkaar politiek op leven en dood. Kortom, het voorbeeld deugt niet al is het alleen maar omdat het fascisme en nationaal-socialisme er niet bij wordt genoemd. Waar het naar mijn mening om gaat is dit: dat we in onze analyses ook moeten betrekken hoe en in welke mate de ontwikkeling van de vredesstrijd de strijd voor socialisme dient, in ons eigen land maar ook in de rest van de wereld. En omgekeerd: hoe onze strijd voor socialisme de vrede dient! In verband met de kwestie van de vredesstrijd wil ik nog het volgende aansnijden. Wij zeggen dat de vredesstrijd over de klassengrenzen heen gaat. Dat is juist en ook niemand bestrijdt dat. Maar de vredesstrijd gaat ook over de actiegrenzen heen. De vredesbeweging omvat vele groepen mensen die ook actie voeren en zich sterk maken op andere terreinen en voor andere doelen. Mensen met verschillende politieke, godsdienstige achtergronden. Mensen met verschillende ideeën ook over hoe vredesstrijd het beste gevoerd kan worden. Hoe resultaten te behalen. Er zijn doorzet-

ters, optimisten en pessimisten. Maar van de vredesbeweging maken ook communisten deel uit; ja, het is zelfs zo dat de partij als zodanig bij de vredesbeweging hoort. Dan komt de vraag: moeten wij als partij een eigen beoordeling hebben in de verschillende fasen van de vredesstrijd of moeten wij alle opvattingen die er in de vredesbeweging zijn tot onze politieke bagage rekenen of is de grootste gemene deler van al die opvattingen onze politieke bagage?

Dat lijkt voor sommigen misschien platvloers gefilosofeer, maar er zit werkelijk een wereld van tegenstellingen en tegenstrijdigheden in verborgen. Zwart-wit zou je het zo kunnen stellen: moeten wij, als voorbestemd en als meest strijdbare component van de progressieve beweging, de leiding nemen? Of moeten wij, ter voorkoming van de versterking van de brede samenwerking, zeer bescheiden zijn en ons juist aan de staart van de beweging opstellen? Tussen deze twee uitersten ligt een wereld van andere mogelijkheden. En dat geldt niet alleen voor de vredesstrijd, maar voor alle stukken strijd, ook voor die stukken strijd die maar niet van de grond willen komen! Of misschien juist daarom niet van de grond komen!

Het vraagstuk is: mogen communisten initiatieven nemen? Daarop roept iedereen 'ja' in de partij. Maar wat is de praktijk? Samen met anderen, wordt er geroepen. Ja, dat weten we wel. Dat hoeft je communisten die altijd mee voorop stonden in de strijd, en die nu 'conservatief' genoemd worden, niet uit te leggen. Die hebben hun leven lang al ervaren dat je het als communisten niet alleen kunt! Samen met anderen! Oké!. Maar óók samen met de partij! Hoe zit het daarmee? Dat is het vraagstuk! En om dat vraagstuk draait iedereen heen! Voorhoedepretenties! Centralisme!, hoor je uit de verte en soms van dichtbij. Ik zeg: dat heeft met voorhoedepretenties niets te maken! Het gaat er om dat er vele communisten gefrustreerd raken van de toestand van de organisatie in de partij omdat ze niet weten waar ze met de partij aan toe zijn! Ze weten best wat hun in deze tijd van crisis te doen

staat! Maar ze weten ook dat datgene wat hun te doen staat, dat ze dat niet alleen kunnen! Ze willen weten waar de partij voor staat en dat er een organisatie achter hun staat, een partijorganisatie! Daarom zijn ze lid geworden van de CPN! Om als mens te knokken voor een betere wereld, om voor anderen op te komen, om elke onrechtvaardigheid in deze maatschappij te bestrijden. Maar dan als mens, als individu, maar ook als lid van een partijorganisatie, samen met andere leden van die partijorganisatie te bediscussiëren hoe die strijd het beste gevoerd kan worden! En om samen met die anderen die strijd ook werkelijk te voeren in de wetenschap dat je op die anderen kan rekenen als het zeer moeilijk wordt in de strijd! En dat zijn niet tradities die we als museumstukken van tijd tot tijd mogen bewonderen en koesteren, maar dat zijn levende tradities, waar zonder we als partij juist in deze tijd niet zullen kunnen functioneren.

En kameraden, als we alle opvattingen over strijd, over socialisme, over organisatie, over leiding geven in acties, die er leven in de progressieve beweging in onze partijpolitiek en onze partijorganisatie willen integreren, omdat iedere communist nu eenmaal een beetje zijn of haar zin moet krijgen, dan verwordt de partijcultuur tot een soepjurkencultuur. Dan komt de meditatie in de plaats van de strijd. Dan wordt de weg naar het socialisme een kwestie van mentaliteitsverandering. Dan is het bevechten van democratie en medebeslissingsrecht geen klassenstrijd meer. Ik wil tot slot nog één opmerking maken en die gaat over ónze krant. Dit ook naar aanleiding van het bewuste artikel in Politiek en Cultuur. En dan gaat het om het commentaar op de kritiek 'met regelmaat posities in te nemen die in strijd staande mensen verzwakt'.

Ik citeer nu voor het gemak even dit commentaar. 'Het is nodig op te merken dat de communisten gezamenlijk de taak hebben De Waarheid zowel materieel als ideëel tegen deze vormen van kritiek te verdedigen. Het is even nodig te waarschuwen dat de beschimpingen inzake revisionisme en reformisme e.d. als zij worden voortge-

zet, geen fraaiere resultaat zullen hebben dan in het verleden het geval is geweest en aldus kunnen bijdragen aan een bevestiging van het historische beeld van splitsingen en zelfgekozen isolement in de arbeidersbeweging.' Einde citaat.

Nu gaat het mij niet direct om het laatste, omdat daarin voor wat betreft de schuld-vraag al wordt vooruitgelopen als het tot een scheuring zou komen. En dat is nu niet aan de orde.

Nee, het gaat mij om 'daar waar communisten gezamenlijk de taak hebben De Waarheid materieel en ideëel te verdedigen' tegen kritiek of beter gezegd 'deze' vormen van kritiek. De communisten gezamenlijk? Ook de communisten die kritiek hebben op de inhoud van De Waarheid? De positie van De Waarheid is in discussie! Mag daar, in die discussie, geen kritiek doorklinken?

Discussiebijdrage Henk Odink (schriftelijk)

Internationale solidariteit als toetssteen

Internationale solidariteit is de spil van communisten in de strijd tegen het imperialisme bij de opbouw van het socialisme. De verbondenheid van strijdbare mannen en vrouwen overal ter wereld, van communisten, socialisten en progressieven, van strijdbare arbeiders, boeren en intellectuelen, vormt een kracht die uiteindelijk het imperialisme zal vernietigen. Internationale solidariteit verbindt de strijdende werkende klasse onder het kapitalisme met de bevolking in de socialistische landen en met de nationale vrijheidsstrijd in de zogeheten Derde Wereld.

Die solidariteit geldt evengoed Nederlandse havenarbeiders als gezondheidswerkers in strijd voor werk en loon. Zij verbindt allen die in strijd staan voor het socialisme en komt tot uitdrukking in anti-kapitalistische strijd en in onvoorwaardelijke politieke en concrete materiële steun.

Solidariteit in de strijd tegen het imperialisme, aan dezelfde kant, deel uitmakend

Of zijn met 'communisten gezamenlijk' de zgn. 'conservatieven' uitgesloten? De Waarheid materieel en ideëel verdedigen? Tegen wie? Tegen mensen die hun hele leven gestreden hebben om De Waarheid materieel en ideëel in stand te houden? Tegen mensen die zich grote zelfopoffering getroost hebben?

Vakbondsleiders, bepaalde vakbondsleiders, die de prijscompensatie aan de klassetegenstander cadeau willen geven, midden in de ernstigste crisis die het kapitalisme ooit heeft gekend, die doen dat volgens De Waarheid 'ongetwijfeld met de meest nobele bedoelingen'. Communisten die daar kritiek op hebben en er ook materieel en ideëel voor gezorgd hebben dat er nog een Waarheid bestaat, daar moet de krant materieel en ideëel tegen verdedigd worden!

van de wereldomvattende beweging voor de opbouw van het socialisme, ongeacht welke diepe meningsverschillen er ook mogen bestaan. Die solidariteit is en kan geen vrijblijvende aangelegenheid zijn. Uit internationale solidariteit putten mensen kracht voor de strijd. Dat geldt zowel voor een boer in Cuba, als een vrijheidsstrijder in El Salvador, of voor een kameeraad die onder het racisme op Robbeneiland gevangen zit. Zij moeten kunnen rekenen op onvoorwaardelijke solidariteit. Voor onze communistische partij dient internationale solidariteit een doelstelling te zijn die verbonden is met het dagelijkse werk van de partij.

De inhoud van het begrip solidariteit wordt tegenwoordig meer en meer uitgehold. Was solidariteit vroeger een smerig woord, al naar gelang de crisis voortschrijdt, schijnen steeds vaker mensen solidair te worden. Zelfs ondernemersvoorzitter Van Veen heeft zijn mond vol solidariteit met de sociaal zwakkeren. Althans, zolang het hem centen oplevert. Want onder het

aanroepen van solidariteit wordt tegenwoordig heel wat uitbuiting gerealiseerd. Ja, solidariteit wordt nu al per wet geheven!

Ten tijde van de kapitalistische hoogconjunctuur verketterde de leiding van de sociaal-democratie de toenmalige CPN vanwege haar stelling dat kapitalisme zonder crisis niet bestaat. Toen de crisis dan toch eenmaal inzette, leverde diezelfde sociaal-democratische leiding haar aandeel bij het uithollen van de klassenstrijd en van het begrip solidariteit. Het begon toen de koek op was, toen we met z'n allen de broekriem moesten aanhalen, vervolgens allemaal iets minder, eerlijk delen en dan nu inleveren. Onder het aanroepen van solidariteit hebben de afgelopen jaren heel wat termen de revue gepasseerd. De sociaal-democratie draagt voor haar politiek en het oneigenlijk gebruik van het begrip solidariteit een grote verantwoordelijkheid. In de hedendaagse sociaal-democratische, reformistische opvatting betekent solidariteit niets anders dan het platvloers uitleveren van de werkende bevolking aan de ellende van de kapitalistische crisis. Niet voor niets heeft het kapitalisme getracht zich de afgelopen jaren van het begrip solidariteit in haar propaganda meester te maken. Immers, voor de arbeidersklasse betekent hechte solidariteit de toetssteen van de strijd tegen datzelfde kapitalisme. Niet anders is het gesteld met internationale solidariteit als toetssteen van strijd tegen het imperialisme. Internationale solidariteit bepaalt de positie in die strijd. Een communistische partij die haar principes van internationale solidariteit niet meer nakomt, kan niet meer als communistische partij aangemerkt worden.

Onze CPN kende in het verleden een diepgewortelde traditie van internationale solidariteit. Deze solidariteit werd met bloed en zweet geschreven. Dat was zo tijdens het ontstaan van de Sowjet-Unie en ook toen de Internationale Brigades in de strijd tegen het fascisme naar Spanje trokken, bij de opvang van vervolgte kameraden en joden uit Duitsland, tijdens de politionele acties in Indonesië, en de partij vervulde een inspirerende rol voor solida-

riteit met Vietnam. Juist in die tijd zijn vanwege de strijdervaringen veel nieuwe leden tot de partij toegetreden. Sindsdien lijkt de actie en inspiratie door het partijbestuur vooral aangewend te worden om te navelstaren. In de nieuwe tijd dat de bevrijdingsstrijd zich in Zuidelijk Afrika volop ontwikkelde, was de CPN al niet meer in staat een actieve rol bij het organiseren van de solidariteit te vervullen. Zij beperkte zich tot ondersteuning van solidariteitsacties van anderen en deed uiteindelijk ook dat steeds slechter. Want steeds vaker kwamen er lege collectebussen van de partijlokalen terug. Mede dankzij het navelstaren is het nu ook een soort modeverschijnsel geworden om betweterig zusterpartijen ideologische richtlijnen voor te schrijven of te kapittelen. Zusterpartijen overigens die tot op heden meer succes bleken te hebben bij de vernietiging van hun onderdrukingsapparaat dan wij Nederlandse communisten. Ook de redactie van De Waarheid is niet vies van dit ideologisch paternalisme, zoals onlangs bleek toen zij pleitte voor meer bewegingsvrijheid van de Nederlandse burgerlijke pers in de Volksrepubliek Angola.

Zelfs zijn er tegenwoordig partijgenoten die menen dat het éénpartijstelsel heeft afgedaan en dat deze visie internationaal geldend is. Alsof de CPN de Angolese MPLA-regering een pact met de UNITA zou moeten voorstellen. Zonder meer kan gesteld worden dat zo'n ontwikkeling van de partij in de internationale relaties contra-revolutionair is.

Bij al het paternalisme dat een aantal partijgenoten en -bestuurders aan de dag menen te moeten leggen, zou het voor de meningsvorming van de partij verstandiger zijn ook eens lering te trekken uit de historische ervaringen van de internationale solidariteit. Want is het niet zo dat juist in het vraagstuk van het democratisch veroveren en beheersen van de staatsmacht onze kameraden in Chili gestruikeld zijn. Mijns inziens hoeven wij wat betreft onze eigen staatsmacht nog geen illusiepolitiek te propageren. De krakers in de Vondelstraat konden daar over meepraten, toen

de tanks in Amsterdam over het asfalt rolden.

Internationale solidariteit is toetssteen voor de strijd tegen het imperialisme. In

die zin is het een opdracht voor elke communist. Het verbindt ons allen die op weg zijn naar het perspectief van het socialisme.

Ingebracht door Ton van Rijn, namens gehandicaptengroep-CPN:

Brief Gehandicaptengroep-CPN aan partijbestuur

Met verontwaardiging moeten wij constateren dat er binnen de partij geen aandacht is voor de strijd van mensen met een handicap. Dit blijkt volgens ons uit het feit dat wij, als CPN-gehandicaptengroep, tot nog toe genegeerd zijn.

Op 28 mei 1982 hebben wij een brief aan jullie geschreven, waarin wij verzochten als werkgroep deel te mogen nemen aan het 28ste partijcongres. Helaas hebben wij vier maanden later nog geen antwoord op deze brief ontvangen. Een ander voorbeeld is dat ons verzoek niet ingewilligd is om het verkiezingsprogramma voor de Tweede Kamerverkiezingen op cassette of band uit te brengen. Van de ideeën die wij aangebracht hebben voor het verkiezingsprogramma voor de Tweede Kamerverkiezingen, is bijna niets terug te vinden. In het discussiemateriaal voor het 28ste partijcongres vinden wij niets terug over onze ideeën over gehandicaptenstrijd.

Als partijleden voelen wij ons niet serieus genomen. Deze houding noodzaakt ons vragen te stellen bij de solidariteit van de

partij als het gaat om gehandicaptenstrijd in het algemeen. Wat nu in de partij gebeurt, is waar wij ons als gehandicapten tegen verzetten, nl. het wegdrukken in een hoekje. De partij ondersteunt de emancipatiebeweging van de vrouw, hetgeen wij een goede zaak vinden. Dus verwachten wij dat de partij ook de emancipatie van de gehandicapten ondersteunt. Tot nog toe is daar weinig van gebleken, behalve op het punt van de koopkrachthandhaving. Om nu echt een begin te maken met de ondersteuning van de gehandicaptenstrijd door de partij en dus ook van de gehandicapten binnen de partij zelf, stellen wij jullie voor om een gesprek te organiseren tussen onze werkgroep en een delegatie van het partijbestuur. Wij vertrouwen er op dat jullie tot een dergelijk gesprek bereid zijn en verwachten nu echt per omgaande antwoord op onze brief van 28 mei 1982 en ons voorstel tot een gesprek!

CPN-Gehandicaptengroep

REDACTIONELE SAMENVATTINGEN

VREDESSTRIJD

Vredesstrijd centraal

Wally Pernot uit Rotterdam schonk in zijn bijdrage ruime aandacht aan de achtergronden van het vredesvraagstuk:

'Het vredesvraagstuk is een centraal vraagstuk voor ons allemaal. Een toekomstige oorlog zal leiden tot massale vernietiging en we willen dit voorkomen. Door actie te voeren, want daar ligt immers onze voornaamste kracht. Ook door standpunten in te nemen in het parlement, maar dat is een beetje moeilijk omdat we maar drie zetels in het parlement hebben. Maar alvorens tot een politieke stellingname te komen is het geen slechte gewoonte om eens te kijken wat nu precies de stand van zaken is m.b.t. de bewapening, welke factoren een rol spelen en hoe de wisselwerking tussen de verschillende factoren is. En vooral, hoe niet alleen economische motieven maar ook psychologische en propagandistische voorwaarden de situatie zodanig beïnvloeden dat een dergelijke massale vernietiging mogelijk wordt. De wisselwerking die plaats vindt tussen de verschillende factoren zullen wij nooit ontkennen. In tegenstelling tot Kautsky en Bebel, figuren die Gijs Schreuders tevoorschijn tovert om het ongelijk van René Dammen c.s. aan te tonen. Wat er fout zat met Kautsky, Bernstein, Bebel en anderen heeft Lenin al voldoende uit de doeken gedaan.'

De strijd voor de vrede is allerminst een nieuw verschijnsel, onderstreepte Pernot: 'Onze generaties hebben hun ervaring met de vredesstrijd opgedaan vanaf vlak na de Tweede Wereldoorlog: verhinderend van troepentransporten van Nederland naar Indonesië, de beweging 'Dat nooit weer' tegen de Duitse herbewapening en de atoomdreiging. Deze bewegingen waren wezenlijk anti-imperialistisch. Mijn generatie heeft de eerste ervaring met de vredesbeweging opgedaan in de solidariteitsac-

ties rond Vietnam, opnieuw een anti-imperialistische beweging. Stop de N-bom in z'n beginjaren richtte zich tegen het neutronenwapen (dat de Russen bij mijn weten nog steeds niet hebben) en tegen de stationering van nieuwe kernwapens op Europees grondgebied. Opnieuw een beweging gericht tegen de NAVO, dus anti-imperialistisch. Terecht, want een feit waar zelfs Gijs Schreuders niet aan ontkomt is dat al de initiatieven genomen worden door de Amerikanen. De Sowjet-Unie is in de bewapeningsrace slechts een achtervolger. Feitelijk staan de socialistische landen voortdurend bloot aan een directe bedreiging: ze denken dan ook vanuit een voortdurende staat van beleg. Het is de ideologie van de verdediging met een sterk centralistische invloed op de politiek, economie enz. M.a.w. een logische reactie op de dreiging uit het Westen. Valt die dreiging weg dan zal ook de noodzaak tot centralisatie wegvallen. Die dreiging kunnen wij bestrijden door een consequente anti-imperialistische houding. Geen afhankelijkheid aan het adres van de Sowjet-Unie maar tegenstand tegen de Amerikaanse politiek, tegen het vijandbeeld aan onze kant. Daarmee zijn wij gebaat, de Derde Wereldlanden en ook de socialistische landen.'

Gijs Schreuders laakte de kritiek op de strategie van de CPN aangaande de vredesbeweging, kritiek die volgens hem alleen maar kan opkomen in het brein van mensen die het Samenwerkingsverband tegen de N-bom verdacht wenselijk te maken als een mantelorganisatie van de CPN. Pernot repliceerde: 'De stelling van Gijs Schreuders wordt pas interessant als je hem omdraait: De zogenaamde partijvernieuwers zijn zó bang dat Stop de N-bom ervan verdacht wordt mantelorganisatie van de partij te zijn, dat ze daarvoor elke diepere oriëntatie, iedere andere analyse dan die van het burgerlijk pacifisme bij voorbaat uit de weg gaan.'

Internationale solidariteit

Albert Koot uit Rotterdam gaat in zijn bijdrage zowel in op de internationale solidariteit als op het gevecht binnen onze partij om een lijn. Wat het eerste onderdeel betreft, is de kern van zijn kritiek op de stellingen: 'Ze zijn te Eurocentrisch, d.w.z., er wordt niet verder gekeken dan Oost- en West-Europa. In het horizontaal overleg kritiseren wij anderen, dat ze "Eurocommunistisch" zijn, en terecht, dat zijn ze ook! Maar de pot verwijt de ketel, dat-ie zwart ziet. Want als wij hier uit volle borst de Internationale willen zingen, dan moeten we eerst goed beseffen dat we in dezelfde strijd staan als de massa arme boeren en arbeiders in de derde wereld'.

Kameraad Koot roept in herinnering, hoe tijdens de Indonesische vrijheidsstrijd hier de communisten de straat op gingen met de leuze 'Geen volk is vrij waarvan de staat een ander volk onderdrukt'. Deze leuze geldt nog steeds, nu ook voor Rusland, vanwege de onderdrukking in Polen en Afghanistan. De ellende van het wereldproletariaat neemt toe. Voor hen is de Derde Wereldoorlog al lang begonnen. Onze angst voor de atoompaddestoel is terecht, maar waarom sluiten wij de ogen voor deze werkelijke Derde Wereldoorlog?

Gelijkstelling machtsblokken

Ph. C. Boonstra uit Amsterdam waarschuwt tegen het aan elkaar gelijkstellen van 'de twee blokken', de Sowjet-Unie en de Verenigde Staten, zoals hij dat op een ledenvergadering in afdeling Transvaal/Watergraafsmeer meemaakte, en zoals dat ook naar voren kwam in een Vrij Nederland-interview met Ina Brouwer. Beide zouden op dezelfde kritische manier beoordeeld moeten worden. 'Daar ben ik het niet mee eens. Wij moeten wel degelijk onderscheid maken tussen de SU en Amerika. Onder de bezielende leiding van Lenin was het het eerste land waar de arbeidersklasse aan de macht kwam, met al hun fouten en gebreken. De SU inspireerde de gehele internationale arbeidersklasse tot de strijd

tegen het kapitalisme. In de jaren 40-45 heeft de SU onder Stalin ontzaglijke offers gebracht voor de bevrijding van grote delen van Europa. Je hoeft geen Stalinist te zijn omdat te verklaren'. Als recente fout noemt Boonstra Afghanistan, al wijst hij een gelijkstellen aan b.v. de USA-interventie in Middenamerikaanse landen van de hand. 'Israel laat de falangisten 1500 Palestijnen vermoorden en wat doet Amerika? Een onderzoek instellen of er dwangarbeiders aan de gaspijp voor West-Europa werken. En daarom kies ik voor de SU en voor Internationale Solidariteit'.

Imperialisme, anti-fascisme en anti-racisme

Jacobus Frank uit Rotterdam: 'Imperialistische politiek veroorzaakt wereldcrisis. Die veroorzaakt op zijn beurt verslechtingen en verscherpte uitbuiting. Waar men dit wil stuiten, probeert men politiestaten aan de macht te brengen. In Nederland nam men geen doeltreffende maatregelen om het racisme/fascisme te bestrijden. Hoewel bijna iedereen geen racisme wenst, alhoewel weinigen geheel van smetten vrij zijn'. De media, vooral de kranten, droegen het hunne bij tot het veroorzaken van racisme, door in misdaadberichten te vermelden, dat de dader een buitenlander was. Maar je leest nooit, dat het blanke Nederlanders zijn. De Centrumpartij hitst de jongeren op met 'Door de kleurlingen krijg je geen werk' en — heel paradoxaal — 'Ze komen hier alleen om onze centen op te vreten'. Het fascisme, internationaal allang georganiseerd, gesteund door onbekende politici en financiers, is overal in opmars, waar het de weg niet wordt versperd. De meeste Janmaat-stemmers zijn geen fascist, maar misleiden. Toch gaat dit proces zich verbreden en verdiepen, als we niets ondernemen. Wat te doen? Alle isolement van buitenlanders moet verbroken worden, zij moeten overal bij betrokken worden, overal moeten contacten tot stand komen. De wetgeving tegen racistische publikaties en discriminerende

sportclubs moet worden aangetrokken. Bij de politie moet een anti-fascistische en anti-racistische opleiding komen. Van welke huize men ook is, er moet, dwars door politieke en religieuze scheidslijnen heen, op parlementair, raads- en buurniveau een nauwe verbondenheid komen. Communisten moeten hiertoe aanzetten geven. Eén kamerzetel is een waarschuwingssignaal. We mogen het niet laten komen tot een alarmsignaal, of erger.

Geen idealisme, maar koersen op realistische vredespolitiek

De ongenueanceerde afwijzing van beide grote machtsblokken vond weinig instemming van Adri de Vos: 'De blokvorming, daar moeten we omwille van de vrede snel vanaf. Op zich klopt dat wel, maar het is ronduit naïef de socialistische landen dezelfde motieven toe te dichten bij het meedoen aan de bewapeningswedloop als de NAVO, en niet de dieper liggende drijfveren van die socialistische landen te onderzoeken. Dat de bewapeningswedloop verwerpelijk is, vindt ieder weldenkend mens, maar dit lijkt te veel op het geschreeuw rond het gebroken geweepte en is alles behalve realistisch. Het is niet zo eenvoudig even één twee drie aan te geven wat de socialistische landen anders moeten doen. Als men op dit spoor zit, is het nuttiger te streven naar een zo groot mogelijke atoomvrije zone in Europa of in ieder geval naar een Europa dat niet meer de kans loopt letterlijk gebombardeerd te worden

tot slagveld. Dergelijke vredesinitiatieven dienen in een beginselverklaring uitgewerkt te worden in plaats van idealistische bespiegelingen.'

Vredesstrijd en klassenstrijd

Marinus Werkman uit Groningen: 'In het hoofdstuk over de vredesstrijd wordt o.a. geschreven dat de partij haar leden niet meer inspireert tot de vredesstrijd en dat de partij het accent in toenemende mate verlegt naar het parlement ten koste van massa-acties.

Dit is mijns inziens een te negatieve benadering van de rol van de CPN in de vredesbeweging, als men bedenkt dat 5 jaar geleden de hele partijorganisatie werd ingeschakeld om het Samenwerkingsverband 'Stop de Neutronenbom' te ondersteunen.

Het is ook deze vredesbeweging die de verbinding tussen vredesstrijd en massa-actie steeds benadrukt. Dat de vredesbeweging niet de klassenstrijd als uitgangspunt neemt voor haar handelen heeft verschillende oorzaken. Eén der oorzaken is dat er ook niet-communisten in de besluitvorming een rol spelen. Een andere oorzaak is dat ook vanuit de partijorganen de vredesstrijd niet als een vorm van klassenstrijd wordt benaderd zodat communisten in de discussies in de vredesbeweging niet slagvaardig kunnen optreden. Dit moet worden verbeterd. Men moet echter wel bedenken dat de vredesbeweging massaal is geworden door het sluiten van coalities op hoofdpunten.'

SOCIAAL-ECONOMISCHE STRIJD

Klassevraagstuk

Jan Hessels uit Rotterdam aanvaardt geen indeling in conservatieve en niet-conservatieve communisten, ook niet 'door figuren die dankzij ons op het fluweel van de Tweede Kamer zitten'. In de CPN zijn allen

gelijk. Nu hebben echter enkelen het monopolie op 'De Waarheid', 'P en C', 'Komma' en de stijgende papierlawine via de stencilmachine. Alleen zijn er geen door de arbeiders zelf geschreven bedrijfskranten meer, in plaats daarvan is er nu een 'Eenheidsworst' gekomen.

Communisten beoordelen de situatie vanuit een klassestandpunt. De z.g.n. vernieuwers doen dat niet, slaan de klassebasis van de partij weg en maken er een sociaal-democratische praatgroep van.

Sprekend over het vraagstuk van coalitievorming stelt hij, dat communistische bedrijfsarbeiders altijd naar coalities hebben gezocht in de vele acties en stukken strijd. Ook in de vredesstrijd; 30 jaar geleden namen zij het initiatief tot bedrijfsvre-descomités.

In het vraagstuk van werkloosheid en korter werken kun je niet algemeen zijn, zoals in de discussiegrondslag voor het 28ste Congres gebeurt. Deze grondslag is op moeras gebouwd. Onze pijlers, de actieve mensen in buurt en bedrijf, zijn van de leiding vervreemd.

Hoe de werktijd korter wordt (ploegendienst, kortere dag of week, eerder pensioen) maken de werknemers met hun vakbeweging uit. Daarbij moet er een centrale van bedrijfsledengroepen zijn. Een feit is, dat er nu bij alle vervroegde uittradingen via VUT of SUM praktisch geen jonge mensen zijn aangenomen.

Waar het geld voor korter werken is, weten we wel.

Aangaande de strijd tegen de pogingen, tegenstellingen te scheppen tussen mensen die in wezen dezelfde belangen hebben, zoals werkenden en uitkeringstrekken, vertelt Hessels, dat dit op vakbondsverga-deringen uitvoerig aan de orde is gesteld. In Rotterdam had de Centruumpartij 50% meer stemmen dan de CPN! Van deze inbreng stond een uitvoerig verslag in Het Vrije Volk, maar De Waarheid, hoewel uitgenodigd, liet het afweten.

Vooraf nodig is nu, dat de jeugd een perspectief wordt geboden. De jeugd zou er al mee gediend zijn, als ze maar 25% van de aandacht kreeg, die nu de feministen krijgen. De jeugd heeft recht op werk en wonen, en weet verdomd goed wie haar vijanden zijn: de kapitalisten en de rechtse politici, of dat nu mannen of vrouwen zijn. Het is een klassevraagstuk.

Coalitievorming

Albert Koot uit Rotterdam onderschrijft de

stelling, dat de bedrijfsarbeid(st)ers de belangrijkste kracht zijn die het kapitalisme moeten kunnen breken. Rond deze spil moeten de coalities opgebouwd worden met die groepen, die vanuit hun specifieke belangenbehartiging de conclusie trekken dat het kapitalisme vervangen moet worden door het socialisme. Hij noemt dan de kleine zelfstandigen; de werkers in staatsdienst; de uitkeringsgerechtigden. Verder, als bewegingen voor belangen, die iedereen aangaan: de anti-kernwapenbeweging; de anti-seksismebeweging; de anti-racisme beweging; de woonlasten- en kraakbeweging; de milieubeweging.

Samenwerking met hen is noodzakelijk, maar slechts dan, als zij zich aansluiten bij klassebewuste arbeiders die door hun directe confrontatie met het economische en politieke machtsstelsel een centrale plaats hebben. Pas dán zijn deze groepen en bewegingen werkelijk anti-kapitalistisch.

Arbeidstijdverkorting

Joop van Rath uit Amsterdam mist in de discussie-aanzetten de arbeidstijdverkorting. Hij heeft na de oorlog nog 48 uur gewerkt en weet nog hoe moeilijk het was om tot 45 uur te komen. Tegen de vrije zaterdag is zelfs de Bijbel in stelling gebracht: Zes dagen zult gij werken! die heerlijke vrije dag kwam er toch en dat heeft toen niet de maatschappij doen instorten. Het ziekteverzuim liep drastisch terug en de winsten stegen ten hemel. Joop stelt voor, nu met de grote werkloosheid, om de arbeidsweek met een dag te korten. Het zal volgens hem een ongehoord grote aanzet tot absolute vermindering van de werkloosheid betekenen. De invoering-op-grote-schaal van de computer maakt een drastische arbeidstijdverkorting absoluut noodzakelijk. Ook zou een 10% mindervaliden-regeling de grote bedrijven dwingend moeten worden opgelegd. Een en ander is goed voor het moreel en zal een enorme besparing geven in de hele sociale sector aan uitkeringen.

— Aardgas en energiepolitiek

— Fred Luider uit Groningen gaat in op de betekenis van het aardgas. Volgens het juni/juli-nummer van P en C zou er, nu er uit de aardgaswinsten geen geld valt af te dwingen voor een anti-crisispolitiek, voor ons niets overblijven dan matigen. Immers, de oliemaatschappijen zijn het rijkst en het machtigst. Kameraad Luider stelt daartegenover, dat nationalisatie van de Gasunie een noodzakelijke (maar niet voldoende) voorwaarde is om te komen tot (samengevat):

- Een gasprijsverlaging voor de kleinverbruiker;
- Het gebruiken van de gasprijs om achtergestelde regio's (Groningen!) vooruit te brengen;
- Het gebruiken van de gasprijs om de kernenergie terug te dringen; daarnaast milieu-heffingen op atoomstroom;
- Het gebruiken van de gasprijs om m.n. de kleine bedrijven te laten profiteren van de gasrijkdom;
- Het gebruiken van de gasprijs om — onder voorwaarden — vitale onderdelen van de nationale industrie te ondersteunen.

Op grond van de netto-opbrengst voor Shell en Esso in de periode '75-'80 van 15 miljard gulden schoon tegen 2,2 miljard nieuwe activiteitenkosten berekent hij, dat er toen zo'n 12 à 13 miljard het land zijn uitgesleept. Nationalisatie is dus nóódzaak, maar op zich niet voldoende. Dit is immers de tijd van het staatsmonopolistisch kapitalisme, en directe economische staatsinvloed betekent allerminst volledige politieke en openbare controle. In toenemende mate wordt de droom van de sociaal-democratie een nachtmerrie. Bij de DSM wordt controle door lagere overheden uitgeschakeld en vervangen door een ambtelijke controle vanuit EZ. Er ontstaat een sector in de economie, die wel de staatsmacht voor eigen doelen kan aanwenden maar feitelijk niet onder openbare en politieke controle staat.

Nationalisatie is dus niet voldoende, maar dat betekent niet, zoals sommigen nu concluderen, daarom ook niet noodzakelijk.

Er moeten alleen voorwaarden aan worden verbonden. Een voorwaarde is het uiteindelijk uitsluiten van de monopolies. Er zou een beheersraad kunnen worden gevormd met daarin consumentenorganisaties en belangengroepen van kleinverbruikers, lokale overheden, vakbonden en vertegenwoordigers van de niet-monopolistische bourgeoisie en ook de tuinders, en tenslotte de milieu- en energie-organisaties. Juist in deze diepe crisis is het noodzaak, aan te geven waar de perspectieven liggen. De partij dient in deze richting veel meer initiatieven te nemen. In de machtsvorming tegen de grondstoffenroof ligt de basis voor een vernieuwende op socialisme gerichte politiek.

Kapitalistische economie

Jaap Buys, Amsterdam: 'De noodzaak om in te leveren is het meest verspreide sprookje van onze tijd. De vraag is alleen wie moet er inleveren. De middengroepen of de laagstbetaalden niet, of niet zo erg. En dan verwonderd zijn dat de VVD wint. Vergeten wordt, door de niet-marxisten, dat de na-oorlogse geschiedenis van onze economie, in de eerste plaats er een is van een ononderbroken stijging van de produktiviteit. Op grond daarvan kan de koopkracht gehandhaafd blijven, kan geïnvesteerd worden in de alzijdige ontwikkeling van onze industrie om in onze behoeften te voorzien, kunnen onderwijs, cultuur, welzijn en vrijetijdsbesteding verder worden ontwikkeld.

De meerwaarde wordt uitsluitend geproduceerd in het dagelijkse productieproces, in de bedrijven die in de dagelijkse behoeften, en de reproductie van ons productie-apparaat, voorzien. De winstgevendheid van precies deze bedrijven worden door de crisis aangetast, de meerwaarde verschijnt als winst bij de financiële concerns, de verzekeringsinstellingen, de staat en enige monopoliebedrijven. Afbraak van de basisindustrie is het doorzagen van de tak waar we op zitten.

De kracht van de Nederlandse economie blijkt uit de cijfers: elk kwartaal 7 miljard

aan overschotten op de betalingsbalans en de kapitaalexport. Geen enkele moeilijkheid om de budgettekorten te financieren. De linkerbroekzak (pensioenfondsen enz) leent aan de rechterbroekzak (staat). De staat heeft iedere week weer 2 à 3 miljard in kas. De Nederlandse Bank stelt tegelijkertijd zonder blikken of blozen 4, 5, 6 miljard ter beschikking aan de banken. Je krijgt niet voor niks commissarisposten. Duidelijk is wel, dat om de financiële crisis op te lossen, een vaste greep nodig is op de pensioenfondsen, de verzekeringsfirma's, en nationalisatie van de banken, liefst voordat deze door een internationale crisis (bv. door de strijd van de derde landen tegen hun 'schulden') in de puree zitten.

Bedrijfsarbeiders en uitkeringsgerechtigden

Marinus Werkman uit Groningen: 'In de stellingen van het horizontaal overleg onder het hoofdstuk 'organisatie en oriëntatie' staat onder punt 10: "De CPN oriënteert zich op de loontrekkenden en uitkeringsgerechtigden in de breedste zin. Binnen die groepen vormen de goederen-producerende bedrijfsarbeiders de belangrijkste kracht die het kapitalisme zal moeten en kunnen breken."

Ik ben niet zo gelukkig met deze formulering. Deze formulering suggereert namelijk dat bij een massale werkloosheid van b.v. meer dan een miljoen werklozen, het kapitalisme zich rustig kan handhaven. Verbreding van de ideeën van de CPN onder uitkeringsgerechtigden en versterking van de partij vanuit die groepen heeft volgens mij een hoge prioriteit. Hiervoor dient de inhoud van de bestaande organen (De Waarheid, Eenheid, bedrijfskrantjes) zodanig te zijn, dat men deze ook bij de sociale dienst b.v. kan verspreiden. Ook dient te worden bekeken of het nodig is hiervoor speciale publikaties te maken in de vorm van krantjes of manifesten.

PARTIJ EN ORGANISATIE

Terug om vooruit te komen

Tom Boekman uit Amsterdam vergeleek de huidige toestand in de maatschappij met een rijdende trein, die zonder remmen bergaf gaat, steeds sneller z'n ondergang tegemoet.

'Die situatie vraagt om een diepgaande analyse van de maatschappij. Voor die analyse is een goed instrument nodig. Het instrument van het marxisme-leninisme, dat niet gehanteerd moet worden als voorschriften maar als levend systeem. Op die manier wordt helder wat de werkelijke tegenstelling is.' Boekman vindt dat de partij op dit moment niet op de juiste weg is. Ze biedt geen perspectief of alternatief.

'Het hanteren en uitgaan van principes betekent niet het zich afsluiten van anderen. Samenwerking moet niet plaatsvinden om

zichzelf. Het gaat om machtsvorming. En dan niet alleen in het parlement, maar vooral in de maatschappij.

In het verleden waren we vaak een sterke partij, terwijl we in het parlement toch niet sterk vertegenwoordigd waren. Dat kwam door onze organisatie, doelgerichtheid, slagvaardigheid, opofferingsgezindheid. In die zin moeten we terug, terug naar een aantal positieve waardevolle tradities van de partij... terug, in de zin van vooruit. Boekman besloot zijn verhaal met de conclusie dat het in de huidige tijd niet meer gaat om de vraag: blijven we kapitalistisch of worden we socialistisch. Maar: kunnen we het socialisme bereiken of gaan we ten onder.'

Coalitievorming en eigen identiteit

Piet v. Kalken, Amsterdam: 'De vernieu-

wingsextremisten in de CPN vertellen graag en dikwijls hetzelfde sprookje: het belangrijkste verschil tussen hunzelf en die verkrampte ortho's zou liggen in de coalitiepolitiek, in de progressieve meerderheidsvorming zoals dat zo mooi heet. Ortho's zijn bang voor samenwerking met anderen, ortho's willen een sectarische partij terug, ortho's zien de partij als een onfeilbaar orakel, ortho's geven de voorkeur aan mantelorganisaties, en zo verder. Voor de trouwe lezers van De Waarheid is dit allemaal gesneden koek.

Toch dient dit spervuur alleen maar om iets heel anders te dekken. Er bestaat helemaal geen wezenlijk verschil van mening over de noodzaak van zo breed mogelijke coalities op allerlei terreinen. Waar het wél om gaat is de vraag of de CPN om samenwerking met anderen te vergemakkelijken haar eigen beginselen moet laten varen. Waar het wél om gaat is uiteindelijk de vraag of de CPN terwille van het anti-communisme bij anderen haar communistische karakter in de uitverkoop moet gooien. De partij heeft ten aanzien van samenwerking in het verleden grote fouten gemaakt. Zij heeft daar gelukkig van geleerd en respecteert nu de eigen inspiratie en ideologische achtergrond van bondgenoten. Maar dan mag, nee dan moet ze zelf ook van anderen eisen dat die haar communistische grondslag aanvaardden.

Veel vernieuwingsextremisten praten — bewust of onbewust — opvattingen na die hun oorsprong elders, bijvoorbeeld in Italië vinden. Zo komen ze tot vervelens toe met het voorbeeld van de anti-fascistische strijd aanzetten. Die heeft toch maar bewezen dat zo breed mogelijke coalitievorming onmisbaar is. Inderdaad, maar tevens blijkt juist in Italië het levensgrote gevaar van een beginselloos coalitiestreven. (Van de ontwikkeling van de Italiaanse partij, de PCI, is enorm veel te leren. Menig vernieuwingsextremist(e) in de CPN zou schrikken als hij/zij ziet wat er van de PCI geworden is.)

De anti-fascistische strijd leert ons ook nog iets anders. Al vele jaren houd ik me met het fascisme bezig. Het is een ingewikkeld verschijnsel en ondanks lange en ijverige

studie kan ik niet zeggen dat ik het voor honderd procent doorgrond. Maar één ding staat voor mij als een paal boven water: juist de praktische ervaringen met en de theoretische analyse van het fascisme tonen glashard de onschatbare betekenis van de marxistische wereldbeschouwing en de marxistische methode. Waar anderen met het fascisme geen raad meer weten, zijn marxisten in staat de wortels van deze giftige woekerplant bloot te leggen. En juist de anti-fascistische strijd toont de onmisbaarheid van een partij die zich consequent op een communistisch standpunt stelt. En dat hoeft het streven naar samenwerking beslist niet in de weg te staan.

Ik hoop met dit betoog de ware tegenstelling in dit partijdebat enigszins uit de schaduw te hebben gehaald. Nog één opmerking moet me van het hart. Bij sommigen lijkt het erop dat het eigenlijk niet gaat om de zaak van de brede coalitievorming, van de juiste inschatting van de situatie in Oost-Europa, van de verbetering van de partijorganisatie. Bij sommigen lijkt het erop dat al deze punten evenzovele wapens zijn in hun gevecht tegen het communistische karakter zelf van onze partij. In Nederland bestaat een zeer breed scala van politieke partijen. Er is er maar één van enige betekenis die zich tot nu toe uitdrukkelijk op het standpunt van de arbeidersklasse heeft gesteld, en dat is de CPN. Dit enige politieke bastion willen de vernieuwingsextremisten de arbeidersklasse ook nog afnemen. Dan hebben we 14 in plaats van 13 partijen zonder klassebasis. Voorwaar een schitterende bijdrage aan de politieke pluriformiteit. Het ligt ook zo voor de hand hè, als je tegen politieke partijen op klassebasis bent, word je lid van de enige politieke partij op klassebasis en probeer je die partij vervolgens uit alle macht van haar klassebasis af te stoten.'

Onderzoek

Paul Schaper uit Amsterdam wees op de aanleiding tot de huidige vernieuwingskoers: 'Na 1977 zijn vele zaken overhoop

gegooid, en om eerlijk te zijn, vaak niet ten onrechte, vaak broodnodig. De verpletterende nederlaag bij de verkiezingen hebben een geweldige schok gegeven. Een partij met meer leden dan ooit, met de beste en felste campagne die we ooit gevoerd hadden, met een krant De Waarheid die forse abonneewinst maakte, zo'n partij werd bijna weggevaagd. Als we nu analyseren waarom zoveel mensen thans onvrede voelen, ongerust zijn, zit 't hem in dat feit. De oorzaken van de uitslag van 1977 zijn mijns inziens nooit werkelijk onderzocht.' Schaper wees erop dat de verkiezingsnederlaag van '77 wel heeft geleid tot vernieuwing, maar dat een werkelijk grondige analyse van die nederlaag nooit is aangepakt. De vernieuwing bleef zo in de lucht hangen.

Verder zei hij: 'Blijf de CPN als machtsfactor, met haar eigen opvattingen, haar eigen inbreng, haar eigen wortels in onze samenleving bestaan? Is er plaats in ons politieke scala van partijen en groepen voor een partij als de CPN? Zo ja, wat is dan de rol die zij moet vervullen en welke betekenis heeft zij dan voor welke lagen in onze samenleving? Dat zijn vragen die beantwoord moeten worden. In één ding moeten we duidelijk zijn: In Nederland zal er, zolang het kapitalisme bestaat, een partij moeten zijn die de strijd daartegen en de strijd voor een rechtvaardige socialistische maatschappij in haar vaandel heeft staan.'

Positieve kanten

Albert Koot uit Rotterdam beoordeelt het conflict in de partij niet alleen negatief. 'Wel worden zaken op z'n kop gezet, zoals bij de laatste havenstaking, toen er wel solidariteit van arbeiders werd verlangd met de strijd van anderen, maar diezelfde mensen nauwelijks solidair waren, toen de bedrijfsarbeiders in staking stonden. Jonge mensen zoeken de tegenstanders waar ze niet zijn. Maar er wordt met hen nu gediscussieerd, er worden posities ingenomen, er wordt gevochten om een lijn. Prima! We moeten elkaar niet met royementen

bedreigen. Bedrijfsarbeiders moeten juist nu groepen vormen, waarin ze spreken over het werk in bedrijf en vakbond, maar vooral ook over de lijn en het program van de partij. Zo kan het huidige conflict een positieve uitwerking hebben.'

Geloofwaardigheid

Kees Witte uit Amsterdam stelt de geloofwaardigheid van de partij aan de orde. 'Toen ik op 9 september wakker werd, realiseerde ik mij dat ik nog lid was van een grote voetbalclub met aanhang, weer 40.000 mensen hadden het vertrouwen in de partij opgezegd. Waar ligt dat nou aan en wat moet je daar aan doen? De partij is lam geslagen, afdelingen werken niet meer, we hebben alleen nog maar platforms van vrouwen, mannen, potten, poten enzovoort. We hebben kameraden, die niet meer willen colporteren, die de contributie niet meer op willen halen, er zijn geen adviesbureau's meer enzovoort. Een aantal kameraden denkt, dat je vanachter een bureau de donatie, het winnen van abonnees, acties enzovoort kan organiseren, bureaucommunisten dus. Nou, dat kun je dus wel vergeten'. Hij wijst op de noodzaak, aan alle discussies deel te nemen en stelling te nemen tegen alles waarvan je vindt, dat het niet goed is voor de partij. 'Wees actief in je afdeling, zodat niet gezegd kan worden, dat je alleen maar kritiek hebt, dan pas kunnen we de partij weer een actierol laten spelen voor de mensen, wat brood en broodnodig is in een tijd, waarin het steeds maar slechter wordt. De partij is toch opgericht om de mensen in de strijd voor hun rechten te steunen? Mensen als Louis de Visser en David Wijnkoop zouden zich in hun graf omdraaien als ze zagen wat er nu met de partij aan de hand is.' Tot slot stelt Kees Witte, dat samenwerking met alle progressieven nodig is en dat de dialoog van Dribergen door moet gaan. 'Alleen zal de partij daar een duidelijk eigen gezicht moeten hebben, en ook naar buiten voor de mensen, zodat zij ook weten, wat ze aan de CPN hebben. Dan pas zal de partij weer geloofwaardig zijn.'

binnen de kapitalistische normen.

Democratische partij met behoud van eigen identiteit

Jaap Duppen uit Noord-Holland-Noord verklaart, dat er in zijn district een klimaat bestaat, waar in alle openheid diepgaand gediscussieerd kan worden. Maar hij geeft toe, dat dat in den lande niet overal zo is. Hij is het dan ook hardgrondig eens met Elly Izeboud, als ze zegt dat de congresvoorbereiding zakelijk, zonder verdachtmakingen en etikettenplakkerij moet verlopen. Hij heeft besloten aan het horizontaal overleg deel te nemen, omdat hij op de verkiezingsconferentie in juli constateerde, dat mensen niet de gelegenheid kregen uit te spreken of discussies diepgaand te voeren. Daarom vindt hij het óók jammer, dat er tijdens het betoog van Gert-Jan te Kronnie enige aanwezigen er doorheen riepen. De verkiezingsconferentie was op zich een voorbeeld van hoe via een democratische procedure een verantwoorde lijst kan worden samengesteld. Maar het resultaat was niet zo: er heeft geen wezenlijk inhoudelijke discussie over de invulling van de lijst plaatsgevonden. Eigenlijk, je aarzelt het om uit te spreken, leek de zaak al van

Discussie-aanzetten voor het horizontaal overleg van communisten op 25 september

Tijdens de voorbereidingsvergaderingen voor het landelijk horizontaal overleg van 25 september, die o.a. te Rotterdam, Den Haag en Amsterdam werden gehouden, kwam sterk de wens naar voren, vóór de 25ste discussiethema's te ontwikkelen. Thema's die zouden kunnen prikkelen, aansporen tot een grondige voorbereiding van de discussie over de hoofdzaken die momenteel het denken van vele communisten over onze partij bepalen: de organisatie en oriëntatie van de partij, de sociaal-economische strijd, de vredesstrijd en de vrouwenstrijd. Een commissie werd ingesteld. En ontwik-

— te voren bekooktoofd. Jaap had vooral meer aandacht besteed willen zien aan de vraag waarom de partij landelijk veel minder scoort dan bij gemeenteraads- en statenverkiezingen. Volgens hem hangt dit o.a. samen met de bekendheid van plaatselijke communisten, die buitenparlementair werk verbinden met het optreden in de besturen van gemeente en provincie. Maar hierover was op de verkiezingsconferentie geen discussie mogelijk. In het vernieuwingsproces worden niet alle partijgenoten betrokken. Er worden soms zelfs methoden gehanteerd die mensen op hun hart trappen. Over coalitievorming zegt Jaap: 'Het is niet waar dat de partij pas nu actieve, boven het partijbelang uitstijgende coalities voorstaat.' Hij noemt voorbeelden van optreden van de CPN, waar de partij zich ter wille van de zaak wegcijferde: de vredesstrijd nu, maar ook toen al bij de Volkeltochten, toen ánderen het om partijpolitieke redenen lieten afweten; of toen de CPN besloot deel te nemen aan de PvdA-demonstratie tegen het Nieuw-Guinea-beleid. Zijn conclusie is: coalities sluiten is absoluut nodig, maar met behoud van de eigen identiteit.

kelde materiaal. Dit materiaal werd op vrij grote schaal uitgereikt aan de deelnemers van de voorbereidingsbijeenkomsten. Hetgeen leidde tot een aantal reacties. De eindredactie is uitgegaan van een zeer dicht gebleven bij het produkt van de commissie. Dat kan ook niet anders. De commissies zijn voortgekomen uit de voorbereidingsvergaderingen en weerspiegelen hun pluriforme structuur. Daarbij zijn de discussiethema's geen eindstellingen of vaststaande standpunten, maar startpunten van de discussie. Alleen daar waar brieven of telefoontjes evidente fouten aanwezen, of duidelijke met de teksten samenhangen-

de verbeteringen suggereerden, zijn die verwerkt. Alle andere materiaal zal worden betrokken bij de voorbereiding van de inleiding voor 25 september.

Organisatie en oriëntatie

1. De doelstelling van de CPN is tweeledig:

- het werken aan de vervanging van het kapitalistische stelsel door een socialis-tische maatschappijvorm op basis van de Nederlandse verhoudingen;
- het voeren van de dagelijkse strijd binnen het bestaande stelsel voor het bereiken van concrete verbeteringen voor de bevolking en het tegenhouden van positieverslechtingen.

Deze twee zaken zullen te allen tijde nauw met elkaar verbonden dienen te zijn; alleen het eerste leidt tot onvruchtbaar utopisme, alleen het tweede tot uitzichtloos economisme.

2. De CPN heeft als functie de klassentegenstellingen én -botsingen te combineren met de bewuste analyse en sturing. Haar drijfveer daarbij is de wetenschap van de onverzoenlijkheid van de klassentegenstellingen, de onoplosbaarheid van de tegenstellingen binnen het kapitalistische stelsel en de groeiende noodzaak van de vervanging van het kapitalisme door het socialisme. Daarin past vanzelfsprekend ook de strijd voor opheffing van andere maatschappelijke tegenstellingen.

3. Het socialisme in Nederland zal het maatschappelijk bezit van de voornaamste produktiemiddelen realiseren en de uitbuiting en onderdrukking van de ene mens door de andere opheffen. Het socialisme in Nederland zal het resultaat zijn van het optreden van alle krachten die het socialisme willen en niet willen.

4. Voor het bereiken van de doelstelling van de CPN is coalitievorming essentieel. In het proces van coalitie-vorming mag de CPN haar marxistisch-leninistische principes niet loslaten.

5. De marxistisch-leninistische filosofie impliceert, dat niets bij voorbaat voor altijd geldig verklaard kan worden en dat alles

voortdurend getoetst moet worden. Grondige kennis van de filosofie bij de leden is daartoe een voorwaarde; de partijopleiding dient hierop gericht te zijn.

6. Het werk van communisten in de parlementaire organen is alleen vruchtbaar als het is ingebed in veel bredere maatschappelijke actie.

7. Eenheid van optreden na werkelijk democratische besluitvorming is noodzakelijk om de doelstelling van de CPN te realiseren.

Voor zo'n besluitvorming is een volledige en open wisselwerking van informatie tussen gekozen leidingen en de leden vereist.

8. Afdelingen en bedrijfsgroepen vormen de basis van de partijorganisatie en partijdemocratie. De gekozen leidingen coördineren de uitvoering van de besluiten en geven leiding aan werk van de partij, onder regelmatige verantwoordingsplicht.

9. 'De Waarheid' is het dagblad van de CPN voor progressieve mensen.

10. De CPN oriënteert zich op de loontrekken en uitkeringsgerechtigden in de breedste zin. Binnen die groepen vormen de goederen-producerende bedrijfsarbeid(st)ers de belangrijkste kracht die het kapitalisme zal moeten en kunnen breken. Woord en daad van de CPN, inhoud en strekking van 'De Waarheid' hierbij inbegrepen, zullen de dagelijkse strijd en de strijd op langere termijn met name die van bedrijfsarbeid(st)ers moeten stimuleren en ondersteunen door feitelijke, bewaarde deelneming aan het leiden van die strijd. Tegelijkertijd zal uiteraard de strijd van alle verdere groepen loonafhankelijken en van bondgenoten van de arbeidersklasse de voortdurende stimulerende en ondersteunende aandacht van de CPN dienen te krijgen.

Sociaal-economische strijd

1. De sociaal-economische strijd vloeit voort uit de klassentegenstellingen. Het zijn de directe belangen van de arbeidersklasse en de aan haar verwante lagen en groepen die daarin op het spel staan. Soci-

aal-economische strijd is een vorm van klassenstrijd, al proberen sociaal-democraten dit wezenlijke inzicht weg te moffelen. Sociaal-economische strijd dient zijn rol te vervullen in de strijd voor het socialisme. Wie hem tracht te beroven van zijn klassekarakter, verzaakt in feite de belangen van de arbeidersklasse op korte en zeker op langere termijn.

2. Tijdens de huidige zich steeds verdiepende crisis in de kapitalistische economie is sociaal-economische strijd in de eerste plaats gericht tegen de werkloosheid die velen geselt en de positie van de arbeidersklasse dreigt te verzwakken. Alle mogelijkheden die de bestaande maatschappelijke situatie biedt om de werkgelegenheid te beschermen, moeten benut worden. De mobilisatie en organisatie van de werklozen is daartoe noodzakelijk. Arbeidstijdverkortung met behoud van loon en investeringsplicht voor banken, pensioenfondsen en verzekeringsmaatschappijen zijn onmisbare instrumenten in de strijd tegen de werkloosheid.

Tevens dienen communisten onophoudelijk de ware oorzaken van de crisis aan te wijzen die zijn gelegen in de aard van de kapitalistische produktiewijze zelf. Het Nederlandse produktievermogen en dat van de andere Westerse landen is groot genoeg om aan alle redelijke behoeften van de samenleving te voldoen. Maar het kapitalisme is niet in staat dit produktievermogen op een doelmatige manier te benutten. Crisis en kapitalisme zijn onlosmakelijk met elkaar verbonden. Zelfs een sterke arbeidersbeweging is niet in staat crises uit te bannen zolang de kapitalistische heerschappij bestaat.

3. Tot de sociaal-economische strijd behoort verder het harde gevecht voor zo hoog mogelijke lonen en uitkeringen. En dat niet alleen om de uitbuiting zo klein mogelijk te houden en het levenspeil van loonafhankelijken en uitkeringsgerechtigden te verdedigen, maar evenzeer om de koopkracht en daarmee de op de binnenlandse markt opererende bedrijven in stand te houden. De strijd voor zo hoog mogelijke lonen en uitkeringen is dus direct verbonden met de strijd tegen de

werkloosheid. Op dit terrein is een onverzwakt systeem van prijscompensatie en van koppeling van lonen en uitkeringen het absoluut noodzakelijke uitgangspunt.

4. De sociaal-economische strijd is voorts gericht op het behoud en de versterking van het Nederlandse produktievermogen en de verbetering van handel, transport en dienstverlening. De ontwikkeling van nieuwe produkten en nieuwe technieken is daartoe onmisbaar. Het particuliere bedrijfsleven laat het op dit terrein steeds vaker afweten. Daarom dient de staat waar nodig zelf dergelijke taken op zich te nemen door staatsbedrijven uit te breiden en nieuwe bedrijven en instellingen te stichten. Het geforceerd instandhouden van verouderde arbeidsintensieve produktiemethoden kan voor korte tijd in een aantal gevallen een oplossing bieden, maar is op lange termijn een fatale strategie. De verbetering en vernieuwing van het Nederlandse bedrijfsleven mogen de belangen van het milieu en de ontwikkelingslanden niet schaden.

5. Door middel van politieke initiatieven, vakbondsbeleid en acties van ondernemingsraden, actiecomités en bedrijfsgroepen moet de macht van de werknemers in de bedrijven en instellingen worden versterkt. Staatsbedrijven én -instellingen behoren hierbij een voorbeeldfunctie te vervullen.

6. Communisten hebben de plicht op alle mogelijke manieren aan de sociaal-economische strijd van de vakbeweging mee te doen en ook via bedrijfsgroepen en actiecomités een zo groot mogelijke bijdrage te leveren.

De CPN dient de motor te zijn van steeds weer nieuwe acties, betogingen en manifestaties. Ondanks veel gepraat en uitvoerige nota's verwaarloost de partij de laatste tijd deze rol.

Communisten dienen de sociaal-economische strijd in samenwerking met anderen op een bezonnen wijze te voeren, maar zonder hun wezenlijke opvattingen die de sociaal-economische strijd in een breder perspectief kunnen plaatsen, te verdoezelen. Zij moeten zonder onderbreking werken aan de eenheid van de georganiseerde

en ongeorganiseerde loonafhankelijken en aan de eenheid van loonafhankelijken en uitkeringsgerechtigden. Daartoe bestrijden zij ondermeer de achterstelling van vrouwen, jongeren, gehandicapten en buitenlandse werknemers. Communisten beschouwen de sociaal-economische strijd als een leerschool voor de arbeidersklasse en de aan haar verwante lagen en groepen. Na de socialistische revolutie nemen die zelf de leidinggevende rol in de samenleving op zich en daarvoor zijn ervaring, inzicht en zelfvertrouwen onmisbaar.

7. Voor het behoud van onze onschatbare collectieve voorzieningen en sociale zekerheid is het noodzakelijk dat de staat de winsten van de grote bedrijven zoals de olieconcerns en de banken afroemt. Voor de grote beleggers past de plicht de overheid goedkope leningen te verschaffen. In het belang van een werkelijke invloed van de overheid op economisch en financieel gebied is de nationalisatie van de grote industriële en financiële ondernemingen noodzakelijk.

8. In deze fase van de kapitalistische ontwikkeling heeft de opeenhoping van kapitaal zulke afmetingen bereikt dat een deel van het grote kapitaal de hele aardbol tot zijn werkterrein rekent. Dat leidt tot de onontkoombare gevolgtrekking dat de arbeidersbeweging, ook op het gebied van de sociaal-economische strijd, naar internationale samenwerking dient te streven. Contacten tussen communisten die in multinationale bedrijven werken en hun geestverwanten die dat in andere landen doen, zijn nodig.

9. Communisten zijn niet bang om keihard te vechten voor eisen die door burgerlijke economen 'onrealistisch' genoemd worden. Daadwerkelijke resultaten zijn uitermate belangrijk, maar gerechtvaardigde eisen die de mogelijkheden van het bestaande sociaal-economische stelsel te boven gaan, werpen een helder licht op de kapitalistische overheersing waaronder de Nederlandse samenleving gebukt gaat. Juist omdat bepaalde eisen de grenzen van het kapitalisme overschrijden, kunnen zij een belangrijke rol spelen in de klassenstrijd.

10. Onder de dekmantel van vernieuwing worden de laatste tijd buiten de bedrijfskaders om standpunten op sociaal-economisch terrein in het beleid van de CPN ingevoerd, die onomstotelijk sociaal-democratische trekken vertonen en aanpassing aan in plaats van strijd tegen de crisis betekenen. Ook wat de sociaal-economische strijd betreft moet en zal de CPN weer terugkeren op een consequent communistische koers.

De strijd voor de vrede

De internationale strijd voor behoud en verkrijgen van vrede kan door ons slechts dan met succes worden gevoerd, indien wij inzien dat *duurzame* vrede enkel onder socialistische verhoudingen te verwezenlijken is.

In een groot deel van de wereld ontwikkelen zich zulke verhoudingen. Dit dient in de politiek van de CPN tot zijn recht te komen. De oorlogsdreiging en meer speciaal het initiatief bij de bewapeningswedloop, komt van de zijde van de kapitalistische grootmachten. Dat is mede een gevolg en tevens verdere oorzaak van de voortschrijdende en acute economische crisis. Terwijl grote delen van de werkende bevolking tot werkloosheid gedoemd zijn en die bevolking stap voor stap beroofd wordt van koopkracht en welzijn, stijgen de overheidsbudgetten voor bewapening. Wat Nederland betreft: onze partij legt ten onrechte in feite geen verband meer tussen vredesstrijd en de klassenstrijd, die kenmerkend moet zijn voor een communistische partij. Daarom inspireert onze partij haar leden niet meer tot vredesstrijd. Onze partij verlegt trouwens het accent ook in de vredesstrijd ten onrechte in toenemende mate naar het parlement ten koste van de massa-actie.

1. Feitelijke vijandigheid en onverschilligheid tegenover socialistische landen schaadt de door alle volkeren gevoerde strijd voor het verkrijgen en het behouden van vrede en vrijheid en de strijd tegen bewapeningswedloop en massavernietiging.

2. De CPN dient over te gaan tot verwezenlijking van de uitspraak van het 25ste partijcongres: 'De CPN erkent en waardeert de rol van de socialistische landen in de internationale strijd, maar dat betekent niet dat zij zich verplicht acht elke handeling van hen onvoorwaardelijk goed te keuren en te verdedigen.'

De Waarheid dient de, in onze partij gesignaleerde, negatieve, openlijke en ingebouwde propaganda tegen socialistische landen te beëindigen.

3. Gezien de dreiging van feitelijke plaatsing van kruisraketten en Pershing 2 op ons grondgebied dient onze partij eens te meer zijn neutralistische houding binnen de vredesbeweging te laten varen en te erkennen dat het imperialisme en niet het reële socialisme de vrede bedreigt. Het horizontaal overleg van communisten roept op, daarbij door middel van massastrijd de plaatsing van de raketten te verhinderen.

4. In het licht van deze eigen visie dient ons bondgenootschap met de brede vredesbeweging in de hele wereld versterkt te worden.

De strijd tegen het imperialisme omvat meer dan de strijd voor de vrede. Hij omvat de strijd voor socialisme, welke strijd in de zogeheten Derde Wereld veelal verloopt via nationale bevrijdingsstrijd.

De ontwikkeling van de strijd in Cuba, Vietnam, Angola, Nicaragua enz. geeft aan dat dit proces zich alom in de wereld aan het voltrekken is en dat het imperialisme niet meer bij machte is zijn belangen overal ter wereld veilig te stellen.

De historische ontwikkeling van de klassenstrijd in de kapitalistische landen, de versterking van de socialistische landen en de nationale vrijheidsstrijd in de Derde Wereld zullen de tangbeweging rond het imperialisme verder doen sluiten en leiden tot de uiteindelijke vernietiging ervan.

5. De opstelling van de CPN t.o.v. de voor vrijheid strijdende volkeren moet opnieuw tot uitdrukking komen in actieve solidariteit en wel in de vorm van ideologische en materiële ondersteuning overeenkomstig het door ons hierboven gestelde.

Vrouwenstrijd

1. In het kapitalistische systeem worden zowel vrouwen als mannen onderdrukt. Daarbinnen nemen vrouwen een bijzondere positie in, gezien de huidige arbeidsdeling waarbij in het algemeen nog steeds vrouwen worden geacht het gezin te verzorgen. ('Het gezin is de hoeksteen van onze samenleving'.) In tijden van hoogconjunctuur, als de vraag naar arbeidskrachten toeneemt, worden ook vrouwen opgenomen in het productieproces. Voorzieningen als kinderopvang worden gecreëerd om vrouwenarbeid buitenshuis mogelijk te maken. In tijden van economische malaise blijven weer alleen de minder interessante en minder betaalde typische 'vrouwenbaantjes' over of komen vrouwen zelfs op straat te staan. Ondanks bestaande wetten betreffende gelijk loon voor gelijkwaardig werk worden vrouwen vaak lager betaald dan mannen en hebben zij minder promotiekansen. Voor vrouwen die in loondienst gewerkt hebben zowel als voor vrouwen die niet buitenshuis werken is er een achterstelling op het gebied van sociale wetgeving (ww, aow, aaw, wao). Naast economisch en sociaal worden vrouwen ook cultureel onderdrukt. Zij hebben in de praktijk geringere opleidingsmogelijkheden en het gebrek aan betaalbare voorzieningen zoals bijvoorbeeld kinderopvang staat hun ontplooiing in de weg. Zij mag nog steeds geen baas in eigen buik zijn en regelmatig is zij het slachtoffer van seksueel geweld.

2. Vrouwen hebben te maken met een enorme hoeveelheid inmenging in hun leven vanuit de maatschappij. Zij moeten barrières overwinnen om dingen te doen die door veel mannen als vanzelfsprekend worden ervaren. De historisch gegroeide achterstand en discriminatie van vrouwen is nauw verweven met de ontwikkeling van het kapitalisme, al ligt de oorsprong ervan al vóór het kapitalisme. Aan de andere kant kent het kapitalisme objectief gezien maar één norm, en dat is het streven naar een zo optimaal mogelijke uitbuiting. In die zin zijn mannen en vrouwen voor het kapitalisme gelijk. Het kapitalisme kent geen waardensysteem, waarin de vrouw

minderwaardig is. De rem op het optimaal benutten van de vrouwenarbeid ligt in het feit dat de hele reproductiesfeer gebaseerd is op de verzorgende functie en economisch afhankelijke positie van vrouwen. Zo men dat al zou willen zou het kapitalisme op korte termijn geen grote verandering in de reproductiesector kunnen bewerkstelligen, zonder dat er grote problemen in de productie zouden optreden.

De vrouwenstrijd is een belangrijk middel om vrouwen zelfbewust te maken en tegelijkertijd politiek bewust te maken. Vrouwen, die opkomen voor recht op werk ten bate van het gezinsinkomen of voor eigen economische onafhankelijkheid, voor recht op voorzieningen, voor werktijdverkorting per dag met behoud van loon, tegen het kostwinnersbeginsel, strijden voor hun eigen belang. Tegelijkertijd zijn zij onderdeel van de gehele maatschappelijke beweging, die strijd voert tegen de politiek van grote ondernemers en de rechtse

Verantwoording

De redactie heeft geprobeerd een actuele brochure samen te stellen. In het lange voorwoord is daarom gereageerd op de discussies die het horizontaal overleg heeft opgeroepen.

In verband met de beperkte tijd is dit voorwoord niet vooraf voorgelegd aan de contactpersonen. Het komt dan ook volledig ter verantwoording van de onderteekenaars.

Het overleg van contactpersonen is akkoord

Enkele contactadressen:

Rotterdam	Flip Schults, Patrimoniumshof 96, 3073 VS Rotterdam, 010-847365
Den Haag	Jan Brands, Arubastraat 5, 2315 XA Leiden, 071-133422 Wil v.d. Klift, Beukstraat 4, 2565 ZA Den Haag, 070-603676
Utrecht	Gert van Dijk, Vruchtengaard 81, 3941 LG Doorn, 03430-3989 Jan Verkerk, Peperstraat 10, 3961 AS Wijk bij Duurstede, 03455-2735

regering. De economische onafhankelijkheid en zelfstandigheid, die binnen dit systeem door vrouwen wordt bevochten is onderdeel van de klassenstrijd, doet immers een aanslag op het kapitalistische productieproces en is dus ook anti-kapitalistische strijd.

3. Een socialistische maatschappij schept de voorwaarden voor werkelijke bevrijding van vrouwen en mannen. Na de afschaffing van het privébezit over de produktiemiddelen en het land, zal er nog strijd gevoerd moeten worden voor de afbraak van historisch en cultureel gegroeide onderdrukende vormen en gedachten.

4. De partij moet initiatieven voor actie ontplooiën en bestaande initiatieven ondersteunen: alleen discussie over bovengenoemde zaken is niet voldoende. De vrouwenstrijd moet een integraal onderdeel zijn van de gehele anti-kapitalistische strijd van de partij.

gegaan met het volledig afdrucken van een aantal bijdragen en de overige bijdragen redactioneel samen te vatten. De redactie tekent hierbij aan, dat technische omstandigheden nogal hun invloed hebben doen gelden.

Sommige partijgenoten hebben geen tekst ingeleverd of een tekst in kernwoorden. Helaas bleken soms de geluidsbanden dit defect niet op te lossen. Niettemin streefden we naar een zo getrouw mogelijke weergave.

Groningen
Brabant

Ineke Jansen, Groningen, 050-776316
Thea Werry, Brugmanstraat 25, 5621 BV Eindhoven,
040-440906

Noord-Holland-Noord

Nico v.d. Erven, Puccinistraat 417, 5049 GM Tilburg, 013-552252
Jaap Duppen, Admiraliteitsweg 25, 1671 JA Medemblik,
02274-2076

Zaanstreek

Jan Nieuwenhuyse, Plataanlaan 71, 1505 GP Zaandam,
075-179283

Landelijk adres:

René Dammen, Kralenbeek 730, 1104 KH Amsterdam-zuidoost,
020-999554

Uitgave: **Horizontaal overleg van CPN'ers**
Correspondentie-adres: René Dammen
Kralenbeek 730, 1104 KH Amsterdam - Zuid-Oost
Tel.: 020-999554

MANIFEST

Groningen, 5 januari 1983

Waarde kameraad,

Op 5 november j.l. vond er in Amsterdam een grote landelijke bijeenkomst plaats van het horizontaal overleg van communisten. Deze bijeenkomst was een belangrijk hoogtepunt in de mobilisatie van communisten voor het voortbestaan van de CPN als zelfstandige communistische partij, als partij die een sterke organisatie en een revolutionaire politiek baseert op de grondslag van het marxisme-leninisme. De meer dan 1000 aanwezigen - uit het distrikt Groningen waren twee bussen vertrokken - lieten er geen twijfel over bestaan waar ze zich voor in zullen zetten:

VOOR EN TIJDENS HET FEBRUARI-CONGRES ZAL EEN HALT TOEGEROEPEN MOETEN WORDEN AAN DE POLITIEK VAN HET HUIDIGE PARTIJBESTUUR, DIE UITEINDELIJK ZAL LEIDEN TOT OPHEFFING VAN DE CPN ALS ZELFSTANDIGE COMMUNISTISCHE PARTIJ.

Welke ontwikkelingen hebben zich sinds 5 november voorgedaan? Konsekwente communisten gingen vooraan en vervulden een leidende rol in de strijd van ambtenaren en uitkeringsgerechtigden. Maar zij moesten het hierbij zonder de steun van de partijleiding en de krant stellen. Het partijbestuur ging niet voorop bij het bestrijden van de inlever-plannen die de vakbewegingstop in deze strijd naar voren bracht, maar bleef kritiekloos achter de vakbondsleiding aan lopen. De steun voor de acties van uitkeringsgerechtigden en ambtenaren bleef landelijk grotendeels beperkt tot papieren verklaringen.

De Waarheid glijdt steeds verder het moeras in. Veel communisten beschouwen 'De Waarheid' niet meer als hun krant. De komst van een nieuwe hoofdredakteur heeft hier geen verbetering in gebracht. Het feit dat deze hoofdredakteur geen zitting heeft in het partijbestuur verdiept de scheiding tussen partij en krant.

Met betrekking tot het ontwerp-beginselprogramma heeft het partijbestuur alle amendementen en voorstellen die een principiële verbetering van het ontwerp op hoofdpunten, in de zin van het verdedigen van een zelfstandige revolutionaire en principiële communistische partij, beogen afgewezen ("voorzien van een negatief preadvies"). Dit ondanks het feit dat het overgrote deel van de ongeveer 3500 ingediende amendementen een dergelijke strekking hadden. En dan durft het partijbestuur, waarvan slechts ongeveer een kwart op zittingen over dit onderwerp aanwezig was, nog te beweren dat het huidige ontwerp verenigend zou zijn !

Op het congres dreigt weer het gevaar van manipulatie, door het grote aantal amendementen, en vooral doordat het partijbestuur van tevoren een

aantal amendementen selekteert die ter besluitvorming worden voorgelegd, en de rest buiten beschouwing wil laten. Welk gewoon CPN-lid kan deze chaos straks nog overzien?

In deze situatie blijft het H.O.C. zich ten doel stellen zoveel mogelijk strijdbare en principiële communisten te mobiliseren, en alles in het werk te stellen om de CPN te behouden als zelfstandige communistische partij, en haar organisatie en politiek optreden te versterken, uitgaande van marxistisch-leninistische beginselen. Wij roepen daarom op om alle initiatieven die erop gericht zijn communisten te verenigen op hoofdpunten die geheel og gedeeltelijk in deze richting gaan te ondersteunen.

Om te bespreken hoe vanuit Groningen deze doelstellingen van het H.O.C. ondersteund kunnen worden houdt de coördinatiegroep van 'Manifest' een vergadering die toegankelijk is voor Manifest-lezers. Op deze vergadering zullen René Dammen en Laurens Meerten van de landelijke coördinatiegroep van het H.O.C. aanwezig zijn en het woord voeren. De bijeenkomst vindt plaats:

DATUM: DONDERDAG 12 JANUARI

TIJD: 20.00 UUR

PLAATS: 'HET TEHUIS', LUTKENIEUWSTRAAT, GRONINGEN

Om de balans op te maken van het februari-congres, en te bespreken hoe het verder moet met 'Manifest' en het H.O.C. vindt er weer een grote landelijke bijeenkomst plaats op zaterdag 25 februari, vanaf 10 uur, in 'De Hoeksteen' in Amsterdam. Na afloop zal gelegenheid zijn om deel te nemen aan het defilé ter herdenking van de februari-staking (17.00 uur). Vanuit ons district zullen er weer bussen heen georganiseerd worden: f 10,- retour. Wil je mee, neem dan contact op met één van de volgende personen:

- stad Groningen e.o.: Ria de Witt tel. 050-779448
- oost Groningen: Thea Cornelisse tel. 05980-23048
- rest: Marinus Werkman, tel tel. 05960-27959

Namens de Coördinatiegroep rond "MANIFEST"

Betsy van Oortmarssen	050-141198	Trijnje Ahlers	05971-1450
Ton v/d Polder	050-771276	Tea Cornelisse	05980-23048
Marga Vermaaren	Zuidlaarderweg 13	Kiel-Windeweer	
Marinus Werkman	05960-27959	Klaas de Jonge	050-257776
Ineke Jansen	050-776316	Jan Reitsma	05980-22137
Roele Meinds	05970-13605	Tjaart Wals Floresstraat 26	Groningen
Elzo Wiebrands	05978-12920	Fred Luider	050-777342
Betsy de Jonge	050-257776	Bart Kruizinga	05987-18041
Fre Vermaaren	Zuidlaarderweg 13	Kiel-Windeweer	